

HAJDÚ-BIHARI

XLI. ÉVFOLYAM
199. SZÁM

ÁRA: 1,80 FORINT

1984. VIII. 25.;
SZOMBAT

NAPLÓ

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

Hazaérkezett a magyar párt- és állami küldöttség Romániából

Péntek délelőtt elutazott Bukarestből a magyar párt- és állami küldöttség, amely Gáspár Sándornak, a Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága tagjának, az Elnöki Tanács helyettes elnökének vezetésével részt vett a Románia felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából tartott ünnepségeken. A delegációt Nicolae Constantin, a Román Kommunista Párt KB PVB tagja, a Romániai Szakszervezetek Általános Szövetsége Országos Tanácsának elnöke, Constantin Oancea külügyminiszter-helyettes és más hivatalos személyiségek búcsúztatták.

A küldöttség pénteken hazaérkezett Budapestre. A delegáció tagjai voltak: Huszár István, a Központi Bizottság tagja, a KB Társadalomtudományi Intézetének főigazgatója és Barfy Miklós, hazánk bukaresti nagykövete, aki állomáshelyén maradt.

A párt- és állami küldöttség fogadtatására a Ferihegyi repülőtérén megjelent Katona Imre, az Elnöki Tanács titkára, Nagy János külügyminisztériumi államtitkár és Kovács László, az MSZMP KB külügyi osztályának helyettes vezetője. Ott volt Nicolae Veres, a Román Szocialista Köztársaság budapesti nagykövete. (MTI)

Véget ért az egészségügyi szakdolgozók értekezlete

Dr. Pinczés László, a Hajdú-Bihar megyei Tanács Kórház-Rendelőintézet főigazgató főorvosának zárszavával véget ért az egészségügyi szakdolgozók 15. tudományos értekezlete Debrecenben. A díjakat dr. Pinczés László adta át. A debreceniek közül második díjat nyert dr. Szabó Sándorné osztályvezető szülésznő és Balassa Bálintné közegészségügyi járványügyi ellenőr (Kórház-Rendelőintézet), harmadik helyezést értek el Szilvassy Sándorné ápolónő és munkatársai (Kórház-Rendelőintézet). Oklevelet kapott Victorisz Andrásné asztisztens (Debrecen városi Tanács Egészségügyi Intézmény).

Szárítják a dohányt Sárándon

Idén már harmadszor törik a dohányt

A pajtában 6-7 napig szárítják meleg levegő befúvásával a dohányt

A sárándi „dohányosoknál” a Szabadság Termelőszövetkezetben már július elejétől törik a dohányt. Mind a két fajta: a VP 9-es és a BV 11-es minőségileg jobban fizet, mint tavaly. Már a harmadik levéltörésnél tartanak. Az aszály ugyan érezte hatását, mennyiségileg kevesebb termés várható, mégis jól fog fizetni a dohány ebben az évben is Sárándon. A kilenc szárító (mind Sirokkó típusú) teljes kihasználtsággal dolgozik. Már csak a válogatás van hátra. Majd a Dohányfermentáló Vállalat dönt Nyíregyházán, hogy milyen osztályba sorolja a sárándi termést. (Fotók: Nagy Gábor)

A megszártított dohányt előkészítik a válogatáshoz

Debreceni fizikusok Lipcsében

Jelentős esemény az Atommagkutató Intézet kutatói számára a Lipcsében augusztus 20-25. között megrendezett '84. elnevezésű A röntgensugárzás és a belső héj folyamatok atomokban, molekulákban és szilárd testekben című tudományos konferencia.

A konferencián a résztvevők bemutatják és megvitatják a kutatásaik során kapott legújabb eredményeket, tapasztalatokat és ezzel gazdagítják a röntgensugárzásról és az atomi belső héjfelváltásokról szerzett alapvető ismereteinket. A résztvevők az említett folyamatok atomok, molekulák, röntgensugárzás, spektroszkópiai módszerekkel az atomok, a molekulák, a szilárd testek és a szilárd testfelületek fizikájában született új eredményeikről számolnak be.

A debreceni kutatók munkáját dicséri, hogy a konferencia szervezői mind a nyolc bejelentett előadást és posztert elfogadták.

Jelentős számú kutató képviseli az ATOMKI-t, beleértve a jelenleg az Egyesített Atommagkutató Intézetben, Dubnában az ion-atom ütközési folyamatokat vizsgáló csoport tagjait is. A debreceni képviselők vezetője dr. Berényi Dénes, aki a konferencia társelnöke és meghívott előadója.

A lipcsei konferenciához kapcsolódóan augusztus 27-28-án Debrecenben tudományos műhely keretében, szűkebb körben, speciális témában folytatja munkáját a résztvevők egy része.

A hajdú-bihari pártküldöttség hazaérkezett Nagyváradról

Az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottsága és a Román Kommunista Párt Bihar megyei Bizottsága együttműködésének keretében háromtagú Hajdú-Bihar megyei pártküldöttség vett részt Nagyváradon azon az ünnepségsorozaton, amelyet Románia felszabadulásának negyvenedik évfordulója alkalmából rendeztek. A Hajdú-Bihar megyei pártdelegációt dr. Szabó Imre, a megyei párt-vegrehajtóbi-

zottság tagja, a megyei tanács elnöke vezette. A delegációt — amelynek tagjai voltak: Szűcs Gábor, a Hajdúszoboszló városi pártbizottság első titkára és Kiss A. Lilla, a Debreceni Konzervgyár üzemi pártbizottságának titkára — pénteki hazaérkezésükkor Magyar József, a megyei pártbizottság titkára és Bényei Béla, a megyei tanács elnökhelyettese fogadta a határállomáson.

Tovább gyártják a csepeli kerékpárokat

Kedvező döntés született a csepeli kerékpárgyártás jövőjéről. A kormány Gazdasági Bizottsága néhány központi pénzügyi intézkedéssel hozzásegíti a csepeli gyárat ahhoz, hogy a jövőben hatékony belső szervezéssel, a termelékenység emelésével gazdaságossá tegye a csepeli kerékpárok előállítását. Az 1400 dolgozót foglalkoztató Csepeli Kerékpár- és Konfekciógépgyárban 1974-78 között rekonstrukciót valósítottak meg, s a termelőképességet évi félmillió korszerű kerékpárgyártásra futtatták fel. Már 1978-ban, amikor minden új berendezést üzemelt, nyereséget kellett volna elérniük a fejlesztéshez felvett bankhitel törlesztéséhez, ehelyett 360 millió forint veszteséggel zárták az évet. Ez a kedvezőtlen helyzet a rákövetkező években sem szűnt meg, s időközben folyamatosan emelkedtek az anyag- és energiák is, ami számottevően növelte a költségeket. Belső szervezési intézkedések nyomán tavaly már mérséklődött volna a veszteség, de amikor a Kerékpár- és Konfekciógépgyár — hasonlóan a többi csepeli vállalathoz — az önálló gazdálkodás útjára lépett, a vállalati termelési

adó elszámolásának új módja ismét kedvezőtlen helyzetet teremtett. Az adót ugyanis összevonta egységesen állapították meg a nyereséges konfekciógépgépeket előállító és a veszteséges kerékpárokat gyártó üzemekre. Végül is megvizsgálták mi lenne a gazdaságosabb: megszüntetni, vagy valamilyen módon fenntartani a csepeli kerékpárgyárat. A szakemberek abból indultak ki, hogy a belföldi piac évente legalább 400 ezer korszerű kerékpárt igényel. Ekkora tétel importjára jelenleg nincs lehetőség. Bár a Szovjetunióból és más szocialista országokból továbbra is beszerzünk 100-120 ezer kerékpárt, ez a mennyiség messze nem elégíti ki az igényeket. Ha a hazai gyártást felszámolnák, gondot jelentene a több százmillió forint értékű géppark hasznosítása is. Olyan döntés született, hogy — úgynevezett járadékfizetéses alapjuttatás-ként — tartozásaink egy részét kamatmentesen, tíz év alatt fizeti vissza a vállalat. Ezenkívül a termelési adót elkülönítve számolják el: külön számítják ki a konfekciógépgyártás, és külön a kerékpárgyártás termelési adóját.

AUGUSZTUS 27-28.:

Radiológusok kongresszusa Debrecenben

Még nincs száz éve sem, hogy Conrad Röntgen felfedezte és bemutatta azt a sugárzást, amelynek segítségével az emberi testbe is bele lehet látni, amit röntgenátvilágításnak nevezünk, vagy fényképet lehet belső szerveinkről készíteni, ami a röntgenfelvétel. Azóta számos új módja alakult ki azoknak a, úgynevezett képalkotó eljárásoknak, amelyek segítségével a beteg szerveket az epektől el tudjuk különíteni, megadva ezáltal a célirányos gyógyítás lehetőségét és alapjait. A röntgenfelvételek, az ultrahang segítségével végzett képalkotás, a túlkézzel kombinált röntgenvizsgálatok és a számítástechnika felhasználása a betegségek kimutatásában olyan új eljárások, amelyek az orvosok és a közvélemény érdeklődését egyaránt az ezzel foglalkozó tudomány, a radiológia felé fordították.

Augusztus 27-28-án Debrecenben gyűlnek össze hazánk radiológusai és külföldi vendégeik, hogy soron következő, XII. kongresszusukon kölcsönösen ismertessék egymással az új eljárásokkal szerzett tapasztalataikat, javítsa ily módon a módszerek alkalmazásának hatékonyságát. Összesen 640 résztvevőt

lát vendégül a kongresszus. Közülük több mint 200 magyar orvos, 200 asszisztens és technikus. Az előadók között tízenyolc országból hazánkba érkezett 240 külföldi résztvevőt is találunk. A tudományos előadásokon elsősorban a hashártya mögötti tér és a hasüregi szervek betegségeinek kimutatásáról esik szó, de sokan számolnak be a nőgyógyászati daganatok gyógyítása során elért eredményeikről is. A 250 előadást négy ülés-teremben tartják. Hozzá tartozik a kongresszushoz azon korszerű eszközöknek, készülékeknek a bemutatása is, amelyek napjainkban lehetővé teszik a hatékony diagnosztikát. A hatalmas kiállításon 20 külföldi és négy magyar gyártó vállalat legújabb orvosi készülékeit tekinthetik meg a szakemberek és az érdeklődők.

A tudományos előadásokon kívül a rendezők több alkalmat is szerveztek, amelyeken a résztvevőknek alkalmuk nyílik megismerkedni Debrecenrel és környékével. Az itt létrejövő, erősödő baráti kapcsolatok segítségével adhatnak a további tudományos együttműködésnek is.

Afgán-pakisztáni tárgyalások

Közvetett afgán-pakisztáni tárgyalások újabb fordulójára kezdődött pénteken Genfben Diego Cordovez ENSZ-főtűzárhegyettes közvetítésével. Cordovez külön-külön találkozott Sah Muhammed Doszt afgán és Szahibza da Jakub Han pakisztáni külügyminiszterrel. A pénteki előzetes megbeszéléseket követően a tervek szerint hétfőtől új formában folytatják a tárgyalásokat: mindkét delegáció evidenciáit tartózkodni majd — külön-külön helyiségekben — a genfi ENSZ-épületben.

Az ENSZ-diplomata a megbeszélések előtt tartott sajtóértekezletén kifejtette: a megbeszélések eddig a nemzetközi kapcsolatok romlása, különösen a nagyhatalmak közötti viszony elmérgesedése akadályozta. Kifejtette reményét, hogy az újabb forduló eredményeképpen sikerül előrelépni.

Az UPI amerikai hírgy-

nökség ugyanakkor arról írt, hogy a megfigyelők nagy része nem vár áttörést az újabb megbeszélésorozatról. Maga a pakisztáni külügyminiszter is előre figyelmeztette: nem szabad „drámai” eredményre számítani. Hozzáfűzte, hogy fel kívánja vetni a Pakisztán ellen elkövetett állítólagos afgán támadások témáját is.

Ezzel kapcsolatban pénteken a TASZSZ hírgyűlése közölte a Bahtar afgán hírgyűlése jelentését, amely szerint az afgán külügyminisztérium jegyzéket nyújtott át az Afganisztánban tartózkodó pakisztáni ideiglenes ügyvivőnek. A jegyzékben egyebek között a következő olvasható: a pakisztáni hatóságok az utóbbi időben újabb propagandakampányt indítottak Afganisztán ellen, azt állítva, hogy afganisztáni csapatok szárazföldi és légi úton ag-

ressziót követtek el pakisztáni területek ellen. Az illetékes afgán szervek kijelentik, hogy semmiféle ilyen támadás nem történt, az erről szóló jelentések nem felelnek meg a valóságnak — állapítja meg a jegyzék.

A dokumentum emlékeztet: az afgán-pakisztáni tárgyalások felülvizsgálásán napjainkban az ENSZ közgyűlése 39. ülészakánának közeledtével az iszlámabadi hatóságok az amerikai és kínai körök iránnyitásával politikai és propaganda jellegű megfontolásokból állítanak össze effajta forgatókönyveket. E propaganda segítségével el akarják terelni a figyelmet a valóság helyzetéről, akadályokat akarnak gördíteni a genfi megbeszélések elé. ellenséges légkört próbálnak teremteni az ENSZ közgyűlésének ülészakán — állapítja meg az afgán külügyminisztérium jegyzéke.

Csao Ce-jang fogadta Marjai Józsefet

Peking, 1984. augusztus 24. (MTI) — Csao Ce-jang, a Kínai Népköztársaság miniszterelnöke pénteken hivatalosan fogadta a Kínában hivatalos látogatáson tartózkodó Marjai József miniszterelnök-helyettest, a kormány Gazdasági Bizottságának elnökét, akivel elsősorban a két ország kapcsolatairól folytatott megbeszélést. Jelen volt *Itán László*, az MNK pekingi nagykövete.

Elutazott Budapestről az NDK Árhivatalának vezetője

Pénteken elutazott Budapestről az a küldöttség, amely *Walter Halbritter* miniszterrel, az NDK Minisztertanácsa mellett működő Árhivatal vezetőjével az élen Magyarországon tárgyalt. A delegáció *Sziklay Béla* államtitkárnak, az Országos Anyag- és Árhivatal elnökének meghívására látogatott hazánkba. Véleményesét folytat-

tak a két országot érintő időszerű árpolitikai kérdésekről. Az NDK-küldöttség tanulmányozta a mezőgazdasági árrendszert és a fogyasztói árképzés gyakorlatát. A delegáció fogadta *Faluvégi Lajos* miniszterelnök-helyettest, az Állami Tervbizottság elnöke. (MTI)

Indira Gandhi döntése

Bár Andhra Prades állam kormányzója lemondott, a szövetségi állam főminiszterének elbocsátása körül kibombant vihar újabb és újabb hullámokat vet Indiában. Rama Rao, a közelmúltban elmozdított politikai Uj-Delhiben nyílt kihívást intézett a kormányhoz: ha nem hívják össze haladéktalanul Andhra Prades parlamentjét, hatnapos tiltakozó kampányt indít a szövetségi államban.

Fenyegetése nem érte váratlanul a kormányzati szerveket: a dél-indiai államban már hetek óta rendkívül feszült a helyzet. Nemkülönben az ország más területein, ahol — Indira Gandhi miniszterelnök szavait idézve — „olyan mértékben megbomlott a törvényes rend, hogy az igazságszolgáltatás hagyományos formái rendkívül nehezen alkalmazhatóak”. Errethető, hogy ilyen körülmények között az indiai parlament elfogadja a kormány terrorizmusellenes törvénytervezetét.

A soknemzetiségű Indiában már jó ideje tartanak a vallási és etnikai csoportok közti véres összetűzések. Pandzsáb szövetségi államban a szakadár szikh hőnapok óta fegyveres harcot folytatnak. A separatistákat — indiai források szerint — külföldről támogatják. Erre utalnak az elkobzott fegyverek és a letartóztatott terroristák vallomásai: többeket közülük Kanadában és Pakisztánban létesített táborokban képezték ki. A biztonsági erők foglya 38 külföldi állampolgár is, akik a szikh osztagaiban harcoltak. Szikh fegyveresek kerítették hatalmukba azt az indiai repülőgépet, amelynek több mint száz utasa volt a fedélzetén. A gépelterítők azt követelik, hogy az Egyesült Államokba távozhassanak.

Indira Gandhi helyzete tehát meglehetősen bonyolult. Már a Pandzsáb állambeli szikh separatisták elleni határozott fellépése, óriási belpolitikai vita övezte. Ellenzéke korábban erősebb beavatkozást sürgetett, s télen végül a kormányt, amikorra a biztonsági erők emlékeztető akciójára sor került, az arany templom ostromát, a szakadárkó kifutását az ellenzék egyes képviselői elítélték. Most hasonló a helyzet. A terrorizmussal szemben szigorú intézkedéseket kitalálva helyező törvényét végül is elfogadta a parlament, de bizonyos, hogy az ellenzék — taktikai okokból — hevesen támadja majd a rendkívüli bíróságok tevékenységét és megkérdőjelezi a kormányfő jogát a terrorizmus által sújtott térség nyílvánított területek ügyében. Pandzsábban már három ilyen bíróság látott munkához, s valószínű, hogy szükség esetén más államokban is sor kerül működésükre.

India központi kormánya szemmel láthatóan megelégedte a szélsőségek tevékenységét. Bármily nehéz választás előtt is állt Indira Gandhi, a nyugalom helyreállítása és a központi kormány tekintélyének megőrzése céljából nem volt más választása. Az erővel fűllepés nyilván nemcsak a belső szakadár erőket inti óvatosságra, hanem azokat is, akik az ország határain túlról táplálják a terror és elvakult fanatizmus szellemét.

Gyapay Dénes

Lé

BIZTON

A népgazdasági terület terméskre, a reklámunk. Ha a közgazdasággal szemben, a török tétel, ha is azt lehet, a komaszát célzó lom is: intenzív, célkitűző kapcsolódott, valóban sok adottságainak révén, hanem is. Ennek erevére nő a mas bátran hozzá lett.

15 éves

E megteremtés kell. A minőség rakra van szükség, csak a gazdaságban mindegyesületek változott, előző változatni, volt — amit 15-1 határozta, hogy „a felvázolt feltételek tárolóter építésének, a határozatában raktározás-társág.”

E változásokat C. Nagy Gábor bonaforgalmi vezetője.

— Mi fogadlak, mivel szembenéznie

— Immáron tölttem a vállalkozásomat, a feladat. Személyek vannak, legfontosabb a talat 220 ezer delkezett. Am a meglevő tárték meg a kgyobbrészét elattak.

Ismerve a nagyarányú gabonatermesztés, elkészítettük a

— Mi volt a

— Mindene helyzetünket, alapján, hogy vásárlótelepek nunk, melyek lyek azok, ah Természetesen tekintően, hogy lyen a vonzás hatóak ott; tö azaz malomról szó.

Tehát ilyen sok után dőben, hogy hünk. Az ötödik és távlati elkünk.

— Miben a Végeredmény éves terv rak

Felvás

— Az ötödik szeszen 84 ez építettünk a képzésnek a nek 53 százalé féműlő és 29 Természetesen vezetett szükség gi üzemekben gabonaaóvétel építésének üte szeszen 74 ezet létre, s ezek létesült.

Mindent öss terv végére m rolókapacitás tuk a tervekkel például a fel kedési üteme növekedésének szakban: az el 10 százalékkal

— Végeredmény hogy az ötödik nyes volt a g jó lendület n következő, a ra?

NDK-NSZK kapcsolatok

Az ADN hírgyűlése szerint Herbert Häber, az NSZEP KB PB tagja, a KB titkára csütörtökön fogadta Volker Rühét, a CDU/CSU parlamenti frakciójának elnökhelyettesét. A felek kölcsönös érdeklődésre számot tartó kérdéseket vitattak meg. A megbeszélés során Herbert Häber kifejtette az NDK álláspontját néhány nemzetközi problémával, elsősorban a leszereléssel kapcsolatban.

Herbert Häber a leghatározottabban visszautasította a Springer-sajtóban csütörtökön megjelent támadást, amelyet a CDU/CSU parlamenti frakciójának elnöke, Alfred Dregger intézett az NDK és annak államfője ellen. Ezek a támadások — mondotta — az NDK és az NSZK közötti kapcsolatok fejlődése ellen irányulnak, és csak arra jók, hogy megterheljék a két német állam viszonyát. Dregger úr botrányos megnyilatkozásai általános felháborodást keltettek. Senkinek sem szabad magát abban a hitben ringatnia, mintha az NDK államtanácsának elnöke mindenáron el akarna látogatni az NSZK-ba. Dregger úr szavaiból az derült ki, hogy a viszony nem olyan, hogy „azt a legmagasabb protokolláris szinten lehetne ünnepegni”. Az NSZK effajta erőinek hadjárata mindenesetre nem csekély kárt okoz.

Herbert Häber és Volker Rühé megbeszélésén jelen volt Karl Seidel, az NDK külügyminisztériuma NSZK-

osztályának vezetője, Hans Köhl kancellárral, aki a Dohiey és a nyugatnémet Bundestag CDU/CSU frakciójának munkatársa.

Republikánus konvenció

A Reagan-féle párt platformja semmi kétséget sem hagy afelől, hogy az Egyesült Államok jelenlegi vezetői továbbra is csendőrként szándékoznak fellépni, és mindenütt, ahol csak lehetségesnek tartják, a számukra megfelelő rendszert akarják megteremteni — írja a TASZSZ hírgyűlése.

Jurij Kornjilov, az amerikai Republikánus Párt Dallasban elfogadott programját elemezve rámutat: ez a politikai platform hajszálpontosan megvilágítja a jelenlegi washingtoni kormányzat külpolitikájának agresszív lényegét és hegemonsztikus irányzatát. Minél erősebb a nemzetközi közvélemény nyugtalansága és aggodalma az amerikai militarizmus burjánzása miatt, a washingtoni vezetők annál inkább igyekeznek kendőzni a feszültség-szításhoz irányuló politikáját. Ennek újabb bizonyítéka — mutat rá a kommentátor — az a terjedelmes szónoklat, amelyet Reagan elnök Dallasban tartott, s amelyben a béke-teremtő szerepben tetszelegve, a nukleáris háború szörnyű eseteit és arra szólította fel a Szovjetuniót, hogy a háborús veszély csökkentése érdekében az Egyesült Államokkal „működjék együtt”.

A kommentár ezután megállapítja, hogy a világot veszélyeztető nukleáris katasztrófa fő forrása Washington, amely a világ politikai térképének átrajzolására törekszik, és kísérleteket tesz a világon kialakult hadászati paritás mérlegének felborítására.

Kornjilov a világ különböző részeiben található veszélygócokat említve rámutat, hogy Washington az, amely a terrorizmust az állami politika rangjára emelte, Washington idéző újabb konfliktusokat, feszültséggócokat Afganisztántól Közép-Amerikáig és Libanontól a Csendes-óceánig. Washington az — fejeződik be a kommentár —, amely durván beavatkozik szuverén országok ügyeibe, szankciókkal, blokáddal, intervenciókkal igyekszik elnyomni világszerte a forradalmi és a felszabadító mozgalmakat.

János-Ádám vasárnaptól a fele királyság

A parlamentben 15 honatyá képviseli a népet, az államban 45 rendőr vizsgálja a rendet, a parasztság létszáma 400 fő, a munkanélküliek teljes serege 42 emberből áll, ezzel szemben a betöltetlen állások száma 85. Az ország, amelyet ezek a számok is jellemeznek, a Svájc és Ausztria között elterülő, 160 négyzetkilométeres Liechtenstein. Fejedelemség, ahol 2. Ferenc József herceg vasárnap, augusztus 26-án adja át a hivatalos teendőik intézését legidősebb fiának, János-Ádám trónörökösnek. A herceg csak uralkodói címét tartja meg.

A „fele királyság” átadására egyébként, úgy tűnik, elég nehezen szánta rá magát az uralkodó, hiszen már évekként elzárta a bejelentése, hogy „hamarosan” visszavonul. Végül azonban megvárta, míg betölti 78. születésnapját (az ünnepséget augusztus 16-án tartották), és rá tíz nappal állítja a kormányhoz pontosan fele olyan idős fiát.

A Transalpin Expresszel utazó turista szinte észre sem veszi, hogy áthalad a néhány kilométer szélességű, 26 ezer lakosú országban — hacsak nem „készült”. A vonatablakból figyelve felismerheti a szerénységéből

állapot” jó üzlet mind a miniallamnak, mind a névleg ott működő cégeknek, s így nem csoda, hogy a bankitok itt is olyan szent, mint a „hatalmas szomszéd”, Svájc pénzintézetében.

Ugyancsak jó jövedelmet biztosít a bélyegkiadás és -forgalmazás: a bevételek 30 százalékát biztosítja. A vaduzi bélyeg a gyűjtők kúrionuma. A kiadási oldalról viszont a katonai tételek öröndetesen hiányoznak, s mivel az ország Svájccal lépett vámonóra, ezen a téren is kisebb az államigazgatási kiadások.

Meglepen hangzik, de tény: a festői kis ország fejlett ipari állam, János-Ádám szerint egyenesen „a világ legiparosodottabb országa” — no persze egy főre számítva a termelést. Precíziós műszereket, automatikákat, számítógépes szerszámúveket készítenek Vaduz korszerű üzemeiben, az amerikai űrhajók számára pedig speciális ablaküveget: az ipar 5000 embert foglalkoztat — köztük 2000 külföldi vendégmunkást.

Mindez együtt alapozza a magas életszínvonalat: a liechtensteini gazdagok olyan szinten élnek, mint a svájciak vagy a svédek.

János-Ádám trónörökös 1945. február 14-én látta meg a napvilágot Zürichben. Tanulmányait is Svájcban végezte — a politikai tudományt választotta. 1967-ben feleségül vette a prágai születésű Marie Kinsky grófnőt. Négy gyermekük atyja.

A trónörökös el szeretné érni, hogy a fejedelemség az ENSZ tagjává váljon. (A lakosság egy része azonban ellenzi ezt, a várható kiadások miatt — s az alkotmány szerint 900 fő kérése már elég ahhoz, hogy népszavazást rendezzenek a kérdés eldöntésére, ezért pillanatnyilag a terv elé komoly akadályok gördülnek.) Liechtenstein a helmszink zárókönyv egyik aláírója, s az elmúlt másfél évtizedben, nem utolsósorban a trónörökös sürgetésére, több mint egy tucat nemzetközi szervezethez csatlakozott.

Amikor ő áll majd a kormányruhá, talán — mint óhajta — szavazójoghoz jutnak a nők is. (Az eddig e kérdésről rendezett több népszavazáson a miniországban a férfiak mindig nemet mondtak a gyengébb nemnek.) A világ ezután talán többet hall majd a liechtensteini külpolitikáról is. János-Ádám tavaly állást foglalt Nyugat-Európa fokozottabb katonai integrációja mellett, beleértve az atomfegyvereket is. Persze csak elvben, hiszen nincs egyetlen katonája sem.

Szomor Márta

Baszkok és spanyolok

Az ETA baszk terrorservezet parancsnoksága egyoldalúan minősítette a spanyol kormány közvetlen tárgyalásokat szorgalmazó ajánlatát. Mint ismeretes, a madridi kabinet csütörtökön azt közölte, hogy kész bárhol és bármikor „tárgyalások kezdeni” a terrorservezettel, ha az ETA tagjai felüggesztenek mindenfajta terrorakciót, leteszik a fegyvert és feltétlenül vállallják az alkotmányos rendet. A negyedszázada alakult

fegyveres szervezet szövívője a rádióállomásokhoz eljutott pénteki nyilatkozatában

dicsérte a kabinet „megnyitott valóságérzékét”, de az ajánlatot egyoldalúnak nevezte. Véleménye szerint egyszerre kellene tárgyalni a kormány javaslatáról, a bebörtönzött ETA-tagok szabadon bocsátásáról, a kétféle Baszkföld teljes önrendelkezési jogáról, valamint a spanyol rendőrök és csendőrök kivonásáról.

Megfigyelők szerint a terrorservezet javasolt tárgyalási témái eleve elfogadha-

talnának a kabinet számára.

I. János Károly spanyol király pénteken délután Paloma de Mallorca-i nyári rezidenciáján fogadta Felipe González miniszterelnököt, és a kormány tárgyalási javaslatára nyomon követte a belpolitikai helyzetet vitatta meg vele.

A dél-franciaországi Pau törvényszékének vádpanácsa pénteken hozzájárult a spanyol hatóságoknak ahhoz a kéréséhez, hogy kiadjanak Spanyolországban négy baszkföldi terroristát, akik Franciaországba menekültek.

Támadás olajszállító hajók ellen

Iraki katonai szövívői közlés szerint az iraki légierő „nagy tengeri célpontot” támadott meg és talált el csütörtökön az iráni Harg sziget felől délre. Újabb „igen nagy tengeri célpont” megsemmisítését jelentették péntek hajnalban. Az iraki szövívő bővebb részletekkel nem szolgált. A bagdadi katonai közleményekben a „nagy tengeri célpont” kifejezéssel általában olajtárolóhajókat jelölnek.

Pénteken egy ciprusi olajszállító hajó segélykérésekkel adott le Harg olajkikötő közelében. Bahrainban észlelték a vészjeleket, és mentőhajókat küldtek a 31 ezer tonnás Amethyst nevű tartályhajóhoz. Bahraini hajózási források és a londoni Lloyds biztosító szerint a ciprusi tartályhajót rakétatalálat érte. A hajón tüzvész

pusztít, a legénység elhagyta a hajó fedélzetét.

Közben az iraki-iráni fronton is folytatódott az összecsapások. Bagdadi jelentések szerint az iraki csapatok az elmúlt 48 órában Majszan körzetében támadva nagy veszteségeket okoztak az ellenségnek. Az iráni tüzérsg pedig Bászra tartomány több települését vette tűz alá.

Az IRNA iráni hírgyűlése jelentése szerint az iráni alakulatok akciói során tüzérsg állásokat, megfigyelő pontokat, előretolt állásokat semmisített meg az északnyugati és nyugati fronton, és több tucat iraki katonát tettek harcképtelenné. Az iraki tüzérsg ugyanakkor Abadan lakónegyedét bombázta — jelentette az

Árvíz az Amuron

Ezekben a napokban már a habarovsky területet fenyegeti az a súlyos árvíz, amely mintegy két hete kezdődött el a rendkívül erős esőségek következtében az Amur és a Zeja folyókon. Mint a szovjet sajtó beszámolója, az Amur máris 15–20 kilométer szélességű területet öntött el. A folyó

vízszintje, amely helyenként a 10 méter fölé emelkedett, csütörtökön Habarovszknál 510 cm volt és szinte szemmel láthatólag emelkedik. Péntekre eléri a 620–630 centimétert, és alighanem még ez sem jelent tetőzést, hiszen most indul el az ár- hullám több kisebb folyón, köztük az Usszurin.

Lépést tartani a követelményekkel

BIZTONSÁGOS GABONATÁROLÁST!

A népgazdaság minden ágazatában, minden területén természetesen a nagyobb termékekre, a nagyobb produktumokra törekünk. Ha többet termelünk — az ésszerű közgazdasági összefüggések megtartása mellett —, akkor gazdagabbak vagyunk. S örök tétel, hogy elosztani, felhasználni csakis azt lehet, amit megtermeltünk.

A nagyobb termékeket, a termésátlagok fokozását célozza a ma már közsímsert fogalom is: intenzív gabonaprogram. Országos terv, célkitűzés ez, amelybe megyénk is bekapcsolódott, s a program megvalósításáért valóban sokat tesz, nemcsak természeti adottságainak, lehetőségeinek kihasználásával, hanem okos, ésszerű gazdálkodással is. Ennek eredményeként megyénkben évről évre nő a megtermelt gabona mennyisége, s bátran hozzátelhetjük: javuló minőség mellett.

15 éves telepítési terv

E megtermelt gabonamennyiséget tárolni kell. A minőséget óvni kell. Ehhez raktárakra van szükség. Csakis így lesz teljes a program, csakis így érezhetjük magat biztonságban minden termelő. Hajdú-Bihar megye gabonaraktározása az utóbbi időben óriási változást, előnyére méghozzá. Volt is min változtatni, hiszen saját országos jelenség volt — amit egyébként a KB 1978. március 15-i határozatában is rögzített mint ténny —, hogy a felvásárlás személyi, anyagi, műszaki feltételeinek megteremtése, a hűtő- és tárolóterület építése elmaradt a mezőgazdasági termelés növekedésétől. Az említett ülés határozatában azt is leszögezték, hogy „... a raktározás-tárolás fejlesztésére... van szükség.”

E változásokról, a fejlődésről kérdeztük C. Nagy Gábor, a Hajdú-Bihar megyei Gabonaforgalmi és Malomipari Vállalat igazgatóját.

— Mi fogadta az igazgatót munkába állásakor, mivel számolhatott, mivel kellett szembenéznie?

— Immáron két ötéves tervidőszakot töltöttem a vállalatnál, mint igazgató. Amikor idekerültem, az V. ötéves terv indítása volt a feladat. Számba vettük, milyen körülmények vannak a vállalatnál. Azt hiszem, a legfontosabb mutató az, hogy akkor a vállalat 220 ezer tonna tárolókapacitással rendelkezett. Am azt is hozzá kell tenni, hogy a meglévő tárolóterek már akkor sem feleltek meg a kor követelményeinek, azaz nagobbrészt elavultak, korszerűtlenek voltak.

Ismerve az ötödik ötéves tervidőszak nagyarányú fejlesztési elképzeléseit — a gabonatermesztésre gondolkodó első sorban — elkészítettük a 15 éves telepítési tervünket.

— Mi volt ennek a tervnek a lényege?

— Mindenekelőtt részletesen felmértük a helyzetünket, méghozzá olyan szempontok alapján, hogy melyek azok az üzemek, felvásárlótelepek, amelyek fel kell számolnunk, melyeket kell szinten tartani és melyek azok, ahol fejlesztési kell, illetve lehet. Természetesen azt is megneveztük igen körültekintően, hogy például milyen a térség, milyen a vonzáskörzete, milyen termékek várhatóak ott; továbbá milyen az üzem jellege, azaz malomról vagy keverőüzemről van-e szó.

Tehát ilyen alapokon, ilyen megfontolások után döntöttünk a fejlesztési tervünkben, hogy hol, mit, milyen ütemben építsünk. Az ötödik ötéves terv időszakában már e távlati elképzelés szellemében fejlesztettünk.

— Miben mutatkozott meg ez a fejlesztés? Végeredményben mit hozott az ötödik ötéves terv raktárkapacitásában?

Felvásárlás és termelés

— Az ötödik ötéves terv időszakában összesen 84 ezer tonna korszerű raktárterület építettünk a már meglévőkhöz, a távlati elképzelések alapján csoportosítva ezeket. Ennek 53 százaléka vasbeton siló, 18 százaléka fémsiló és 29 százaléka csarnoktároló volt. Természetesen tovább folytattuk, az úgynevezett szükség-tárolók építését mezőgazdasági üzemekben is, hogy ezáltal is gyorsítsuk a gabonaátvitelt. Jellemző e szükség-tárolók építésének ütemére, hogy 1975—76-ban összesen 74 ezer tonna szükség-tárolót hoztunk létre, s ezek fele mezőgazdasági üzemekben létesült.

Mindent összevetve tehát az ötödik ötéves terv végére megyénk már 300 ezer tonna tárolókapacitással rendelkezett, ennyivel zártuk a tervciklust. Erre szükség is volt, mert például a felvásárlás mennyiségének növekedési üteme meghaladta a gabonatermelés növekedésének ütemét az ötéves tervidőszakban: az előbbi 22 százalékkal, az utóbbi 10 százalékkal nőtt.

— Végeredményben tehát elmondhatjuk, hogy az ötödik ötéves terv időszaka eredményes volt a gabonapár szempontjából is. E jó lendület milyen lehetőségeket kínált a következő, a hatodik ötéves terv időszakára?

— Természetesen felkészültünk az új ötéves tervciklusra, méghozzá úgy, hogy értékeljük az előzőt, az elért eredményeket, s számba vettük a következő időszak várható követelményeit. A gabonaprogram még nagyobb lendületet adott a termelésnek, s várható volt, hogy ennek következtében a felvásárlandó mennyiség is növekedni fog. Vagyis egyértelmű volt a tétel: fejleszteni kell, az igényeknek csakis így tudunk eleget tenni. Méghozzá gyorsított ütemben. Csak-hogy az ismert népgazdasági okok, a szabályozók stb. következtében a gyorsításra nem láttunk, nem találtunk lehetőséget. Így alakult ki a végzés, mely szerint a hatodik ötéves tervben mindössze 50—55 ezer tonna új tárolóterület megépítését terveztük.

— Ez lényegesen kevesebb az előző ciklusban felépültéknél...

— Valóban, de kevesebb az az összeg is, amit fejlesztésre fordíthattunk. A korábbi tervciklusban összesen 335 millió forintot beruházást valósítottunk meg, a jelenlegiben viszont mindent összevetve — a világbanki együttműködéssel épülőket is, bár ezek csak jövőre lesznek készen — 237 millió fejlesztésünk van. S számoljuk csak hozzá az időközben lényegesen megváltozó árakat is!

Azt mondhatom, hogy a hatodik ötéves tervre előirányzott beruházásaink megvalósultak — kivéve a már említett, jövőre átadandó világbanki beruházásokat. Konkrétan: felépült Debrecenben a 28 ezer tonna kapacitású vasbeton siló, Biharkeresztesen egy 11 ezer tonnás fémsiló és csarnoktároló, a Hajdúszoboszlói Állami Gazdaságban, illetve a hajdúböszörményi Béke Tsz-ben egy-egy 5000 tonnás csarnoktároló, ez összesen 49 ezer tonna tárolókapacitás. Ha hozzászámoljuk azt is, hogy mi 19 ezer tonna tárolókapacitást pályáztunk meg a Világbank közreműködésével építendő beruházásokból, s ezt mind meg is kaptuk, akkor lényegében azt mondhatjuk, hogy a hatodik ötéves tervidőszakban valóban összesen 68 ezer tonna tárolóterület építettünk.

Szervezetté vált a munka

— Mit jelent ez összességében?

— Azt jelenti, hogy a hatodik ötéves tervet mi mintegy 370 ezer tonna kapacitással fogjuk zárni. Viszont minden relatív: ha figyelembe vesszük — és figyelembe is kell vennünk — a mezőgazdasági gabonatermelésnek intenzív fejlődését, akkor azt mondhatom, hogy a raktárrelátottságunk mindössze 68—70 százalékos. Ez kevés természetesen, az ideális ennél jóval több lenne.

— Meggyőződésem viszont, hogy a mai 370 ezer tonna raktárterület összességében már más és főleg többet tud, mint mondjuk 10 évvel ezelőtti, hasonló nagyságrendű tárolóter.

— Természetesen, hiszen elmondhatom, hogy a jelenlegi raktárainknak fele korszerű, a mai igényeknek megfelelő, gyors beszállítást, biztonságos minőségmegőrzést tesz lehetővé. S ez nem mindegy: valamikor az aratás idején az átvétel hosszú időt vett igénybe, hosszú kocsisorok álltak egy-egy átvétele helyen. Ma gyors, pontos, megbízható a munka. Egy számot az intenzitásra: az ötödik ötéves tervidőszakban évi átlagban 500—550 ezer tonna gabonát vettünk meg a termelőktől. 1984-ben, a kukoricát is beszámítva, 740 ezer tonnát fogunk átvenni.

Jöllehet a kapacitásnövelés ütemét fokoznunk kellene, én legalábbis így érzem, mégis meg kell mondanunk, hogy a jelenlegi korszerű tárolók belépése már egészen más arculatot kölcsönöz a vállalatunknak. Sokkal szervezettebbé vált, válhatott a munka. Ezekben a tárolókban már a szakképzettség elengedhetetlen, nagobbrészt technikusok dolgoznak. Sokat változnak természetesen ezeken a helyeken a szociális körülmények, az itt dolgozók korszerű körülmények birtokosai. Biztonságossá vált a gabona minőségének megőrzése, megtartása, ami az exportteljesítésben is jó változásokat hozott.

— Úgy tűnik az elmondottakból, hogy a vállalat igazgatója gyorsabb ütemű fejlődést vár, szeretne. Elképzelhető, hogy a következő öt évben ez valóban így lesz?

— Elképzelhető, sőt én remélem, hogy biztos így lesz. Annál is inkább, mert a gabonaprogram további terménynövekedést ígér, a lépéstartáshoz feltétlenül növelnünk kell az ütemet. Véleményem szerint a következő ötéves tervben legalább 100 ezer tonna új tárolóterület kellene építenünk. Ez nagy szám, tudom, de úgy vélem, hogy ennek megvalósulására reális lehetőség van. Bár a közgazdasági szabályozókat még nem ismerjük, nem tudjuk, hogyan alakul majd a terv forrásoldala, de év végére ezek tisztázódnak, s akkor már biztonsággal tervezhetünk, céljainknak, s a népgazdasági elvárásoknak megfelelően.

— Köszönöm a tájékoztatást.

Boda László

Idegenforgalmi ország

Gyerekek kedvenc szórakozása manapság: a szembefőző vagy a járdá mellett parkoló gépkocsik rendszámabláiról találgatják, milyen országból érkeztek. Kétségtelen, alig van Európán kívüli ország, ahonnan ne jöttek volna hozzánk vendégek. Többségükben turisták, akik erre az évre magyarországi nyaralást terveztek, vagy több országot érintő útjuk során keresik fel hazánkat. S ami éppenséggel nem mellékes: egyre többen vannak közöttük, akik már nem először jártak itt, szívesen jönnek vissza újra, meg újra.

Már az év első felében 27 százalékkal több külföldi érkezett hozzánk, mint tavaly ugyanebben az időszakban. Szám szerint 3 millió 791 ezren. S ebben a számban még nincs benne a július. Erről a — nyári képet alig-alig mutató, szezonnyel szembe — hónapról egyelőre csak annyit tudhatunk teljes bizonyossággal: még tovább nőtt a beutazók száma, s minden valószínűség szerint arányában is jóval meghaladja a tavalyit.

Bármennyire befolyásolja is az időjárás az idegenforgalmat, éppen az elmúlt július mutatja, hogy a külföldiek nemcsak a Balaton hűs hullámainak kedvéért jönnek hozzánk. S éppen ez az öröndetes. Hiszen a jó szándék korábban is megvolt az idegenforgalmat iránító és lebonyolító intézményekben, hivatalokban, utazási irodákban, hivatásvártak a külföldieket. Csak éppen sokáig — alig volt mire idehívni őket.

Nem csupán az új szállodákról van szó, bár kétségtelen, hogy bizonyos — jól kereső — rétegek számára igen vonzó, hogy Magyarországon most már megtalálják ugyanazt a luxus színvonalú hotelt, amelyhez más országokban hozzászoktak. Jól tudjuk azonban, hogy a hazánkba érkező vendégseregnek csak egy kis része veszi igénybe a legdrágább szálláshelyeket. A nagy többség beéri az alapvető kényelmet nyújtó

Elmondhatjuk, hogy — sokéves munka eredményeként — Magyarország része lett a nemzetközi idegenforgalomnak. Szívesen jönnek távoli országokból is hozzánk, merő szilárd politikai helyzet, az országban nyugalom van, más országokénál hasonlíthatatlanul jobb a közbiztonság. S mert az utóbbi években egy sor olyan könnyítés lépett életbe, ami egyszerűbbé teszi az idejövételt: az Ausztriával fennálló kölcsönös vízumentességétől a külföldiek bejelentkezésénél bevezetett könnyítésig sok minden, ami az utóbbi években így is vonzóbb úticéllá tette Magyarországot.

Mi tagadás, az idegenforgalom: üzlet is. Senki sem tagadja, hogy az országnak szüksége van arra a pénzre, amit a külföldiek hoznak, az idegenforgalom a legelőcsőbb export. Az idén e téren sincs ok panaszra: az első fél évben az idegenforgalmi bevételek a KGST-országokból jött turistáktól 40, a tókes országokból érkezettéktől 11 százalékkal haladták meg a tavalyi első feléig összegét.

A külföldiek is mind gyakrabban találkoznak saját országukban magyar turistákkal. Csaknem kétmillió — pontosabban 1 millió 915 ezer — magyar indult külföldre az év első felében, s a szám azóta még tovább nőtt. A KGST-országokba a tavalyinál 25 százalékkal többen, Jugoszláviába körülbelül ugyanannyian, más országokba az 1983-asnál 11 százalékkal többen utaztak hazánkból. Ami azt bizonyítja, hogy minden gazdasági nehézség, drágaság ellenére szeretünk utazni.

Sok jelzőt aggattunk már önmagunkra. Most hozzájuk tehetünk még egyet: idegenforgalmi ország lettünk. Vagy inkább: kezdünk azzá lenni. Hogy egészen elérjük ezt a minősítést, még van teendőnk. S nemcsak azoknak, akik hivatászerűen foglalkoznak az idegenforgalommal.

Várkonyi Endre

ÖSZTÖNZÉS ÉS HIÁNYCIKK

Fűtsünk gázzal — de van-e kazán?

Nagy fába vágja a fejszét, aki építkezésre adja a fejét. De sokak számára nincs is más üdvözítő megoldás, mint magánerebből téglát téglára rakni. Ma már viszont jóval kedvezőbb az OTP-feltételek, és ha nagy a család, sok a barát, előbb-utóbb csak elkészül az a ház. De többségében az „utóbb” a jellemző.

Keveset gyártanak

Ha végre áll már a ház, akkor sem lehet minden gondot számúze lerogyni a fotelba... Hógnye! Ahhoz, hogy lakható legyen, alapvető követelmény a fűtésrendszer kiépítése. S noha távol van még a tél, mégis hiányzik a cirkogejez, a viszonylag olcsó ÉTI-gázkazán. Márpedig ha ott az utcában, szinte a ház tövében a gázvezeték, ki vágyik szénkáznál? Mert az kapható. Csak-hogy sokkal kényelmetlenebb, idejében meg kell tenni a szén, haza kell szállítani, széntárolót kell építeni, no és — lapáttal a kézben — rakni is kell, hogy a tűz ki ne aludjék. Mennyivel egyszerűbb gázzal fűteni! Érthető, hogy mindenki rohogál, és van aki még csúszópénzt is beígér, hogy hozzájusson e kereset termékek valamelyikéhez.

Tulajdonképpen óriási előny, hogy az országban egyre több helyre viszik el a gázt. Különböző kedvezmé-

nyekkel ösztönzik is az embereket arra, hogy ha netán kacérkodtak az olajfűtéssel (ami jóval drágább), vagy megbékélték a több munkát járó széntfűtéssel, hát gyorsan álljanak át. Létez gázkötvény, hitelt ad az OTP a fűtés korszerűsítésre. Így nemcsak az újdonsült háztulajdonosok növelik a sorban állók amúgy is hosszú sorát, hanem a régiek is, akik most fűtésfelújításra vállalkoznak.

Aztán van még egy megnyugtató hír. Léteznek egy korszakotekzet, amely Láng-ör névre hallgat. Dolgozó alapvetően szervizmunkákat látnak el, de mellette kitarlóan fejlesztettek, mígnem porondra léphettek saját kazánjukkal. Ennek sok előnye van: kis helyen elfér.

Biztató hírek

Ez nyilván nem érdekli az olvasót, sem a gázkazánra várókat. Csak-hogy e tény azért nem elhanyagolható, mert éppen ezért van rá reális ígért, hogy rövidesen szériában gyártják — hiszen nem kell várniuk az importalkatrészre.

S van még valami, ami mellett nem szabad szó nélkül elmenni. Ugyancsak a szövetkezet újdonsága a gázgáz, amelynek segítségével bármilyen széntfűtésű kazán gázkazáná alakítható. Pontosabban „Janus-arcú” lesz: bírja szénrel is, gázzal is. Vagyis nem kell a régini tudáni, s feleslegiért átalakítható, mint egy új készülék ára.

Cseszák Gyöngyi

KÓRHÁZAK - VIDÉKEN

A magyar egészségügy társadalmi és gazdasági fejlődésünkkel összhangban igyekszik kielégíteni a megnövekedett igényeket. Ehhez az egészségügyi hálózat gyors növelése is szükséges: kórházak építése, rekonstrukciója, a műszerállomány állandó cseréje, az egészségügyi dolgozók számának és szakképzésének növelése.

Dr. Schultheisz Emil, az egészségügyi tárca vezetője mindezekről a megyék lakosságát érintő kérdésekről nyilatkozott a Központi Szolgáltatásnak.

Köztudott, hogy négy évtized alatt csaknem megháromszorozódott a kórházi ágyak száma, mégis általában zsúfoltság tapasztalható. Az egészségügyi tárca mit tett a vidéki kórházak zsúfoltságának csökkentésére, milyen a kórházi ágyak kihasználtsága?

Valóban, a háború óta a kórházi ágyak száma megháromszorozódott, a VI. ötéves tervidőszak végén számuk meghaladja a 100 ezret. Mennyiség tekintetében elegendő, megfelel a népességünkhöz mért ésszerű arányoknak. Mégis sok helyen, főként a belgyógyászati osztályokon zsúfoltság tapasztalható. Október végén korlátozottan eltolódásban és a foglalkozási struktúra átalakulásában látjuk, ez nehezíti, illetve nem teszi lehetővé az idős emberek otthoni ellátását, így a gond a kórházak aktív osztályaira hárul. Természetesen ez a gondoskodás nem terhelt, hanem kötelesség. Nemcsak nekünk, hanem az egész társadalomnak. Éppen ezért a kórházrekonstrukciókkal összefüggő egyik legfontosabb feladatunk a hőszerű ápoláshoz szükséges úgynevezett krónikus ágyak számának növelése, a meglévő ágyállomány arányainak megerősítése. Az is baji, hogy a szociális otthonok befogadóképessége szűkös. A kórházi ágyak kihasználtsága 85 százalékos, ez is mutatja, hogy nem a mennyiség hiánya, hanem az elosztásuk nem megfelelő.

Az orvosi segítség lehetőségét, a gyógyulás elérhető biztonságát az ország bármely helyén lakó betegeknek, bármely időpontban nyújtani, törvényszabta kötelességünk. A 19. megyében megfelelő sűrűségű a kórházhálózat, 25-30 kilométeres körzetben az ország minden részében 50 kilométeres körzetben elérhető egy-egy kisebb-nagyobb fekvőbeteg-intézmény, elérhető a mentőszolgálat. Az utóbbi évtizedek lendületes kórházépítési programja fokozatosan nyitotta meg az ágynyalom, különösen a vidéki hálózatban javult a helyzet, lényegesen csökkentek az ellátottsági különbségek. A hatvanas évektől napjainkig összesen huszonegy új kórház létesült a városokban és a nagyobb településeken. Emellett hét új gyógyintézet is épült, ezek a tbc elleni küzdelem bázisai. A kórházakban folytatott az ügyelet, biztosított a sürgős betegfelvétel. A fekvőbeteg-gyógyintézetek jobb kihasználásának érdekében a központi diagnosztikus és terápiás részlegeknél nyújtott, illetve második műszaki szerveztünk meg. Célnk, hogy a kisebb kórházakban is a beteg olyan ellátásban részesüljön, mintha a legmagasabb szintű intézményben gyógyítanák. Ez a követelmény a mi viszonyaink között teljesíthető, sőt az adott tárgyi, személyi feltételek mellett meg is követhető.

Az egészségügyi ellátás regionális elvől

kiindulva miként tudják betölteni feladatukat a megyei és városi kórházak? Csökkentek-e a területi aránytalanságok, és milyen lehetőségek vannak a felszámolásukra?

A leggyakoribb megbeszélések általános kórházi szintű gyógyítást valamennyi egészségügyi intézményünk végzi, függetlenül attól, hogy milyen felügyelet alatt, illetve a progresszív ellátás milyen szintjén működik. A speciális esetek ellátása — ennek megfelelő felszereltséggel, képzett szakemberekkel — a megyei kórházak feladata. Egyértelműen magas színvonalú, teljes körű ellátásról, a kórházi hálózatunk egészében természetesen nem beszélhetünk. A megoldást a különböző szintű kórházak között a munkamegosztás adja, vagyis regionálisan osztódnak meg a nagy felszereltséget és speciális szaktudást kívánó ágazatok, például a szívsebészet, a műveseellátás, az idegsebészet, a rosszindulatú daganatok komplex kezelése. Persze ez a tagozódás az intézmények között csak speciális különbségeket jelenthet, de semmiképpen sem a saját szakterületükön nyújtott ellátás minőség szerinti eltérést.

Az úgynevezett szuperspeciális ellátást nyújtó intézmények elérhetőségében, illetve hozzáférhetőségében tapasztalhatók még aránytalanságok, a városi szintű ellátásban viszont már mérséklődtek, s a kórházrekonstrukciók program folytatásával remélhetőleg megszűnnek majd a területi különbségek.

Milyen fejlődés várható a vidéki egészségügyi ellátásban? Megfelelő-e a technikai felszereltség? A közeljövőben milyen beruházások, rekonstrukciók, bővítések valósulnak meg?

A VI. ötéves terv időszakában is folyamatosan korszerűsödnek az intézmények, csaknem valamennyi megyére jellemző a kisebb-nagyobb fejlesztés, hálózatbővítés. Számos vidéki kórház új műtővel, diagnosztikai, s kiszolgáló egységekkel gazdagodott. Így Békéscsaba, Szolnok, Debrecen, Eger, Dunaujváros, Kerepestarcsa, Veszprém. Elkészültek, illetve átadás előtt állnak nagyobb kórházi létesítmények, többek között Tatabányán, Nyíregyháza, Szombathelyen, Zalaegerszegen, Győrben, Székesfehérváron. A közeljövőben véglegesítjük a VII. ötéves terv ágazati koncepcióját, amely továbbra is várhatóan tartalmazza majd és rögzíti a kiemelt szakmai programok megvalósításának irányait, előttérbe helyezve a megelőzés feltételeinek és az alapellátás minőségi színvonalának növelését. A folyamatban levő, illetve a következő tervidőszakra áthúzódó vidéki nagyobb rekonstrukciók munkái közül említve néhányat: tovább fejlesztjük a szigetvári, a debreceni, a veszprémi, a székesfehérvári és a kaposvári kórházakat. Jelentősebb rekonstrukció kezdődik Gyöngyösön. Budapesten — több nagyobb tanács kórház rekonstrukciója mellett — említésre érdemes az Onkológiai Intézet, az Országos Haematológiai és Vértranszfúziós Intézet bővítése és az Országos Traumatológiai Intézet teljes felújítása, korszerűsítése. Továbbra is halaszthatatlan feladatnak tekintjük az intézmények magasabb szintű technikai felszereltségének megteremtését. A tanácsai egészségügyi intézményekben a gép-, műszerállomány értéke csaknem 6 milliárd forint. A minisztérium még 1981-ben kiadott egy alapfelszerelési

jegyzéket, amely meghatározza az 1990-ig elérhető technikai szintet. Ehhez viszonyítva jelenleg a műszerellátottság 60-70 százalékos. Sajnos, tudomásul kell venni, hogy az egészségügy rendkívül műszerigényes ágazat. A hazai orvosteknikai ipar fejlődésével ugyan javulhat a helyzet, de nem kielégítően. A jövőben is szükség lesz külföldi beszerzésekre. Jelenleg kórházainkban, rendelőtételeinkben a gépi berendezések, műszerek 35 százaléka tőkés importból származik. A technikai szint tartásának alapkövetelménye a műszerek jobb kihasználása, a szervizhálózat fejlesztése, szervezetesebbé tétele, az alkatrész-beszerezés bővítése. Anyagi lehetőségeink nagy részét erre koncentrálnjuk.

A kardiológiai ellátás a VI. ötéves terv egészségügyi programjának kiemelt területe. Milyen feltételek állnak rendelkezésre ehhez a fővároson kívül? Kiépitésre az intenzív osztályok, orvosok megfelelő hálózata?

A szív- és érrendszeri betegségek elleni küzdelem korábban is és a jövőt illetően is kiemelt programja az egészségügynek. A kórházak belgyógyászati alopátok 40 százaléka szenved különböző keringési betegségeket. Az életveszélyes állapotban levő infarktusos vagy súlyos szívritmuszavar miatt orvosi megfigyelést igénylő betegeket jelenleg már mindenütt az országban intenzív osztályon vagy őrzőszobán helyezük el. E betegek kórházi halálozása a felére csökkent. A megyékben is mindenütt megszervezték a speciális kardiológiai ambulanciákat, amelyek együttműködnek a belgyógyászati osztályokkal. Az elmúlt három évben tizenhat megében rehabilitációs osztályokat, részlegeket hoztak létre, s ezek kiegészítik a központi, balatonfüredi, soproni, mátraházi intézetek tevékenységét. A progresszív ellátás keretében a regionális központokban érsebbeszetek működnek. Az egyetemvárosokban: Debrecenben, Szegeden és az Országos Kardiológiai Intézetben öt év alatt kétszeresére növekedett a szívsebészeti műtétek száma.

Milyen az egészségügyi munkaerőhelyzete, különös tekintettel a kórházakra? Megfelelő-e a kórházi orvosok, egészségügyi dolgozók felkészültsége, továbbképzési lehetősége?

Nem könnyű munkaerőhelyzetünk megítélése, mivel nincs még egy olyan ágazata a népgazdaságnak, ahol a differenciáltság a munkahelyek között ily nagy lenne, s ez sokrétű problémát vet fel. Az egészségügyben dolgozók száma az elmúlt évtizedben megkétszereződött, jelenleg 230 ezer dolgozónk van, 45 százaléka kórházakban tölti a különböző munkakört. A munkaviszonyban álló orvosok száma hazánkban meghaladja a 30 ezret, s ez nemzetközileg is elismerten magas. Tehát az orvoshiány a szakmankénti és területenkénti jobb elosztással valójában megszüntethető. Lényegesen javult a helyzet vidéken, ott ahol a tanácsok lakást adnak a fiatal orvosoknak, akik szívesen vállalnak állást a kórházrekonstrukció után színvonalas munkakört

kináló intézményekben. Az üres állások aránya az egészségügyi dolgozókhoz viszonyítva 4,3 százalék. A kórházakban ez az arány valamivel nagyobb, s ennek oka mindenképp a három műszak... Az egészségügyi dolgozók kétharmada nő. Humánus munkánk jellemzője fogva ez rendkívül kedvező, azonban foglalkoztatási gondjaink zöme is ebből fakad: családalapítás, gyermekszülés, -nevelés és a kórház zavartalan működtetése — számtalan konfliktus forrása. A táppénzes napok nagy száma, a gyese-en levők helyettesítése, a gyakori túlóráztatás... mindezekkel számolni kell. Képzettség tekintetében nem állunk rosszul. Az egészségügyi dolgozók 15 százaléka felsőfokú végzettségű: orvos, gyógyszerész, egyéb diplomás. Az orvosok háromnegyed része szakorvos, az egészségügyi személyzet 85 százaléka van szakmai képzésben.

Milyenek itélik az egyetemen és kórházak kapcsolatát? Jö-e a munkamegosztás a kórházi hálózatban a megyék különböző szintű egészségügyi intézményei között? Hol jöttek létre a regionális központok kialakításával speciális osztályok és milyen fejlesztési tervek készültek erre?

Előjáróban: az egyetem nem „elvártsonforony”, de nem is kórház. Valójában az oktatás, a magasszintű továbbképzés, a kutatás mellett az orvostudományi egyetemnek klinikai részt vesznek — ágyaik több mint 50 százalékát rendelkezésre bocsátva — az általános szintű területi betegellátásban, épp úgy, mint a tanácsai fekvőbeteg-intézmények. Terveinkben a másik részében — speciális felszereltségük és szakembereik révén — regionális, illetve országos feladatokat látnak el. A tanácsai kórházak és az egyetemi klinikák között szoros az együttműködés, például Debrecenben és Pécsen a város teljes fekvőbeteg-ellátását közösen végzik, ezen túlmenően a klinikák a megyékben is fogadják betegeket. Az ország hét régiójában négy egyetem, valamint a budapesti és a központi intézmények osztoznak. Rajtuk kívül három nagy megyei kórházban, Miskolcon, Győrött és Szombathelyen is megteremtődnek a regionális ellátás feltételei. Mindez persze nem jelenti azt, hogy csak ezeken a helyeken folyik speciális munka, régióin belül is létrejöhet megfelelő munkamegosztás, jó példa erre Eger, Kecskemét, Zalaegerszeg, Nyíregyháza. A vidéki kórházak az egészségügyi intenzív fejlesztésben fontos szerepet töltenek be. Számos szép, új kórházunk van országsszerte. A rendelőtézet, a körzeti orvosi, a szakorvosi hálózat — a fogorvosi kivételével — népességünkhöz mérten mennyiségileg megfelelő. Az sem vitatható, hogy ma Magyarországon a korszerű gyógyászatnak szinte nincs olyan ága, amely kellő szakértelmelemmel, technikailag ellátottsággal ne volna jelen a kor színvonalán — kisebb-nagyobb mértékben — egészségügyi hálózatunkban. Szűk pénzügyi lehetőségeink ellenére is lehet, kell is a fekvőbeteg-ellátás körülményein, minőségi színvonalán javítani, s ebben a megyék sok fővárosi kórházhoz és központi intézményhez képest lépéselőnyben vannak.

A LAKÁS, A KOCSI MEG A TÖBBI Gyarapodásunk tükré

„Egy ország gazdagságát nem néhány mérték-telen vagyon alkotja, hanem nagyszámú közepes vagyon” — írta Stendhal. A francia író aforizmája a statisztikusok nyelvén is megfogalmazható, mert az utóbbiak azok, akik árgus szemekkel figyelik, hogy az anyagi gyarapodásban, honnan hová jutottunk.

Nem mintha feltétlenül a statisztikai kiadványokhoz kellene fordulnunk tapasztalásért. Látjuk-halljuk azt jártunkban-keltünkben. A statisztika legfeljebb pontosabban, sokszor részletesebben mutatja meg azt, amit egyedi jelenségekből általánosítani hajlamosak vagyunk. Például, hogy ennek erre telik, annak meg arra sem. Érdemes megfigyelni és felfigyelni: kezd divattá válni — mint a fejlett tőkés országokban — a jövedelmek, a felhalmozott vagyon körüli titkolódzás; a felvágás, a kivagyiság helyett, vagy talán még mindig amellett S akkor észleljük ezt, amikor a társadalom igazságérzetébe már nem ütözik annyira a jól végzett munka nagyvonalú anyagi elismerése.

A gazdagító szocializmus korát éljük? A pontatlan meghatározásra is igenlő lehet a válasz. Az egyéni-családi gyarapodás azonban jókora különbségeket mutat az átlag körül. Az átlag, az egy vagy száz főre jutó termékek száma, valóban imponáló napjainkban, ha az öt vagy tíz évvel ezelőtti adatokhoz mérjük. A háztartások gyakorlatilag mindegyike rendelkezik mosógéppel, hűtőgéppel, sőt a családokban a második, harmadik rádió, televízió sem ritka. A családok harmadának saját gépkocsija van.

Es a lakás, társadalompolitikánk e neuralgikus pontja? Az átlaglakás kétszobás, száz lakásban — átlagban! — kétszáznyolcvanban élnek. Otthonában még nincs mindenkinél külön szobája, de tavaly már az újonnan épült lakások több mint fele három vagy többszobás volt. A lakásállomány gyakorlatilag villamosított, kétharmada vízzel, háromnegyede vezetékes vagy palackos gázzal, s több mint fele vízellátés vételellátott.

Szabad-e csak az átlagra figyelni? Kétség-telenül nem. Látnunk kell a szélső értékeket is ahhoz, hogy pontosan megítélhessük jelenlegi gazdagságunk mértékét, társadalmi vonatkozásait. Sőt napjainkban egyre fontosabbá vált — elsősorban a fiatalok helyzetére vonatkozóan — vizsgálni, hogy az életciklus mely szakaszaiban szerzik meg maguknak a családok az önálló lakást, a gépkocsit, a háztartás alapvető felszerelési tárgyait. Egy nemrégiben megjelent közleményben a Központi Statisztikai Hivatal társadalmi statisztikai főosztálya éppen ezt mutat-ta meg.

Például azt, hogy a most családot alapító fiatalok több mint 50 százaléka a házasságkötést követő első öt évben eljut a, önálló lakáshoz, de 70 százalékuknak már ebben az időszakban megszüleik legalább az első gyerekeik. A következő öt esztendőben újabb 20 százalék jut el az önálló otthonhoz.

A házasság időtartama és a gyerekszám között biológiai, anyagi felhalmozási összefüggések vannak, csak éppen az ok-okozati kapcsolat nem egyértelmű. Minél hosszabb ideje áll már fenn a házasság, annál nagyobb a valószínűsége a gyermek megszületésének, de hosszabb a felhalmozási időszak is. Így nem csodálható, ha a gyermekszámmal egyenesen arányos a lakáshozjutás esélye. A megszerzett lakás nagysága, komfortossága viszont már fordítottan arányos a gyermekek számával. Megint csak összeadva, kivonva, szorozva, osztva az derül ki, hogy a megfelelően nagy és komfortos lakásra a kétygyermekes, 6-10 éve már házasságban élő családoknak van a legnagyobb esélye.

A gyerekeseknek van több háztartási gépük is: a teljes, hagyományos háztartás vezetése megkívánja a, otthoni munkák megkönnyítését. Ezeknek a felszerelési tárgyakkal az árai természetesen nagyságrenddel kisebbek, mint amit egy nagyobb lakásra, vagy korszerűsítésére ki kellene adni. Mégis a családoknak a, első gyermek megszületése után 4-5 évet is kell várniuk, míg elegendő pénzüket gyűlik össze a háztartás gépesítésére. Az viszont már elgondolkodtató, s a társadalmi cselekvés, segítőkészség irányát a jelenleginél is jobban meg kellene határozni, hogy a harmadik és további gyerekek meglete a családokban minden eddig említett mutatót — szinte függetlenül a házasságban eltöltött időtől — negatívan befolyásolja. Ha ez ennyire egyértelmű, akkor a, szinte intézkedéseket követel.

Hátra van még egy utolsó pillantás: milyen családokban található meg elsősorban a hazai mértékkel mért és társadalmilag is elfogadott „vagyon”, vagyis a megfelelően nagy, komfortos, jól felszerelt lakás, a gépkocsi, a nyaraló, vagy az üdülőtelek stb. A házasság időtartama és a gyerekszám alapján csoportosított családok közül a közös háztartás második évtizedében levő, egy-kétygyermekesek állnak ilyen szempontból az élen, őket követik a hat-tíz éves házasságok, a sor végén a csonka családok, tehát a gyerekes elváltak, özvegyek találhatók, illetve a három vagy többgyermekes családok.

A stendhali „nagyszámú közepes vagyon” követelménye tehát — ismerve a, honnan jöttünk — hova megyünk? — gondjait is — melege-dejtséggel tölthet el bennünket. Amire itt és most figyelmeztetnünk kell, az a társadalom „peremvidéke”. Éppen annak érdekében, hogy a perem a középponttól ne legyen túl távol.

Breitner Miklós

4 1951 hús

Hogy a po végzése után autószerelő lenni, abban különböz. Hisz maszfiú álma pel a gépkoc neki pedig a gépkocsivezető cenben a vá A szándék a jén maradt, mában nem ként elhelyez földi Nyomda gépmesterjelő

Igy teljesít Nyomda A Néplap 1951. az A. V. állam „Az Alföld Rácz Jenő elu hogy a gépten Ezt megelőző Ez volt az az ta teljesíteni man alul telj társaiknak ad Tibort és Erd és ésszerű mo nye rövid idő

A házi

A nyomdát annak, aki év író, illik ismer az, is tudom, gépmester egy üzemműszében. te elválaszthat csodolódik az ő olajnyomokkal munkásruha. azonban Erd utcai lakásáb meg, és itt az feltűnő, milyen mennyire otthon szobás lakás.

Huszonhá volt az esküvő kezik a házi sége. — Nagy voltunk, a gyakran jártunk errefelé. kor ezek a há Csak ábránd róla, milyen j ilyen új házba. Es aztán, két nappal az e kitörése előtt, kiutalást. Ugy lakás volt, für li, az már mi azóta a kam mosdófülkéből volt, de se Edesanyám ad haszkegényt, a ágyat meg eg három év is b került összeh kombináltszék Akkoriban még OTP-hitel, kés lett mindent i pen sikerült k debreceni bú rabban volt ür teli. Most sok a fiatal háza hogy harminc

Lelkesek az új te

A magasny rek birodalmá ha az emlékez négy-öt nagy zépméretű g gely” tartozó kon készülnék névjegykártyá méretű nyomta A hatvanas rohamos fe nyomda. Ujabb pek álltak mu több könyv k ofenzben, aztán oszettechnika, dagép”, a C onta a könyv radt ezek után magasnyomók Erdélyi Sánd dolkodik, aztár nul válaszó: N olyan munkát, hetne ofszetgép ni, de sok van, nyomással Nyomtatványol

1951: Harminchat év hűség

Hogy a polgári iskola elvégzése után Erdélyi Sándor autószerelő szeretett volna lenni, abban nincs semmi különös. Hiszen minden kamaszfüv álmai között szerepel a gépkocsik szerelése, neki pedig az édesapja is gépkocsivezető volt Debrecenben a városi tanácsnál. A szándék a kívánság szintjén maradt, ebben a szakmában nem sikerült tanulóként elhelyezkednie. Az Alföldi Nyomdában azonban gépmesterjelöltet kerestek,

s két jelentkező közül Erdélyi Sándorra esett a választás. Így kezdte az ismerkedést a magasnyomógépekkel 1948-ban. Felvételekor még úgy tudta, hogy négy esztendeig tart a tanulókodás, közben azonban jött egy rendelet, s annak értelmében két év — és a fővárosban egy négyhónapos tanfolyam — után kézbe vehette a kitűnő eredményről tanúszkodó szakmunkás-bizonyítványt. Magasnyomó gépmester lett.

az utóbbi időkben Debrecenben, de vidéken is. Sajnos, a legjobb szakembereinket csábítják el. Nagyobb fizetéssel, meg jobb munkafeltételekkel. Nálunk a három műszak bizony elég fárasztó. Az a mi bajunk, hogy a kis nyomdák is mindig a legjobbakat hívják, érthetően, hiszen a gyengébb munkás elboldogul egy közösségben, de ahol egyedül van az ember, ott mindenhez érteni kell. Így aztán a legtöbben, ha jön az ajánlat, úgy gondolkodnak, hogy szakmaszeretettel ide, szakmaszeretettel oda, a pénz beszél. Pedig mindenképpen nagy veszteség, ha a legjobban képzett, legbonyolultabb feladatok ellátására alkalmas emberek egészen egyszerű munkákat végeznek.

És Erdélyi Sándort seholva sem hívták? — Kaptam ajánlatot én is, hívtak kisebb nyomdához sokkal több pénzért, de valahogy úgy voltam én ezzel... Az igazság az, hogy nem akartam elmenni! Nagyon kötődöm én ehhez a vállalathoz, megszoktam a kollégákat, kolléganőket, nehéz lenne elválni a kollektívától. Régebben ugyan nagyobb volt az összetartozás érzése, de azért a kollektíva most is jó nálunk. Tizenkilencen dolgozunk együtt, jól meg vagyunk egymással.

Mesterüknek nevezik

Persze nyomdán belül is változtathatót volna munkakört az elmúlt három és fél évtized alatt. — Volt szó róla, hogy átkerülök ostsztépgépmesternek, de maradtam. Szerintem az mozgékonyabb embernek való, nem mintha én pihengetni szoktam volna munka közben, a vérem sem olyan, hogy meg tudnám tenni. A Cameronhoz meg kimondottan fiatalok kellenek, fűrgék, akik ugrálnak le-fel a gépen. De nem azért vagyok ilyen kitartó, mintha nem szeretnék, nem akarnék újat tanulni. Szerintem különben egy magasnyomó-gépmesterből könnyebben válhat ostsztépgépmester, mint fordítva.

Erdélyi Sándornak különösebben nem kell bizonygatnia, hogy szívesen tanulja az újat. Amikor megjelent a rendelet arról, hogy a legjobb szakmunkások tanfolyam elvégzése után mester-szakmunkás-vizsgát tehetnek, az elsők között volt, akik a nyomdából erre vállalkoztak. S ha ő maga már nem is nagyon ül iskolapadban, egyre többen vannak, akik őt nevezhetik mesterüknek, s talán éppen olyan üsztelettel beszélnek róla, mint ő Krizsó Tiborról, Rácz Jenőről, Kőkösi Józseféről vagy Rasovszki Miklósról. Sokszoros kiváló dolgozó, a könnyűipar kiváló dolgozója se igen lehetne, ha nem tartana lépést a fejlődéssel.

A kép azáltal teljes, ha azt is elmondhatjuk, hogy feleséget is a nyomdában talált magának egy berakónó személyében. Az asszonynak ugyan sorozatos betegségek miatt huszonkét év után munkát kellett változtatni — most pénztáros egy fodrászüzletben —, de a nyomda világa most sem áll tőle távol. Szabad idejében kettesben „csavarognak”. Ez a hobbiuk, utazni szeretnek itthon és külföldön. Részt vesznek a nyomdában szervezett kollektív kirándulásokon is, meg csak úgy magukban. Sátor, a kocsi csomagtartójában, és már indulhatnak is egy hétvégi világlátásra.

A jövő tervei? Közülük a legelső így hangzik: a hátralevő kilenc évet remélhetőleg az Alföldi Nyomdában töltöm magasnyomó-gépmesterként. Nagy Zsuzsa

Igy teljesítette kongresszusi felajánlását az Alföldi Nyomda A. V. — ezzel a címmel találunk beszámolót a Néplap 1951. február 13-i számában. (Fiatalabbak kedvéért: az A. V. állami vállalatot jelent.)

„Az Alföldi Nyomda két gépmestere Krizsó Tibor és Rácz Jenő elvtársak munkamódszerük átadásával elérték, hogy a gépterem osztályátalra 108 százalékra emelkedett. Ezt megelőzően a gépterem nem érte el a száz százalékot. Ez volt az az üzemszám, ahol a legtöbb dolgozó nem tudta teljesíteni a normát. De ma már csökkent itt is a normán alul teljesítők száma. Ertekes tudásukat gépmestertársaiknak adták át, ezenkívül két ifjúmunkást, Bogdán Tibort és Erdői Sándort is betanították a helyes fogásokra és ésszerű módosításokra. A két ifjúmunkás teljesítménye rövid idő alatt 10–12 százalékkal emelkedett.”

A házigazda és felesége

A nyomdát, nyomógépet annak, aki évek óta újságíró, illik ismerni. Nagyjából azt is tudom, mit csinál a gépmester egy magasnyomó üzemszámában. Alakjához szinte elválaszthatatlanul kapcsolódik az ólom- és gépolajnyomokkal „tarkított” munkáruha. A randevút azonban Erdélyiék Dobozi utcai lakásában beszéljük meg, és itt az első pillantásra feltűnő, milyen tisztaság és mennyire otthonos az egy-szobás lakás.

Huszonhat évvel ezelőtt volt az esküvőnk — emlékezik a házigazda és felesége. — Nagy mozirajongók voltunk, a Meteorba is gyakran jártunk, sokat sétáltunk erre-felre akkoriban, mikor ezek a házak épültek. Csak ábrándozni mertünk róla, milyen jó lenne egy ilyen új házban lakást kapni. És aztán, két vagy három nappal az ellenfordalom kitérés előtt, megkaptuk a kiutalást. Ugynevezett „Cs” lakás volt, fűrdőszoba nélküli, azt már mi alakítottuk ki azóta a kamrából meg a mosdófülkéből. Lakásunk volt, de semmi másunk. Édesanyám adott egy konyhaszekrényt, az anyósom egy ágyat meg egy tükröt. Két-három év is beletelt, míg sikerült összehoznunk egy kombinált szekrényre valót. Akkoriban még nem volt OTP-hitel, készpénzzel kellett mindent fizetni, ha éppen sikerült kapni. Hiszen a debreceni bútorbolt gyakorlatban volt üres, mint árval teli. Most sokkal könnyebb a fiatal házásoknak. Igaz, hogy harminc évre eladósod-

nak, de legalább egyszerre megvan mindenük.

Ezen aztán egy kicsit elvitatkoztunk. Tulajdonképpen ők is azt mondják, nem rossz, hogy minden egyes bútordarabért külön meg kellett dolgozni, s így mindegyikhez emlék fűződik. Erdélyi Sándor emlékeinek többsége az Alföldi Nyomdához kapcsolódik. (Az, hogy az idézett cikkben a neve Erdélyi szerepel, vagy a hajdani újságíró, vagy a Szabadság Lapnyomda szedőinek lelkét terheli. Egy hónappal korábban egy másik cikkben helyesen írták.)

Kevés ilyen régi ember akad már a nyomdában. Váltótársát, Nagy Béla csoportvezetőt említi elsőként, aki már ifjúmunkás volt, amikor ő csak tanuló, meg néhány kolléga, kolléganő dolgozik még a legrégebbiek közül. Hiszen harminchat év nagy idő, s ez alatt a hajdani egyházi, városi nyomdából Magyarország legnagyobb könyvgyára lett a legkorszerűbb gépekkel felszerelve.

Kezdetben, vagyis Erdélyi Sándor nyomdabeli pályafutásának kezdetén könyvként leginkább csak a Bibliát nyomták, füzeteiket készítettek, meg egyházi nyomtatványokat. Volt jegynyomó automata, ezen készültek a villamosjegyek — vonal, átszálló, szakasz, gyerekegyek, ki emlékszik rájuk! —, sőt a nehéz időkben élelmiszerjegyeket is nyomtak, bár ezeket Erdélyi Sándor is csak albumból ismeri.

Lelkesedtünk az új technikáért

A magasnyomó-gépmesterek birodalmához akkoriban ha az emlékeztet nem csal, négy-öt nagy gép, négy közzépméretű gép és öt „tégely” tartozott, ez utóbbiakon készülnek a meghívók, névjegykártyák, egyéb kis-méretű nyomtatványok.

A hatvanas évektől indult rohamos fejlődésnek a nyomda. Újabb és újabb gépek álltak munkába, egyre több könyv készült Debrecenben, aztán megjelent az ostsztéptechnika, majd a „csodagép”, a Cameron, ami ontja a könyvek ezreit. Maradt ezek után feladat a magasnyomók számára?

Erdélyi Sándor kicsit gondolkodik, aztán elfogulatlanul válaszol: Nem csinálunk olyan munkát, amit ne lehetne ostsztégtépen elkészíteni, de sok van, amit magasnyomással érdemesebb Nyomatványokat, tanköny-

veket, prospektusokat, de könyvet is, amiből nem kell nagy példányszám. Tulajdonképpen akár névjegykártyát is lehetne ostsztégtépen nyomni, csak az előkészítés sokkal bonyolultabb. Az új technika mindig érdekesebb, jobb is, de a régebbinek is megvannak a maga előnyei. És persze a magasnyomás sem ugyanolyan ma már, mint az ötvenes évek elején. Húsz évvel ezelőtt az új német gyártmányú magasnyomógépek jelentették a forradalmasítást a szakmában, nagyon nagy szó volt, hogy tudtunk több színnel nyomni! Egy ambiciózus fiatal gárda volt akkor a magasnyomóban, lelkesedtünk az új technikáért — most már kevesen maradtunk közülük. Sokan elmentek, máshol próbálnak szerencsét. — Sok kis nyomda alakult

ÚJ KERESETSZABÁLYOZÁS 1985-TŐL

EGY ALAPELV, HÁROM MODELL

Annak idején a gazdaságban nagyon sokat vártak 1968-tól, a reformtól. A várakozáshoz gyakran illúziók is tapadtak. Most inkább a kishitűek vannak többségben. Kétségtelen, hogy az 1985. évi irányítási-szabályozási pályamódosítás csodákra nem képes, de azért nagy energiákat szabadíthat fel. Nehéz megmondani például, hogy a határozott és következetes anyagi ösztönzés révén milyen mértékű tartalékok kerülnek felszínre. Mindenesetre elhárulnak az útból a külső adminisztratív akadályok. A keresetszabályozásban — s feltehetőleg a költséggazdálkodásban — nagyobbat lépünk előre, mint eddig bármikor.

Meg kell fizetni a jobb munkát

A széles körű keresetszabályozási kísérletek tapasztalatait hasznosítva 1985-től megszűnik a vállalati nyereség és bérdekesség elkülönültsége, kettőssége. Vagyis a keresetnövekedést nem teszik külön mutatószámtól függővé. A munkabér az anyag- és energiaköltségekhez, a felhasználói eszköz-állomány terheivel hasonlóan költségtényezővé válik. Ahogyan az anyag- és energiafelhasználás nincs központilag külön szabályozva, ugyanúgy ezentúl a bérfelhasználásban is a gazdasági ésszerűség lesz a kizárólagos vezérlő erő. Meg lehet és meg kell fizetni a munkás, a műszaki teljesítményét, ha a munkájuk révén a bérköltségeknél (az adóterhek is beleértve) nagyobb új érték kepződik.

Az új érték forrása persze nem feltétlenül több termék a vállalati nyereséget lehet energia- és anyagtakarékosággal, az eszközök jobb kihasználásával, értékesebb, jobb minőségű, korszerűbb termék előállításával is növelni. Vagyis remélhetőleg elhárulnak az intenzív gazdasági fejlődés akadályai, azok mindenesetre, amelyek a szabályozásban rejlenek.

Az új keresetszabályozási rendszer több részlete még tisztázásra szorul, főbb elvei azonban már kialakultak. Három modell alkalmazására kerül sor 1985-től. Az alapmo-

dell a keresetszint-szabályozás. Az ide kerülő vállalatok az egyéni kereseti szint — tehát nem a növekmény — után sávonként progresszív adót fizetnek. Adómentesség csak a minimális bért (jelenleg havi 2000 forintot) illeti meg, az előző évi szint (a bázis) tehát adóköteles. Az adómérték 10–50 százalékgig terjed. Progresszív, de a legfelső sávban sem irrealis. A keresetszint-szabályozás a legkötetlenebb, a legszabadabb modell, az intenzív ösztönzésre leginkább alkalmas.

A másik új forma a keresetnövekmény-szabályozás. Alkalmazhatósága szintén a szabadon felhasználható nyereség alakulásától függ. A progresszív, ám mérsékelt adókulcsok mellett ez a modell is a jelenleginél sokkal rugalmasabb bérgazdálkodást tesz lehetővé. Végül harmadik modell a központi keresetszabályozás. Ebben a formában, mint ismeretes, a terveknek megfelelően meghatározott mértékű adómentes kereset növelésére van lehetőség. Az ezen felüli növekedést progresszív adó terheli.

Elosztás helyett ösztönzés

A keresetszint-, illetve a keresetnövekmény-szabályozást az úgynevezett vegyes ágazatokban és valós nyereségi viszonyok között alkalmazzzák. A többi területen, illetve az úgynevezett válságágazatokban marad a központi keresetszabályozás. Átmenetileg egy-egy évre, a másik két formába sorolt cégek is kérhetik a központi keresetszabályozás alkalmazását, vállalva az általánosnál alacsonyabb adómentes keresetnövekmény lehetőségét. A változások nem érintik az eddig is viszonylag rugalmas keresetszabályozási formákban dolgozó mezőgazdasági üzeme- ket, kisvállalkozásokat.

A keresetszabályozás eddig elsősorban a jövedelemkiáramlás közben tartására irányult, s most az ösztönzési funkció kerül előtérbe. A váltás feltételezett előnyei mellett vitathatatlan a gazdasági-társadalmi kockázat. Minél rugalmasabb ugyanis a szabályozás, annál kevésbé képes önmagában garantálni a teljesítményhez igazodó keresetkiáramlást. Ezért megfelelő feltételrendszer, szigorú követelményeket támasztó gazdasági környezet szükséges.

CSAKIS A TELJESÍTMÉNY A FEDEZET

Miután megnő a nyereség, az adóviselő-képesség szerepe, a teljesítménytől független keresetkiáramlást mindenképp az árak korlátozhatják. Ehhez pedig nélkülözhetetlen az éles versenyhelyzet, illetve a megfelelő árszabályozás. A legrugalmasabb keresetszabályozási formát tehát csak azok a gazdasági egységek alkalmazhatják, amelyek növekvő bérköltségeiket nem tudják a vevőkre nyakló nélkül áthárítani. Erre garancia a nagyarányú export, illetve a megnyugtató árszabályozás. Nélkülözhetetlen a nagyfokú költségérzékenység, az ésszerű takaréklás, a különböző költségtényezők mindenkor optimális arányának kialakítása. Úgy váljon a különböző gyári forint konvertálhatóvá, hogy a bérforinthez hasonló keménységű lesz a költségforint és nem a bérforint puhul meg.

A rugalmasság kockázata

Csak aki a jelenlegi 7–8 százalékos inflációs rátát is fel akarja srófolni, az gondolhatja arra, hogy eljött a könnyű béremelések időszaka. Ha ugyanis a kiáramló bérforintnak nem lesz növekvő teljesítményfedezete, elszabadulhat a pokol, az inflációs gerjedés felgyorsulhat és ellenőrizhetlenné válhat. Nélkülözhetetlen tehát felelős, felgyelmezett bérgazdálkodás. A növekvő bérfizetés, hatastörnek olyan vezetői érdeklődéssel kell párosulnia, ami eleve kizárja a teljesítményfedezet nélküli személyi jövedelmek kifejtését.

Az új ösztönző bérezési gyakorlat nem csupán megfelelő gazdasági, szabályozási viszonyokat, hanem gyökeres szemléletbeli változást is feltételez. A vállalatok közt várhatóan jelentős bérkülönbségek alakulnak ki 1985-től. Előnyösen startolhatnak a magas nyereségű, az alacsony bérhányadú vállalatok. Különösen akkor, ha a nyereséget nem terhelik adósságok, hitelörlesztések, kamatfizetések. Ellenkező esetben nyilvánvalóak az indulási arányok. A nagyobb bérkülönbségek várhatóan felgyorsítják a munkaerő mozgását, s társadalmi feszültségeket indukálnak. Az ilyen szabályozással együtt járó változások megértőbb fogadtatását nem könnyű elérni. Még nehezebb támogatást szerezni a helyi bérezési döntésekhez, az egyenlőségi felszámolásához.

Ne legyen jelenléti díj

Mindenütt rendkívül felfokozódott a béremelések iránti igény. Azért mert az igényeket, az elvárásokat nem a teljesítményekhez viszonyítják, hanem mások jövedelméhez, az

általános dráguláshoz, a szabadpiac és a vállalati gazdasági munkaközösségek béreihez. Az ilyen tömegnyomásnak, bármilyen erős, nem szabad engedni, béremelést csakis teljesítmény-növelés indokolhat. Sőt, figyelembe véve az eddigi bérszabályozás létszámhigító hatását, esetenként az adott bért indokoltabb, jobb, felgyelmeztebb munkát követelni. Újra gombolva a mellényt. Az úgynevezett vatta-munkaerő, a régi keresetszabályozás öröksége nem illeszthető az új, feszebb rendszerbe. Valásút elé kerül a dolgozó. Vagy beáll a sorba, az újra rendeződő teljesítményhierarchiába, vagy kilép a munkahelyről.

Sokan már attól megsértődnek, hogy nem kapnak fizetésemelést. Hát még ha azt is közlik, hogy a kevesebb pénzért is meg kell dolgozni! De hát az igyekvő, teherviselő ember is érzékeny, kedvét szegi, ha egyazon cégnél olykor azonos munkát kétféle mércével mérnek. Nem mindegy, hogy ki sértődik meg. Illesse tapintat a szorgalmat, s tisztelje a teljesítményt! De akkor nem lehet becsúlni a félmunkát, s nem lehet fizetni a jelenléti díjat.

Ki sértődjek meg?

A következtetés, a megalkuvás az ösztönzésben, nyilvánvaló kitérés az érdekütközések, a konfliktusok elől. Ez egyre kevésbé indokolható azzal, hogy a munkaerőhiányból fakadó gondokat gyarapíthatja. Ha a gyenge munkaerő megsértődik és továbbáll, remélhetőleg mérséklődő eséllyel próbálhat majd másutt szerencsét. A kilépő pénzt pedig, amint erre az új szabályozás lehetőséget nyújt, megkapja az, aki többre képes. Nem lesz teljesítménykiesés, sőt a több és jobb munka kellő anyagi elismerése vonzza majd az új munkaerőt. Arra persze számítani kell, hogy a szabályozásmódosítás révén a munkaerő egyre inkább megdrágul. Ésszerű létszámgazdálkodásra, arányos teherelosztásra serkentve.

Visszatérve az indító témára: optimisták lehetünk-e az 1985. évi startot illetően? Feltehetően. Van reális lehetőség a kibontakozásra, a gazdaság megújulására. De reményeinket, igényeinket, ne a szabályozásváltáshoz, a központi intézkedésekhez kössük egysíkuan. Ezek keretét, lehetőségét teremtenek, hogy új módon ésszerűbben, jobban dolgozhassunk. A kereteket mindenütt helyileg töltik meg tartalommal. Vezetők, munkások, alkalmazottak. Legyenek tehát derűlátók, de mindenképp meggyőzően higgyünk, s éljünk a lehetőségekkel.

Kovács József

Lakásépítés - közlekedés - vállalati fejlesztések

ÚJ LÉTESÍTMÉNYEK DEBRECENBEN

Debrecen városában ezekben a napokban is jelentős építkezések folynak. Talán kevesebb az ország tágabb közvéleményét is foglalkoztató nagyobb beruházás, ám az új építkezések, rekonstrukciók helyileg nagyon fontosak, alapvetően meghatározzák az itt élők mindennapjait. A város vezető politikai testületei rendszeresen a helyszínen is figyelemmel kísérik a munkák állását, nemrégiben a városi párt-végrehajtóbizottság tagjai tettek „terepszemlét”.

Ismeretes, hogy a városban a legutóbbi években új területeket kellett — nagyon rövid idő alatt — feltárni ahhoz, hogy a magánépítkezések rendelkezésükre álljon a telek. Az év folyamán nagyobb írásokban is beszámoltunk arról, hogy a Létai út, az Acsádi út, a Sólom utca, a Vikár Béla utca környékén, a Lencz-telepen elkezdődött az

adatot jelent Debrecennek a közeljövőben. Ezek a területeken családi házak épülnek.

Az Olajútban olyan lakások kapnak helyet, amelyek magas színvonalúak, így meglehetősen drágák, elsősorban azok építkeznek itt, akik már előzőleg rendelkeztek értékesíthető lakással. Itt 99 lakás kerül tető alá. Ebből hatvanat azon vállalatok dolgozói kaptak, amelyek a feltárási, közművesítési munkákhoz segítséget adtak. Ugyancsak az átlagon felüli jövedelmi igényeket elégítik ki azok a tetszetős épületek, amelyek az Akadémia utcán és a Vezér utcán nőnek ki a földből. Mint ismeretes, az utóbbiakat teljesen új konstrukcióban készíti a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat, Fővállalkozásban épít, teljes felelősséggel ajánl és kulcsra készen át adt az épületeket. A helyszínen Csépes Sándor, a vállalat vezérigazgató-helyettese arról számolt be, hogy a nemrégiben meghirdetett következő „lépcsőben” épülő házak iránt is rendkívül nagy érdeklődés mutatkozott meg, különösen a kisebb lakásokat keresik sokan. Ez is arra utal, hogy differenciált lakásigényekkel kell számolni a városban ahhoz, hogy a feszültségeket enyhíteni lehessen.

A Tócskerten telepesszerű társas- és állami lakások építése folyik. Az összesen elkészülő 7225 lakásból 3683 állami, 3542 pedig OTP-lakás lesz. A VII. ötéves tervre marad 1900 lakás felépítése, a lakótelep 1986-87-re lesz kész. Itt került szóba az is, hogy a következő tervidőszakban merre folytatódik a nagyobb lakótelepek építése, hisz a mennyiségi lakásigények ezt megkövetelik. Az új területek kijelölése fontos és felelősségteljes várospolitikai döntésnek ígérkezik. Arról viszont már van döntés, hogy kisebb lakótelep épül a Béke útja-Wesselényi utca környékén. Ennek kapcsán a végrehajtó bizottság tagjai azt hangsúlyozták, hogy ide feltétlenül a városképet jó irányba formáló épületek kellenek, hisz ez a terület a közvetlen belváros része. Nem szabad engedni, hogy esetleg olyan sematikus, jellegtelen házak szülessenek, mint például a Burgundia, Klaipeida utcák környékén.

A Petőfi téren arról számolhatott be Erdei István, a Közútépítő Vállalat igazgatója, hogy nem várt nehézségek, illetve az alvállalkozók késése miatt több építési ütem is később kezdődött a nagyszabású rekonstrukciós munkán. A mintegy 72 millió forint értékű beruházás ez év szeptember 30-ára készül el az aluljáróval és a többi létesítménnyel együtt. Legutóbb az aluljáróhoz szükséges kerámia lapok késedelmes szállítása okozott gondot. Szóba került a helyszínen, hogy a közlekedők általános elégedetlenségével találkozott a villamos végállomásának áthelyezése. A napokban arról tájékoztatott Rácz József, a városi tanács építési osztályának vezetője, hogy az indulási helyet visszahelyezik eredeti pontjára. Most azt mérik be, hogy a járművek a közlekedési lámpához szabad áthaladást kapva érkezzenek. A Petőfi téri új forgalmi renddel külön írás keretében foglalkozunk.

A Vágóhid utca átépítésénél megtudtuk, hogy szeptember 15-ig befejeződik az útszakasz aszfaltozása — tartósan ígérkező anyagból —, majd szeptember 30-án átadásra kerül ez a fontos közlekedési szakasz. Egyelőre kétsávos marad a forgalom, a jövőben talán lesz lehetőség arra, hogy négy-

Kész házak a Sólom utca környékén

sávra bővítsék az utat. Az itt folyó csatornázási munkák 32 millió forintot emésztettek fel, ebből mintegy tízmilliót az út mentén dolgozó vállalatok „állnak”. Ha nem is az úton, de az út mentén továbbra is számolhatunk bizonyos rendtelenséggel. Ugyanis az építési költségekből az itt levő parkolóterületekre nem futja, így azok olyan ütemben lesznek leaszfaltozva, ahogyan az érdekelte vállalatok pénzt tudnak erre fordítani. Jövőre azonban megtörténik a „szibogó” burkolása, illetve csatornázása is. A tervek között szerepel az állatvásár területének rendezetlansága.

Debrecen tömegközlekedését bizonyára jótékonyan befolyásolja a megvalósulóban levő trolibuszprogram. Az első szakaszt jövő év derekán adják át a forgalomnak. A Szabadság útján már felállították a vezetékelt tartó oszlopokat. Ahogyan a környékiek tapasztalják, általában a közvilágítási lám-

lát is kapott az intézet, az építkezés jövő év derekára lesz kész. A debreceni tudósok már most Turkuban konkrét munkákat végeznek a szovjet gyártmányú — ehhez lesz hasonló a debreceni is — berendezésen, így a „betanulás” is zökkenőmentesnek ígérkezik. Az Állatforgalmi és Húsipari Vállalat — erről szólt dr. Fülöp Imre igazgató — az elmúlt években elsősorban kevésbé szembe-szőkő, de annál fontosabb munkákat végzett el telephelyén. Elkészítették mindazon közművek bővítését, amelyek egy későbbi nagyobb szabású termelőberuházáshoz szükségesek. Így joggal pályázhattak tavaly októberében világbanki hitelre. Azóta két bizottság tanulmányozta a helyszínt, remény van arra, hogy a körülbelül egymilliárd forintos beruházás megvalósul. Természetesen ez a tervbe vett beruházás elsősorban fontos exportcélokat szolgál, de minden bizonnyal a hazai fogyasztók is hasznát látják.

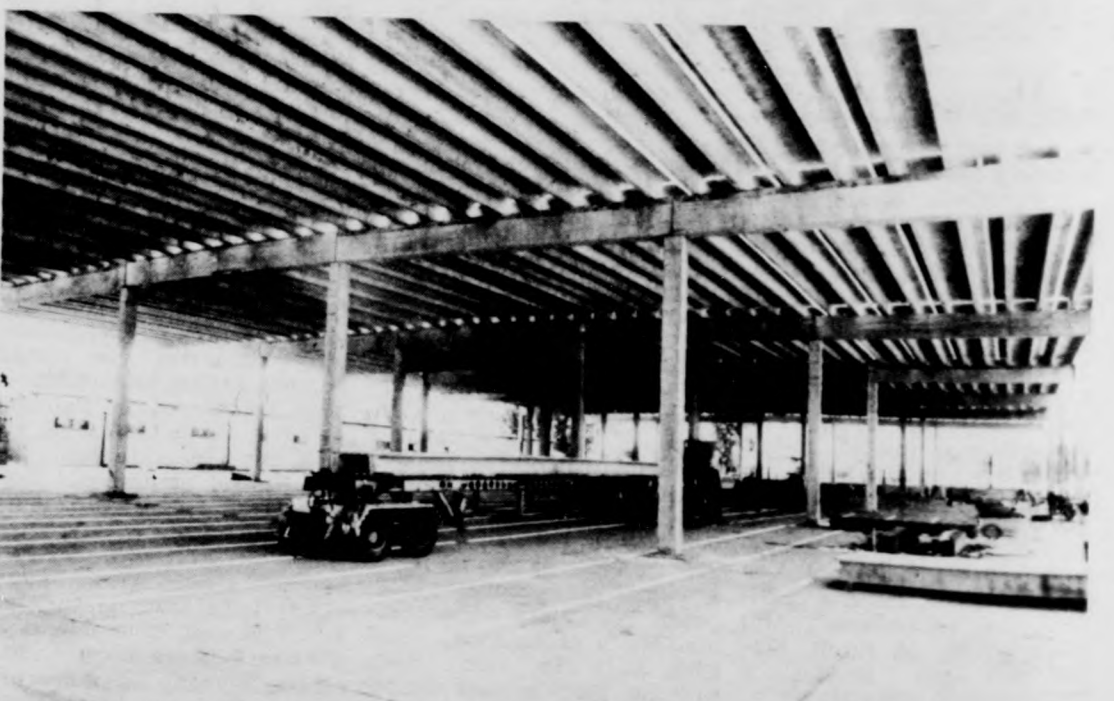
A Tócskert panorámája

pák mellé kerültek. Itt szükségesnek látták elmondani a szakemberek, hogy azért a „duplázás”, mert a lámpaoszlopok nem bírták volna a trolibuszvezeték terhelését. A vezetékoszlopokra viszont túlságosan nagy költséggel járt volna átszerelni az egész közvilágítást.

Az ATOMKI-ban dr. Berényi Dénes akadémikus, igazgató a mostani ötéves terv legnagyobb magyar tudományos beruházásáról számolhatott be. Mint ismeretes, itt épül az ország első ciklotronja. A nagy fontosságú létesítmény harmadrészen magfizikai kutatásokat, harmadban más alapvető kutatásokat, míg egyharmadban közvetlen gyakorlati, termelési kutatásokat szolgál. A 270 millió forintos beruházáshoz nemzetközi hozzájárú-

A „szomszédban”, a Debreceni Konzervgyárban dr. Nagy Gábor igazgató már egy készülő létesítmény körvonalait mutathatta meg. Ezervagonos hűtőház készül itt 350 millió forint értékben, s ha minden jól megy, rekordidő alatt. Megmutatták azokat a nagyon fontos gépi beruházásokat is, amelyek révén a debreceni nagyüzem idén már 4 milliárd forintos árbevétellel számolhat. A konzervgyár egyébként az utóbbi három évben több mint egymilliárd forint értékű beruházást hajtott végre, túlnyomórészt a technológiát újították meg, így határozottan tudták növelni az exportot.

T. Szűcs József
Iklódy János felvételei

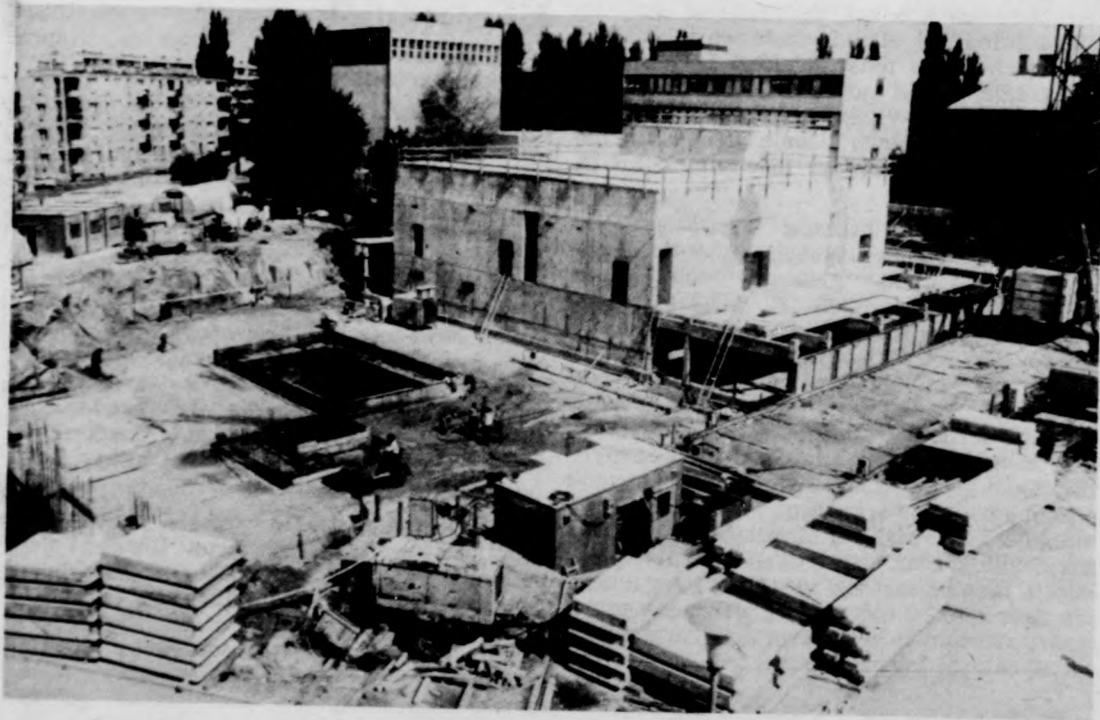

Készül a hűtőház a Konzervgyárban

Állnak a trolibuszvezeték oszlopai a Szabadság útján

építési terület kialakítása, megindult a lakásépítés. A tanács a közművesítés révén jelentős összeggel támogatja az építkezéseket. A helyszíni szemlén is bebizonyosodott, hogy a város külső területén is nagy alapterületű, megfelelő komfortfokozatú s jobbára izléses házak készülnek. Gondot okoz a jövőben, hogy az ideköltözők is igényelni fogják a városi szintű kommunális ellátást. Ennek megoldása — a pénzügyi lehetőségeket figyelembe véve — mindenképpen nagy fel-

Készül a ciklotron az Atommagkutatóban

TA
INTER
MŰVE

Okt
előkészít
tanévny
különös
zetését,
dagógus
csolatban

— Az
középf
pecci B
óta töb
lomra é
rülhet
az ide
milyen
saira?

— A k
célkitűzések
szólnak. K
ban, hogy
ban vanna
tok, amelye
különösen f
ilyen péld
továbbtanul
lőtlenség cs
zel összefu
sleges gyerek
hátrányos
gatása. A m
tanévtől ke
tervez a t
nyek rends
szűnjön me
terhelés. A
hetséggond
formája lesz

Új feladat
az általános
kultáció
amelynek cé
pességének,
személyiség
a tehetséggo
orientáció.
orientáló je
laválasztást
megye harm
nos iskolájá
venegy tan
adottak eh
A megyei ta
az ezzel járó
fedezetét, é
négy számí
keretből pec
számítógép
lehetőség. E
tettük a fak
zások megva
gedhetetlen

A középf
befejeződött
tumok beve
tővé teszi, h
munka kö
megkezdett
rűsítés, és e
ben a nevel
rüljenek. A
ban legfont
változatlanul
jó színvonal
tartjuk. Me
koláinak e
felvételi er
évek óta job
átlagnál, mé

— Ho
feltétele
tervezet
teremből
könyvek
képesítés
gógushid

— Az óvo
ma az év
emelkedik
23 473 volt)
375 (Tócske
városrész 1
és Hajdúsz
Nádudvaron,
és Tégláson
tégla 175
hetnek fel
ami azt jeler
daskorúak
zalékát tudj
gadni.

Az általán
termek szár
várhatóan 21

TANÉVKEZDÉS ELŐTT

INTERJÚ DR. SZEKERES ANTALLAL, A MEGYEI TANÁCS MŰVELŐDÉSI OSZTÁLYÁNAK VEZETŐJÉVEL

Oktatási intézményeinkben már javában folyik az 1984-85-ös tanév előkészítése. Augusztus 23-án a Bartók teremben megtartották a megyei tanévnyitó értekezletet, és szekcióüléseken vitatták meg a pedagógusok a tanév megkezdésével kapcsolatos feladatokat. Az új iskolai év indításának különös jelentőséget ad, hogy szeptember 1-ével emelik a pedagógusok fizetését, melynek kedvező hatása remélhetőleg megmutatkozik majd a pedagógus hivatást választók számának növekedésében. Az új tanévvel kapcsolatban dr. Szekeres Antaltól kértünk interjút.

— Az országgyűlés tavaszi ülésszaka jóváhagyta a középfokú oktatás távlati fejlesztési programját. Köpeczi Béla művelődési miniszter zárszavában, majd azóta több nyilatkozatában is hangsúlyozta, hogy nyugalmra és türelemre van szükség iskoláinkban, így kerülhet sor a szükségszerűvé vált korrekciókra. Melyek az idei tanév legfontosabb oktatáspolitikai célkitűzései, milyen konkrét feladatok várnak meggyénk pedagógusaira?

— A közoktatáspolitikai célkitűzések hosszabb távra szólnak. Kétségtelen azonban, hogy egy-egy időszakban vannak olyan feladatok, amelyek megvalósítását különösen fontosnak tartjuk. Ilyen például a tanulási és továbbtanulási esélyegyenlőség csökkentése és ezzel összefüggésben a tehetséges gyerekek segítése és a hátrányos helyzetűek támogatása. A minisztérium az új tanévtől kezdve változtat tervet a tanulmányi versenyek rendszerében. A cél: szűnjön meg az eddigi túltelherelés. A felkészítés a tehetség gondozás egyik fontos formája lesz.

Új feladatként jelentkezik az általános iskolákban a fakultáció megszervezése, amelynek célja a tanulók képességének, önismeretének, személyiségének fejlesztése, a tehetség gondozás, a pályorientáció. A fakultáció orientáló jellegével az iskolaválasztást könnyíti meg. A megye harminckilenc általános iskolájának szűkített, adottságok alapján adott ehhez a feltételek. A megyei tanács biztosította az ezzel járó túllórás anyagi fedezetét, és vásárolt tizen-negy számítógépet, központi keretből pedig további húsz számítógépet vásárlására nyílik lehetőség. Ezzel megteremtettük a fakultatív foglalkozások megvalósításához elengedhetetlen feltételeket.

A középfokú iskolákban befejeződött az új dokumentumok bevezetése. Ez lehetővé teszi, hogy a pedagógiai munka középpontjába a megkezdett tartalmi korszerűsítés, és ezzel összefüggésben a nevelési feladatok kerüljenek. A gimnáziumokban legfontosabb feladatnak változatlanul az alapfunkció jó színvonalú teljesítését tartjuk. Megyénk középiskoláinak egyetemi-főiskolai felvételi eredményei ugyan évek óta jobbák az országos átlagnál, mégis fontosnak és

indokoltan tartjuk, hogy emelkedjen a felsőoktatási intézményekbe bekerülő fiatalok között a fizikai dolgozók gyermekeinek aránya. Szeretnénk, ha a középiskoláink több diákot irányítanának a pedagógusképző intézetekbe. A szakközépiskolákban is erősíteni kell a felsőfokú intézmények felvételi vizsgáira való előkészítő munkát, mert itt viszonylag magas a fizikai dolgozók gyermekeinek száma. 1985-től néhány szakközépiskolában megindul a nappali tagozatos technikus-képzés, a feltételek megteremtése iskolai feladat is. A szakközépiskolákban a tanulóknak döntő többsége fizikai dolgozók gyermeke, sajnos, halmozottan jelentkező művelődési, nevelési, nem egyszer anyagi hátrányokkal. Felzárkóztatásuk, lemorzsolódásuk csökkentése nehéz, de szép és tiszteltre méltó feladata a pedagógusoknak.

A nevelő munka terén különös fontosságot kapnak azok az események, amelyekre az egész ország készül: felszabadulásunk 40. évfordulója és az MSZMP XIII. kongresszusa. Ezek a belpolitikai események különösen alkalmasak a világnézeti, politikai nevelésre, a szocialista hazafiság érzésének erősítésére. Nevelés terén eddig elért — nem lebecsülendő — eredményeinkkel nem vagyunk teljesen elégedettek. Az ifjúságot sokféle hatás éri, az iskolának is többet kell tennie, hogy a társadalmi környezettel, a szülői házzal szoros együttműködve deklarált társadalmi céljainkkal összhangban legyen az ifjúság munkafegyelme és magatartása. Továbbra is fejlesztetni kell az iskolai közösségek belső demokráciáját. Erre megfelelő fórumot teremtenek a tanévben sorra kerülő intézményi és diákparlamentek.

— Hogyan alakulnak az oktatás tárgyi és személyi feltételei meggyénkben? Konkrétan: megvalósultak-e tervezett határidőre a beruházások, elkészültek-e a tanterembővítések, megkapták-e időben az iskolák a tankönyveket és szükséges eszközöket? Hogyan alakult a képzés nélküliek aránya meggyénkben? Van-e pedagógushány Debreceben és Hajdú-Biharban?

— Az óvodai helyek száma az év végéig 24 148-ra emelkedik (az előző évben 23 473 volt). Debreceben 375 (Tócskertenben 200, józsi városrész 175), Derecskén és Hajdúszoboszlón 50-50, Nádudvaron, Nagyhelyesen és Tégláson 25-25, Hadháztégláson 175 új óvodást vehetnek fel az intézmények, ami azt jelenti, hogy az óvodáskorúak mintegy 90 százalékát tudják az óvodák fogadni.

Az általános iskolai tanteremek száma az év végére várhatóan 2180 lesz (2118-cal

lépést tett a beiskolázási gondok csökkentésére. Sajnos, életveszélyessé vált a balmazújvárosi szakmunkásképző intézet néhány tanterme és ideiglenesen be kellett vezetni a váltott tanítást.

Iskoláink rendelkeznek a szükséges oktatástechnikai eszközökkel. Mérséklődött véleményem szerint az intézmények közötti ellátottságbeli különbség. Gondot okoz viszont több helyen az eszközök tárolása, hasznosításuk pedig az egymástól távol levő tanteremek akadályozzák. Örvedetes javulást mutatkozik a tankönyvellátásban.

Megyénk pedagógusellátottságának mondható — az országos helyzethez viszonyítva. Az évek óta meglévő hiányt azonban a

— Szeptember 1-től emelik a pedagógusok fizetését. A végrehajtást hosszabb vita előzte meg. Milyen elvek alapján osztják el a rendelkezésre álló pénzt, hogyan hajtják végre a béremelést az iskolákban? Közismert, hogy a Hajdú-Bihar megyében dolgozó pedagógusok bérszínvonalát alatta van az országos átlagnak. Van-e most mód a korrekcióra?

— A bérrendezés keretében minden alsó- és középfokú oktatási intézményben dolgozó pedagógus részéről (kivéve a köznevelés, akik súlyos felelősi büntetés hatálya alatt állnak). A béremelés összege fejkvóta szerint van megállapítva, amelyből meghatározott összeget kötelezően meg kell adni. Például a középiskolai tanárok esetében ez az összeg 550 forint, ebből kötelező 400 forintot. A fennmaradó összeget az azonos kulcsszámú csoporton belül differenciálásra kell felhasználni. A személyi alapberek emelésénél a pedagógus tevékenységének összességét kell értékelni és figyelembe kell venni a pályán hosszú

— A demográfiai mozgás sok problémát okoz iskolarendszerünknek. Képes-e követni meggyénk iskoláinak a demográfiai hullám alakulását? Hogyan összegezhethetők a középiskolai felvételi tapasztalatai?

— A demográfiai növekedésből adódó iskolai feladatokkal a megyei tanács végrehajtó bizottsága 1981-ben foglalkozott, amikor elfogadta a hatodik ötéves terv megyei művelődési koncepcióját. Ennek értelmében valamennyi végzős általános iskolás számára biztosítani kell a továbbtanulási lehetőséget meggyénk középiskoláiban. 1981-ben 7001, 1982-ben 7615, 1983-ban 7530 első kezdte meg tanulmányait középiskoláinkban. A beiskolázást megkönnyíti ugyan az új debreceni gimnázium, de problémáinkat végérvényesen nem oldja meg. Középfokú intézményeink — minthogy középiskolai tanterem- és tervciklusban már nem épülnek — zsúfoltabbá váltak, romlottak a diákok és pedagógusok munkakörülményei.

A megyei tanács végrehajtó bizottsága júniusban megvitatta a hetedik ötéves tervben a középfokú oktatási intézményekben jelentkező nagy demográfiai hullámból adódó oktatáspolitikai és iskolai feladatokat. A végre-

felsőoktatási intézményekben végzősök nem tudták pótolni. A nyugdíjazások és a fejlesztések nagy száma miatt több állást hirdettünk meg, mint az előző években. Sajnos, kevesen pályáztak. 151 állás maradt üresen. Ennek több mint fele általános iskolai tanári állás. A nyár folyamán ezek jelentős részét betöltötték az iskolák. Jelenleg is üres 11 énektanári, több magyar, orosz, technika szakos állás, hiány van gyógypedagógusokból is. Debreceben a férfi nevelőtanári állások betöltése és a gyersen levő kismamák helyettesítése okozott gondot. Az új tanévben ezért számítottunk a nyugdíjas pedagógusok munkájára, a gyersen levők helyettesítésére továbbra is alkalmazunk kevésbé ismert nevelőket, lehetőség szerint olyanokat, akik levezető tagozaton megkezdtek tanulmányaikat a Tanítóképző Főiskolán. Intézményeink személyi feltételei tehát nem ideálisak, de a tanév indítását nem akadályozzák. A jövőben a demográfiai hullámhoz alkalmazkodva bátrabban kell elnünk az úgynevezett „átantitással” — tanítók a felsőoktatásban, általános iskolai tanárok a középiskolákban —, valamint a tervszerű, városokként összehangolt kiegészítő képzéssel.

időn át végzett eredményes munkát. A szakszervezettel történt konzultáció alapján a következő szempontokat vesszük figyelembe. Az alaptevékenység ellátásának színvonalát, különös tekintettel a tehetséges tanulók gondozására, a hátrányos helyzetűek segítésére. Az önképzés és a szervezett továbbképzésben való részvétel. A pedagógiai alkotó munka (újítás, pályázat, publikáció). Az iskolán belül és kívül végzett szakmai és társadalmi munka (szakfelügyelet, munkaközösség vezetése, választott tisztség). A jelenlegi béremelés a megyék közötti átlagbér-különbség csökkentésére nem ad lehetőséget.

hajtó bizottság szükségesnek tartja, hogy 1989-ig 110 új tanterem és 1200-nál több diákhonon hely megépüljön.

Megyénk általános iskoláiban az 1983-84-es tanévben 7434 nyolcadik osztályos tanuló volt. Közülük mindössze 261-en nem jelentkeztek továbbtanulásra. Ezt a számot figyelembe véve és hozzászámítva a más megyékből hozzánk jelentkezőket is, 7450 középiskolai hely várta a jelentkezőket. Június 25-én 7163 első iratkozott be középiskoláinkba, 287 hely üres volt július elején. Ugyanakkor mintegy 150 továbbtanulni szándékozó diák még nem döntött véglegesen, hogy élni kíván-e a felkínált szakmákban és iskolákban a továbbtanulási lehetőségével. Üres férőhelyek a hároméves szakmunkásképző intézetekben vannak még, vasipari, építőipari, növénytermesztő és állattenyésztő szakmákat tudjuk ajánlani.

— Köszönöm a beszélgetést.

Filep Tibor

Debrecen utcanevei

Régóta várt helyi kiadvány jelent meg. A Nábrádi Mihály mindenre figyelő szerkesztésében közreadott munka ismeretterjesztő igényű írodott, ám igen gazdag tudást, tudományos kutatást és hagyományörző városszeretetei hordoz magában. Ezért lebilincselően olvasmányos munka. A száraz cím ellenére: elevelenség, mélység, történelmet és egyéni sorsokat szabadít fel a térképre zsúfolt nevek mögül; örökséget tár fel a mai lakosok számára, olyan gyökereket, amelyekbe érdemes beleoltni.

A Bornyi József, E. Kiss Sándor, Ladányi Kázmér, Lévai Béla, Nábrádi Mihály, Nyakas László, Ormosi László és Szamosújvári Sándor által írt fejezetekben évtizedes gyűjtőmunka eredményei realizálódnak, így a vállalkozás jóval túlnő a címben megszabott feladaton. Mivel ez az első kísérlet, amely Debrecen helytörténetét részletesen körvonalazza, a szerzők igen helyesen a teljességre, az érdeklődés felkeltésére törekedtek. A mintegy ötvenoldalmi *Városteremtés és utcanevérendszert* című bevezető részben a település mintegy ezer ézeres sorsával ismerkedhetünk meg. Megtudhatjuk például, hogy a város neve a debresin (éljen, mozogjon) török szó megfelelője, és az 1214-1235 közötti oklevelekben említik először. Megtudhatjuk, hogy a város mai belterületén hajdanán három vagy négy falu állt, és a Tócskerti vize, dús fűvű környezete vonzotta ide a lakókat.

A történelmi eseményeket és az itt élő családok emlékeit olyan városrész- és utcanevek őrzik, mint például Boldogfalva, Mester utca, Péterfia, Úrréte. Az utcák, terek, kertsek, temetők, városrészek elnevezéseivel kapcsolatos történelmi ismertetések, etimológiai fejtegetések színessé, elevenné oldják a közel ezer címszót tartalmazó *Utcanévtár* betűrendes monográfiáját. A régi utca- és műemlékek esetében szívesen olvastunk volna bővebb történelmi magyarázatokat is, esetleg úgy, hogy rövidebbre fogott értelmezést kaphattunk volna az Ady Endre utca típusú nevek esetében.

Külön örömmel észrevételezzük, hogy a könyvben a gondos frissesség eredményeként helyet kaptak Józsa és Pallag helységneve, valamint az 1982-83-ban adott új utcanevek és a megszűnt utcanevek is. (Józsa története nemrég külön is megjelent a lelkes helytörténész, Lévai Béla tollából.)

A szerzők önálló fejezetet szenteltek a műemlékeknek és a városképi szempontból meghatározó, jellegzetes stílusú épületeknek, ám bővebb terjedelemben, esetleg fotókkal tovább emelhetné volna a kiválóan sikerült kézikönyv hasznosságát.

Reméljük, hogy a kötet kiadója, a Debrecen megyei városi Tanács V. B. művelődési osztálya a könyv sikerére által inspirálva, további helytörténelmi jellegű munkákkal viszi közelebb a város lakóhoz és a lakókat városuk szeretetéhez, óvásához és gazdagításához.

Jaguszti László

A debreceni Kodály Kórus az athéni fesztiválon

Az Interkoncert szervezésében a Magyar Rádió és Televízió Kamarazenekara, a Győri Balett és a debreceni Kodály Kórus közösen adta elő nemrégén Görögországban Nikosz Mamangakis zenészező *Odysseia* című zenei eposzt. A nagy létszámú előadógyűjtést görög énekes és hangszeres szólították egészítették ki. A koncert dirigense Sándor János volt.

A próbák és a premier — melyet a görög tv egyenes adásban közvetített — Kréta szigetén Iraklion városában, a híres velencei erődben voltak. A helyszín és a különleges körülmények miatt a próbák a késő esti órákban folytak. A napi kemény munka mellett az együtteseknek lehetőségük nyílt arra, hogy megtekintessék az antik görög kultúrára kiemelkedő értékeit, mindenekelött Knosszosz város építészeti és képzőművészeti remekait.

Az iraklioni bemutatót követően az együttesek a fővárosba utaztak, ahol az athéni fesztivál programjainak keretében ismételték meg a nagy sikerű produkciót. Az előadás helyszíne itt az Akropolisz mellett feltárt Odeon szabadtéri színház volt.

Az athéni bemutatót is nagy érdeklődés és siker kísérte, s természetesen a magyar együtteseknek módjuk volt a legértékesebb törté-

nelmi látványok megtekintésére.

Az első sajtóértékelések is sikeresnek minősítették az előadást, külön kiemelve a debreceni Kodály Kórus és a Győri Balett teljesítményét.

Stetka Éva versei:

A KÖRÜT...

A körüt villái csak félg állnak,
Bársonyával befödi őket a bánat,
A bánatpuszta, bársonyos éjjel,
A kerítésen virágok kandikálnak,
A kertek megtelnek nevetéssel.

Néha egy-egy villamos dübörög föl,
Ablakot nyitnak serény kezek, élnek,
Növények, virágok illata leng föl a földből,
S kidöntetlen állnak
A berzsdált vaskerítések.

Ejjel csillagok ragyognak arra,
Bársonyával befödi őket a bánat,
S mint a hegedük valami nagyzenekarra
Néznek, úgy nézed hangtalanul
Az édes-illatú hársfákat.

Itt eszméltél gyermekkorodra,
Itt ámulnál tavaszba álmodozva
Itt méretik meg hangod és lépted.
S amíg a belső magányra vigyázol
Kibomlanak a hangtalan tájból
A hazavezető fények.

NEHÉZ

Nehez téged szeretni, mert jó vagy,
Nehez téged szeretni, Gyönyörűm!

De a hullékony osillagok alatt
Gyűrűként tör föl kebledből a könny.

Nehez téged szeretni,
Mégis tiéd vagyok,

Ha akarod, ha nem akarod,
Hűségesen tiéd vagyok, Gyönyörűm!

MIND

Barna két szemed ragyogása...!
Homlokod magas, ósz a hajad.
Mondataidnak ragyogása:
Van út a csillagok alatt.

Szépségedből kilobbant fátyla,
Kacagásodból fakadt élet!
Alázatosak csaholása
Könnyre, dicse mind a tiéd lett.

EGY DAL

Egy dal
Ünti felém hullámaít
A térbe-fült időn át.
Neked adta a sorsát
S most álmodik.

Kiszabadul a térből
Aranykálitka-nyitja.
Építi, megújítja
A részeket az egészéből.

A dal költi össze
Szívünket mára.
Fényből-szött glóriája
Beleragogy a csöndbe.

Egy dal,
De egyedül vagy.
Ürökre?
Látomás
Kísér a holt rögöknek.
S fölcsap a zene árja.

Egy dal
A térbe-fült időn át.
Ünti felém hullámaít
Neked adta a sorsát
S most álmodik.

EZÜST HAJAD...

Ezüst hajad holdfényes éjszakákat
Idéz, s ragyog a földön-tüli bánat,
Sötét szemed új értelemre gyúl,
S ragyog, ragyog oly változatlanul
Miként sötét viharokban a tenger.
Mégis a szív harmóniája dereng fel,
A tiszta lélek harmóniája
Gyönyörű testedbe bezárva.

PIROS

Piros székekre beárad a fény.
Piros fény kószál a falakon.
Akácvirág július elején.
Úgy hallgat, mint a fájdalom.

Ereimben fellüktet a piros vér.
Piros fény kószál a falakon.

DEBRECENI KÉPZŐMŰVÉSZETÉNEK TÖRTÉNETÉBŐL

Burszky István (?-1877)

Virágcsendélet

A debreceni képzőművészeti élet múlt századi jelentős alakja volt a lengyel származású Burszky István, akinek születési helye és éve nem ismeretes mind ez ideig. A családnak volt egy rimaszombati és egy debreceni ága, elképzelhető, hogy Burszky István már Debrecenben született a 19. század első negyedében. Annnyit tudunk ifjúkoráról, hogy tüzemester volt, majd a hatvanas években Debrecenben telepedett le. Feleségül vett egy özvegyasszonyt, Sipos Juliannát, akinek fiát, Sipos Gyulát, s mellette Hódy Gyula és Sárvary Lőrincz amatőr festőket tanította. Egyik rendezője volt annak a nagy sikerű 1871-es debreceni képzőművészeti kiállításnak, amelyet az Országos Képzőművészeti Társulat hozott el Debrecenbe, a városházára.

Csak említésből ismerjük Parasztpár (1861), Rab a börtönben, Utolsó óra (1862) című műveit. A Déry Múzeum őrzi Boros Sándor és Boros Sándorné ábrázoló arcmásait, amelyek 1861-ben születtek Debrecenben. Krisztusfej és Bűnbánó Magdolna című ovális formátumú festménykétfőse valószínűleg oltárképek készült eredetileg. Lemásolta Orlai Petrich Soma Petőfi Debrecenben 1843-ban című művét. Ezek a művek, több más portré és egy csendélet kíséretében a Déry Múzeumba kerültek a harmincas években, a nagy sikerű Régi debreceni családi portrék című kiállítás (1939) után. Több festményéről tudunk, ami debreceni családok birtokában volt, még több lappang (Komlóssy Artúr tulajdonában volt pl. Hortobágyi tájképe, Deák Ferenc arcképe és egy csendléte). A Református Kollégium egyetlen kevésbé sikerült művét, Nagy József portréját őrizi.

1861-ben és 1863-ban Gyulai Ernővel együtt szerepelt azon a kiállításán, amelyet csendlétekből és tájképekből rendezett a kertészeti tanoda, Gabóczy Károly intézete.

1861-ben debreceni lakosként jelentette be magát a Képzőművészeti Társulatnál, mint „műfesto”, s részt is vett az 1865-ös Vigadó-beli tárlaton, majd az 1871-es, 1872-es kiállításán. 1874-ben műtárgysorsolásra ajánlott fel egy művet a Képzőművészeti Társulat új palotájára. Ugyancsak küldött egy festményt az 1867-es párizsi világkiállításra, majd az 1873-as bécsi világkiállításra többet is. 1870-ben Blahány arcképét festette, s eladásra szánt csendléteit a Polgári Kaszinóban állította ki. Vállalt kisebb megbízásokat, iparmunkát is: 1871-ben pl. a köröstarcsai dalárda zászlaját festette ki. Nem csoda, hogy az ismeretlen levélíró így figyelmeztette Debrecen közönségét: „Van nekünk egy derék festészünk: Burszky István, egyeb hibája sincs, minthogy — magyar. Ne majmoljuk mindig az idegeneket, pártoljuk saját véreinket”. Az idős művész megelhetési gondokkal küszködött, így a „Debrecen” 1875. november 29-i híre örömmel közölte, hogy a „színház festőjéül Burszky István ma szerződött. Örvendünk, hogy a színház ily jeles erőt nyert meg e szakra”. Nem sokáig dolgozott e tisztségében, elmeállapota megromlott. 1876-ban, vagy 1877-ben Budapestre vitték az irtalmas barátok kórházba, ahol 1877 márciusában meghalt. A debreceni római katolikus templomban 1877 augusztusában gyászmisét tartottak emlékére.

Életműve — amely több kiemelkedő darabot tartalmaz — kötelez bennünket alkotásainak összegyűjtésére, egy emlékkiállításra. Ehhez kérjük a közönség segítségét.

Sz. Kürti Katalin

TAAR FERENC

Nyakunkon a sárkő!*

A titkáró jelentette a házi telefonon, hogy Síró Péter tanácselnök soron kívüli meghallgatást kér. Bodor Béla, a járási tanács titkára azonnal otthagya a tanácskozást és kilépett az előszobába.

— Gratulálók! — mondta fanyar mosollyal, kézfogás közben.

— Mihez? — Nézett rá nagy szemekkel Síró.

— A dísztemetéshez. Most mondták a rádió a déli hírekben. Síró elsápadt.

— Bemondta a rádió?

— Innen kell megtudnunk! Terézke, amíg végezik, adjon egy kávét Síró elvtársnak.

Ezzel már ment is vissza.

Síró leereszkedett egy székre. Úgy elgondolkozott, még azt sem vette észre, amikor a kis begyes-faros titkáró letette eléje a kávét.

A nyitott ablakon túlról bejött az utca hétköznapi zaja. Valahol egy kocsi tetején kannák csörömpöltek. Motor berregett. Távobabb egy légkatalapács kattogott nyersen. A szoba ablakán meg-meglebbent a függöny. A folyosón ajtók csapódtak, hangok hallatszottak. Minden ment a megszokott kerékvágásában.

Síró olyan érzéssel ült a széken a nyüzsgés, városi zaj közepette, mint-ha egy más világba csöppent volna,

amely számára mindenestől idegen és megszokhatatlan. De most nem erre gondolt. Az járt a fejében, hogy ha a rádió bemondta, akkor már fölösleges tovább szaladgálnia.

Most már nem volt kétsége afelől, hogy a dísztemetés a nyakára tekeredik!

Kis idő múltán nyitott a titkár ajtaja. Hónuk alatt tömött mappákkal kijöttek a tárgyaló felek. Csupa sötét szemű, elegáns, illatos férfi. Mintha ezek minden nap fogadásra, esküvőre készülnek, még nyáron is felkötik a nyakkendőket.

Bodor karon fogta és bevezette. Nem látszott haragosnak vagy neheztelőnek. Különbben sem lehetett semmit leolvasni a sovány, csontos, csupa finom ránc és dudor arcról. Leültette, cigarettával kínálta. Kimértén és mégis közvetlen modorban kérlelte: legalább utólag mondja el, miféle dísztemetésről van szó.

Síró mindent elmondott. Még azt is, hogy mi volt az igazi számításuk vele: amikor végre megkapta a falu a saját temetőt, meg hozza a temetkezési jogot, arra gondoltak, kihasználják a ritka lehetőséget első hallottjukat dísztemetéssel helyezik majd el a végső nyughelyre. Új falu, új temető, első halott, dísztemetés! Erre már okvetlenül fölfigyel a világ! Oképpen ezt akarták volna elérni: hadd jöjjenek csak a ritka eseményre a magas rangú meghívottak, minisz-

ÉRTSÜNK SZÓT!

Szegény kicsi „suháng” nem tudott megnőni

Lapunk egyik tavaszi számában tudunkra adták, hogy a gyümölcsfák árusítása megkezdődött. Magam is betétem a Lefkovits (Hadházi) u. 3. sz. alatt levő árusítóhelyre, s egyebek között kértem egy debreceni muskotályt is. Lévént feltüntetve a szilvafák listáján.

Az elárúsító közölte: nincsen, csak *suháng*.

Nekem az is jó — válaszoltam.

Az ajánlat látatlanban is megnyugtatót, mert az jutott eszembe, amire jó hadházi atyámfiáj gondolnak a *suháng* (husáng, suharc) szó hallatán: körülbelül ujjnyi vastag, ember magasságú, szép egyenes, „ágtiszta” jövés. Egy-egy ilyen *suháng* volt a múltban a legtöbb ló-tartó gazda ostornyele is, és az effajta *suháng* mint pedagógiai segédeszköz is határosnak bizonyult.

„Ezen gondolatok elmém környékézték”, amikor átnyújt nekem az eladó egy félöklömnyi bunkórt, nőt, szinte gyufaszál vékony, fél méternyi hajtást. Három-négy vastag gyökér — hajszalgyökerek nélkül — alkotta gyökéretét.

Ennek a csemetének nincsenek vékony gyökerei — szóltam.

Igen, mert levágta az eke felszedésekor — hangzott a „megnyugtató” magyarázat.

A nagy forgalomban — mégöttem idegeskedő vevők álltak sorban — nem mertem tovább „kötelkedni”, csupán ennyi megjegyzést tettem: erről sem igen fognak unokáink szilvát enni. Kitért kar és barátságos mosoly volt a válasz.

Az igazság kedvéért azt is meg kell mondanom, hogy

nem I., hanem II. osztályú minősítést kapott csemetem. Magam évismétlésre utasítottam volna.

Még valamit kaptam a csemete mellé: a reményt. Reménykedhetem, hogy majd megered, hajszalgyökereket nevel, s unokáink élvezni fogják gyümölcsét. Ha mégsem? Hibáztathatjuk majd a kedvezőtlen időjárást.

Ami biztos, biztos; megnéztem, miként vélekedik az Értelmező Kéziszótár a *suháng*-ról. Imígyen: erdészeti és mezőgazdasági szakszóként „egy-két éves, 2 m magas csemete”. A nép nyelvében pedig „hajlékony vessző, ág (husáng)” a jelentése.

Abban az esetben sem lehetne alaptalan az aggodalmam, ha a gyümölcsfákat tekintve a 2 m-ből engedünk. Mert az én csemetem kinjárnott fél méternyi vékonyka jövése akkor sem igen lehetne *suháng*. Avagy ez „rendhagyó” *suháng* lenne (oly sok rendhagyó dologról hallhatunk mostanában).

A *suháng* hangutánzó szó. Ha egy igazi *suhánggal* a levegőbe vágunk, *suhintunk*, *suhogó* hangot hallat. Az én szegény kicsi *suhángomtól* legfeljebb gyerekes szopránra telne.

No de ne kapcsáskodjunk! Nem az én csemetem az első és nem is utolsó olyasmi, ami kicsiny léte nagy nevet kapott.

E. Kiss Sándor

A kitűnő szerző, rovatunk lelkés munkatársa, sajnos nem érte hette meg írásának megjelenését. Az utólagos közléssel emléke előtt is tisztelgünk.

Sebestyén Arpad rovatvezető

Film

Alighanem a gyártás történeti legnagyobb széri díszletegyüttes — több mint kétszáz munkával — határában, ahol a homok-bányában, amely a meredő árat vezető úton fogadott a holdbéli táj felé. A hófel nappal szinte lehetetlen éjszakai lehetőséget áraszt alján kék víz. Csak közelebb észre: nem tölönleges kékműritott, 1500 nagyságú táncgötte reflektor emelet magasságán a felvevőgöttekön lakókörbor: a MÁV-tal lakókötevények büfének, raktárak és kellektárnakatonai sátrak.

Itt készül — óta — Sándor Csak egy mozaik felvevőgöttek folynak, Sándor munkájáról beszél — A film — mondja — a ter társaságában operatőr Rag Története: film Pontosabban: a ténik egy balek

Táncosnők és a

bizottságra... reket.

Síró keserve

— Mit lehet

— Megértenek egy nagy nem tudok megtegye a ha Maga tapasztalva levág egy szervezkedésben konzultált. Vagy legalább na.

Síró megkövadt, nem tudott megmondani, hogy mi történt. Miért gondolkodik e

— Nem az

— A, egyeztetés. — Hát tudja, hogy mi történt egy te leraktak a falon összeszedték négygyűlést, társaságunk, rá hatalmazva Nem „egyezteltünk magunkkal. A

— Az akkor

Síró belehev

— Mi a forrás, vagy a bajunk!

Bodor megé

Film a filmben

Alighanem a magyar filmgyártás történetének eddigi legnagyobb szabású szabadtéri díszletegyüttese épült fel — több mint két hónapig tartó munkával — Pilisvörösvár határában, az ottani kvarchomok-bányában. A kép, amely a meredek ösvényeken át vezető úton ideérkező látogatót fogadja: valóságos holdbéli táj fantasztikus képe. A hófehéren csillogó, nappal szinte elviselhetetlen hőseget, éjszaka pedig fagyos leheletet árasztó kvarchegy alján két vízű tó ragyog. Csak közelebb érve vesszük észre: nem tó ez, hanem különleges kék műanyagból borított, 1500 négyzetméter nagyságú táncparkett. Körülötte reflektorok tömege, több emelet magasságú daru, tetején a felvívózeppel. A hegytetőn lakókocsi- és sátor-tábor: a MÁV-tól kölcsönzött lakókonténerek, öltözők, büfék, raktárak, jelmez- és kelléktárnak berendezett katonai sátrak.

Itt készül — immár hetek óta — Sándor Pál új filmje, a Csak egy mozi. Amíg az éjszakai felvételek előkészületei folynak, Sándor Pállal új munkájáról beszélgetünk.

— A film forgatókönyvét — mondja — Molnár Gál Péter társaságában írtam. Az operatőr Ragályi Elemér. Története: film a filmben. Pontosabban: mi minden történeti egy balettfilm felvéte-

leinek hétvégi szünetében, péntektől hétfőig. Am, ez csak a keret. A lényeg, vagyis a film mondanivalója azoknak az embereknek a számára, akik töményen élnek az életet, nincs munkanap és szabandnap. Nincs pihenés, lazítás.

— Sándor Pál minden filmje többé-kevésbé életre-ihletésű. Vonatkozik ez új produkciójára is?

— Természetesen. Az ember szinte öntudatlanul is mindig önmagát „csinálja”, életének egy-egy szakaszát idézi fel, és ülteti át filmre. Persze csak nagy vonalakban, átértelmezve és távolságot tartva. A Csak egy mozi főszereplője egy filmrendező. Ezt a figurát a világhírű francia színész, Jean Pierre Léaud alakítja. Róla tudni illik: gyerekszíniaként tűnt fel, ő játszotta annakidején a Négy száz csapás főszerepét, és azóta is a legjelentősebb francia, olasz és más nemzetiségű rendezőkkel dolgozik. Már régi vágyam volt, hogy egyszer közös munkára vállalkozzunk — most végre sikerült. A női főszereplőt Pozsonyban találtam meg. Hogy úgy mondjam: félmatór. Tízennyolc esztendő, de már főszerepet játszott egy cseh-szlovák játékfilmben és egy ottani tévéprodukcióban, ösztől pedig a prágai Színház- és Filmművészeti Főiskola növendéke lesz. Fontos feladatot kapott

a filmben Gisella May, az NDK világhírű színésznője és előadóművésze. Brecht szövegének egyik leghivatottabb tolmácsolója. Prózái szerepet játszik a filmben, a rendező édesanyjár formálja meg, de természetesen énekel is egyik másik jelenetben. Nem hiányzik a főszereplők közül egyik kedvenc színészem, Garas Dezső sem, aki eddig csaknem valamennyi filmben játszott. Ezúttal némaságra van kárhoztatva: egyszer sem szól meg, mégis nagyon fontos funkciót tölt be a cselekményekben. A végére hagytam a legérdekesebbnek ígérkező szereplőt, Major Tamást. Ovele is gyakran dolgoztam együtt, de csak kisebb-nagyobb epizódszerepeket alakított. Ezúttal ő a film egyik legfontosabb figurája. Egy kiöregedett balett-táncos személyesít meg, aki a film-beli film: a Hattyúk tava című Csajkovszkij-balett Rotbart szerepére van kizemelve, de — a forgatókönyv szerint természetesen — csakhamar kiderül, hogy már alkalmatlan a feladatra, képtelen eltávolítani a gonosz fekete hattyú szerepét... Hazaküldik, de az öreg megmakacsolja magát. Mintha csak az életért harcolna, úgy küzd, hogy megmássa a rendező elhatározását...

— Állj! Menjünk vissza az elejére! — utasítja a rendező a táncosokat és a zöld túllruhába bújtatott statisztasereget. Először, másodszer, sokadszor. Mert valamit mindig „hibádzik”. Nem csoda: ilyen hatalmas méretű jelenetet egyetlen rosszul beállított reflektor, tévesen lépő statisztá, váratlanul felkerekedő szellő és tucatszámú más váratlan fordulat elronthat.

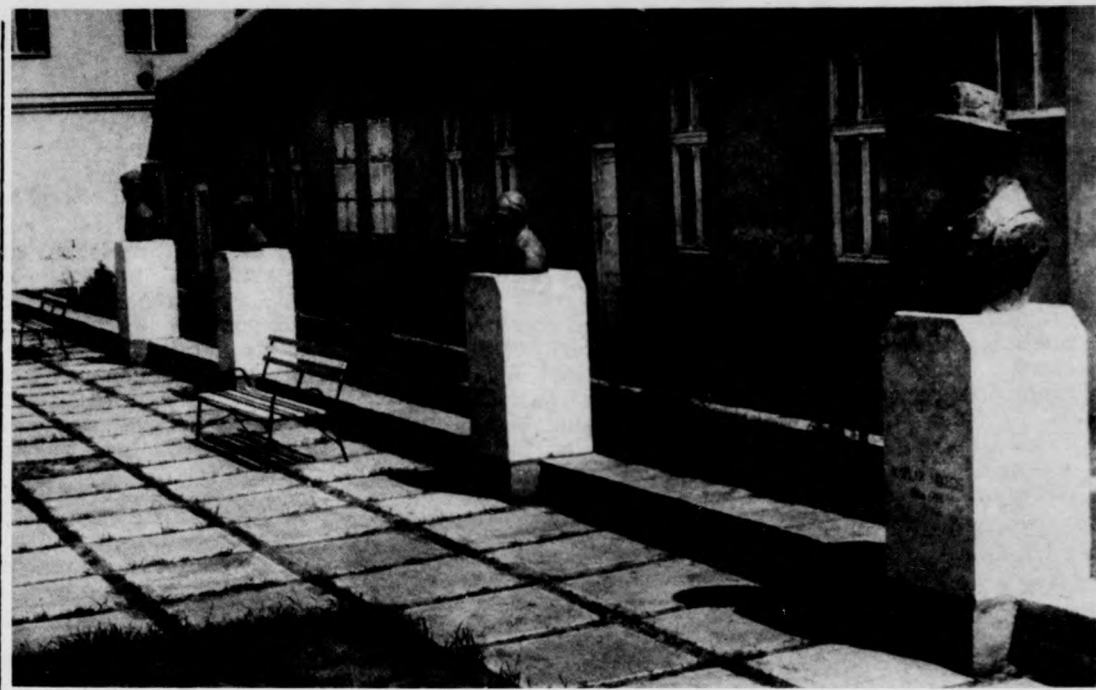
... Mire pirkadni kezd a díszletkastély tornyai mögött, elkészült az aznap éjszakára tervezett jelenet is. Megindul az álmos autókaván Budapest felé.

Holnap éjszaka minden kezdődik előlöl.

Táncosnők és a főszereplő

Garai Tamás

Bemutatjuk a hajdúböszörményi szoborparkot

A július 6-i avatással tízéves dédelgetett terv valósult meg Hajdúböszörményben. Postamensre kerültek azok mellszobrai, akik a város politikai, társadalmi, történelmi, művészeti múltjában, illetve annak tudományos feltárában jelentős szerepet játszottak. E szoborudvar megteremtésével szép és értékes, az országban is ritka létesítménnyel gazdagodott a város. A megyei tanács és az Állami Képzőművészeti Lektorátus közreműködésével létrejött szoborsorokban azok a személyiségek kaptak helyet, akiknek munkássága, életműve, tevékenysége közvetve vagy közvetlenül kapcsolódott a hajdú múlthoz, Hajdúböszörményhez. Szelmüket tisztelve, tetteiket elismerve emelt most szobrot nekik az utókor. Így kerültek egymás mellé a fejedelmek, a tudós, a poéta, a festőművész, az író, a hajdúkapitány. Nem teljes ez a sor, de a legnagyobbaknak emelt emléket jelzi a város múlt-tiszteletét, a haladó emberi értékek és tettek megbecsülését. A múltnak emelt emlékmű a mának, s a későbbi nemzedékeknek szól — tanúságok korunk önbecsüléséről, múltismeretéről.

Fritz János Bocskai István szobra a hajdútelepítő, a hajdúnemesítő, kiváltságoló fe-

jedelemnek állít emléket. Bár Böszörménybe nem Bocsikai telepítette a hajdúkatonákat és családtagjait, de a gondolat, a szándék benne fogalmazódott meg — a nemzetszolgálat, a hazáért fegyverrel küzdő hajdúság megmentésére. A szűkség, a pusztulástól, a szétmorzósodástól mentette meg mintegy tízezer hajdúvitéz hazát szolgáló erejét. A letelepített hajdúság még évtizedekig jelentős katonai tényezője volt az erdélyi fejedelmeknek. Az úgynevezett hajdúfelkelések, a fegyverbe szöktások emléket őrzik a történelem. Bocskai István, Bethlen Gábor függetlenségi harcaiban élvilágosként érdemeket szereztek a gyalogos és lovas hajdúk. Fritz János Bocskai-portréja a küzdelemre kész, markáns, erős akaratot sugárzó férfit mutatja, elszántság van a fejartásában, a tekintetében. Sajnálatos, hogy ez a jól formált fej egy jellegtelen, történelmileg nem hiteles sapka állíttatásával veszít hatásából.

Tóth Sándor Sillye Gábor bronz arcmása szépen formált, mívesen kidolgozott. Az utolsó hajdúkerületi főkapitány arcán a politikai fegyelmessége, a céltudatos, magabiztos ember nyugalmával párosul. Sillye Gábor kiemelkedő szerepet játszott a hajdúság történetében, különösen 1848–49-ben. Még alig múlt harminc éves, amikor mint Hajdúböszörmény képviselőjét Kossuth Lajos a Hajdúkerület kormánybiztosi teendőinek ellátásával bízta meg. A forradalom kormánybiztosa történelmi szerepet vállalt a hajdúkerületi lovaseszred és gyalogos zászlóaljak megszervezésében, a Kossuth által kért újoncok toborzásában, a hadsereg ellátásában. A szabadságharc után radikális nézeti és tevékenysége miatt előbb halálra ítélik, majd ezt kegyelemből tízévi várfogságra változtatják. Szabadulása után a Hajdúkerület utolsó főkapitányaként olyan politikai, közigazgatási egység élére került, amelynek létét a fejlődés megkérdőjelezte, így küzdelme ennek megmentéséért reménytelen vállalkozás maradt.

Nagy Géza alkotta meg Györfly Istvánnak, a nagy néprajztudósnak mellszobrát. Nyugodt méltóság, magabiztos, tudós komolyság sugárzik alakjából. Györfly méltán kapott helyet e sorban, mint a magyar nép anyagi műveltségének kiemelkedő kutatója. Kutatásainak történelmi módszere lehetőséget adott számára, hogy többek között megújította legyen a hazai településtudományi vizsgálatoknak. Ő tárta föl, s publikálta elsőként Hajdúböszörmény településszerkezetének sajátosságait, s írásai nyomán vált a határainkon túl is ismertté a speciális, két beltelkes, szabályos körkörös, hármas tagozódású alföldi településtípus, melynek példájaként Hajdúböszörményt jelölte meg.

Tóth Julianna szobrászművész Csokonai Vitéz Mihály-portróját, a nagy klasszikus költő egyéniségének mély ismerete jellemzi. A Böszörményben gyakran megforduló Csokonai barátságot tartott Nagy István pap-költővel, aki Arany János szerint is szép szövegeket írt. Hajdúböszörményben emléktábla jelzi a helyet, ahol a Petőfi által is megénekelt nevezetes eset történt, hogy „csapot, papot, mindent felejtett” Csokonai Vitéz Mihály.

László Péter Veres Péter szobrát mintázta. Századunk nagy író-gondolkodója az alföldi, a hajdúsági paraszti világ mély ismerője regényeiben, elbeszéléseiben, szociográfiai jellegű írásműveiben megélt hitességgel ábrázolja e táj emberét, társadalmát, sajátos figuráit. László Péter művészi erővel ragadja meg és fejezi ki az arcban korunk egyik legnagyobb magyar egyéniségének, Veres Péternek vonásait.

R. Kiss Lenke szobrászművész Király Jenő festőművész-rajztanár portróját készítette el. Pontos, hiteles karakterben is jellegzetes az általa formált portré. A Kolozsvárról elszármazott Király Jenő 1909-ben, fiatal tanárként került Hajdúböszörménybe. Ő az első igazán jelentős festő, akinek ihletője e kisváros sajátos világa, házai, utcái, terei, építményei. Szinte iskolát teremtve irányítja a város fiatal festőit, pályakezdeit. Alkotásai, életműve a magyar akvarellfestészet java közé tartozik. A város festői felfedezésével sajátos hangulatának, szín- és formalemeinek művészetbe emeléseivel hagyományt teremt.

Hadik Magda Káplár Miklósnak, a Hajdúság, Hajdúböszörmény legmarkánsabb festőegénységének mellszobrát készítette el. Káplár Miklós egyike volt azoknak, akik elsőként fedezték fel a Hortobágyot a festészet számára. A végtelenbe nyúló, különös atmoszférájú pusztai természeti, tárgyi, emberi világa volt legismertebb képei inspirációja, témája. Az alföldi festők egészen egyéni útját járva egy szuverén, realista, dekoratív elemekkel átszőtt, festésztörténetileg is számon tartott életművet hozott létre. Magda nehezen birkózott meg a feladattal, s karakterben és méretben is láthatóan túlfarmáltság jellemzi munkáját.

Az emlékparkba kerül még Bethlen Gábornak, Erdély nagyfejedelmének, a hajdúmultban jelentős szerepet játszó személyiségének portréja is. És csak sajnálni lehet, hogy a hajdúkat Böszörménybe áttelepítő Báthori Gábor fejedelmnek ezidáig nem jutott hely.

László Imre

bizottságra... Ott is hallották a híreket.

Síró keservesen nézett rá.

— Mit lehetne csinálni?

— Megértem magát... De elkövetek egy nagy hibát. Eppen emiatt nem tudok már segíteni... — lepergett a hamu, azután folytatta: — Maga tapasztalt tanácsot vezet, és belevág egy ilyen nagy horderejű szervezkedésbe anélkül, hogy előzetesen konzultálna a járási tanáccsal. Vagy legalább tájékoztatást adott volna.

Síró megköszönte a torkát. Tagadhatatlan, elmulasztotta. Ámbár még most sem érezte a mulasztását olyan nagy hibának, mint Bodor mondja. Miért kellene mindig, mindent megkérdézni?

— Miért baj az, ha a helyi tanács gondolkodik és kitalál valamit?

— Nem az a baj. Nem egyeztettek velünk!

— A, egyeztetni! — kiáltott fel keserűen. — Hát ez a baj? Valamikor, tudja, hogy ment? Felültetek benünket egy teherautóra, azután meglerakta a falvakban, és másnap este összeszedték a társaságot. Közben népgyűlést tartottunk, agítáltunk, intézkedtünk, tárgyaltunk, fel voltunk rá hatalmazva. Mert volt bizalom! Nem „egyeztettünk” senkivel. Csak magunkkal. A becsületünkkel!

— Az akkor volt — mondta csendes Bodor.

Síró belehevült s folytatta:

— Mi a fontosabb? Az „egyeztetés”, vagy a munka? Látja, ez a mi bajunk!

Bodor megértően nézte a gyötrődő,

heveskedő embert. Nem tagadhatta, van valami kis igazság abban, amit Síró kifogásol. Már úgy elvileg. De ami az adott helyzetet illeti?

— Gondoljon csak bele, Síró elvtárs! Maguk nem egyszerűen csak elhatározták, hogy dísztemest rendeznek, hanem, mint mondja, meghívták több minisztert, főembert, felügyeleti szervet, főhatóságot. Maga ne tudná, hogy vannak protokolláris szabályok?

— Hogyne! A felsőbb Mercédesz megsértődik, ha nem a megyei első titkár nyitja ki az ajtaját?!

— Várjon csak, gondolkozzék! Meghívunk például egy minisztert. Ez esetben megfelelő megyei szintű vezetőnek illik jelen lennie. De hogyan legyen ott, ha nem is tud róla? Esetleg már beutemezték magának más munkát.

— Ez a mi bajunk! Az „egyeztetés”! — háborgott, méltatlankodott az elnök. — Miért kell haptákba állni egy miniszter előtt, ha lejön? Miért nem teheti meg, hogy gondol egyet és beállít? Nem várja senki. És nem is akadályozza, hogy oda menjen, ahová akar, és azt nézze meg, amit akar. Miért kell csak azt látnia, amit előkészítettek?

Bodor ámulva hallgatta. Most már kifejezetten féltette ezt a nagydarab, tiszta lelkű, naiv embert.

— Igérje meg — mondta szelíd mosollyal —, ezt csak nekem mondta, de más előtt nem teszi.

— Nem bírom elviselni, ami álság. Megtanultunk egy csomó formáságot, és már annyira tudjuk, hogy közben elvesztjük a lényegét. Mi baj lenne abból, ha meghívunk egy minisztert,

és nálunk, a helyszínen találkoznak össze a megyei vezetőkkel? „Szer-vusz, komám, hogy vagytok, mi újság nálatok, mi kerestek erre felé?” Mint amikor olyanok találkoznak, akik együtt vannak akkor is, ha száz kilométer van közöttük! Ha az ember a fejét használja és kitalál valamit, lecseszik érte! Merj nem „egyeztetni”! Mi az, hogy egyeztetés? Eszet kérjek mástól? Vagy adjak másnak?

— Elmagyaráztam.

— Időt egyeztetni, az más! Azt igen! És arra lett volna még mód. De itt nem arról van szó. Fogjuk egymás kezét, mint a dedós gyerekek!

Bodor hallgatta, nem szakította félbe. Hagyta beszélni, hogy lecsillapodjék. Végül Síró nagyot sóhajtott s ráemelte nagy, kék szemét:

— Csinálja már ki valahogy... Csak még ezt az egyet fogadja be a város a maga temetőjébe. Itt egygel több, vagy kevesebb, már nem számít. De nekünk végül, ha Szutor a nyakunkon marad... Tudja maga, ki volt az a Szutor? Egy... egy züllött alak... egy káromkodós, veszekedős, részeges... a falu alja!... Nem elég, hogy életben kellemetlenkedett, még hotta után is kibabrált velünk. Röhög most rajtunk a másvilágon, hogy sikerült a temetése gondját is a nyakunkba akasztani... sikerült neki áthúzni a tervünket... a dísztemest!... Kitalált az egész faluval... Hát nyugodjon akkor más földben!

* Részlet a szerzőnek: Sírók pántlikával című most megjelent regényéből.

ÁRAK ÉS ÁRUK

A termelőnek olcsó, a vásárlónak drága

Lassan a nyár utolsó hónapjának is vége, de a zöldség és gyümölcs még mindig drága a debreceni vásárcsarnokban. Vajon miért? Egyszerű lenne leírni: mert nincs áru; mert a termelők és a forgalmazók az árak a plafonig helyezték, s tartósan ott is maradnak. Csak hogy áru van választ.

Megtermelni és eladni

Éjjel tizenegy órakor még igencsak csendes a vásárcsarnok mögötti tér, vagy ahogy itt mondják, a nagybani piac. Az asztalok üresek, s a neonlámpák tarkázta szürke aszfalt is csak két kocsi áll. Egy idősebb, öszes hajjú kopaszodó férfi az egyik Zsiguli oldalán dölve cigarettázik. A párás hátsó ablakon át tömött zsákok elmosódott sárga foltját látni.

— Jó estét kívánok. Eladni jött? — szólítom meg az áll-dogálót.

— Igen, paprikát hoztam. De úgy látom, nincs még itt mozgás. Hát várok.

— Mennyiért adná?

— Huszonötért.

— Sok lesz az — kapcsolódik a beszélgetésbe az ablakon át kikönyökölve a másik kocsi tulajdonosa. — Ennyiért a kereskedők adják a csarnokban. Örüljön, ha tizenkettőért elviszik.

Látszik, elberem a halottakra emelkedetlenedik. Szólni is csak egy jó perc múlva szól.

— Most mondja meg — fordul felém —, adjam oda ennyiért, mikor nekem sincs kevesebbe? Sarkadról jövök, benzine és helypénzre sem lesz elég, amit az árumért kapok. Tudja, a vömmel együtt termelünk fólia alatt. Meg kell venni a fóliát, a paprikapalántát, a műtrágyát — szedi sorba ujjain, hogy mi minden viszi a pénzt —, kapálni, öntözni, szedni, szállítani kell. A munkánk bérént nem is számolom — legyint utoljára dühösen. — Amikor a paprika érik, akkor azt muszáj szedni. Ez már az utolsó szállítmány. Mindenképpen el kell adnunk. Nem várhatjuk meg, míg ránk rohad.

— Megtermelni sem könnyű, de eladni árban, még nehezebb — folytatja Hanel Bertalan kiszállva a kocsijából. — Magam is hűledek azon, hogy a kereskedők milyen alacsony árakat kínálnak nekem, s azon, hogy ok mennyiért adják tovább a néhányan árulják portékájukat. Egy két színű Volga mellé hat-hét zsáknyi káposzta van lepakolva. Tulajdonosa már éppen rakná a csomagtartóba, amikor meg-szólítom.

— Egyszerűen nem tudom eladni — mondja Kálmánchei Gábor. — Hoztam öt mázsát, jó, ha a fele elment. Egy kilóért mindössze három forintot adnak. Csak számolja ki: egy palánta 30 fillér, azt el kell ültetni. Permetezni olyan szerrel kell, aminek csomagja 267 forint. Ebből egy locsolásra három dobozzal szükséges. Eddig tizenkét szer permeteztem. Százötven mázsa káposztát termett. Tegnap Nyíregyháza kilójáért egy forintot ígérték. Itt háromért nem tudták árdrágítóként, mások a dom eladni. Azt, hogy odaáll-termelési költségek növekedésére hivatkoznak, s van-nak, akik a magas árakért a kereskedőket okolják.

bőséggel; a termelők pedig keveslik az árujukért kapott pénzt. Egyedül a vásárlók sokallják a standok előtt kifizetett forintot. Akkor ki-nek éri meg? A forgalmazók-nak?! Igen is, nem is. Való-szerűen a kereskedők tömött tárcájukat fogva gusztálják az árut. Alkudoznak, vásá-rolnak.

— Kis haszonnal kell dolgozni — mondja egyikük. — Így az áru is gyorsabban fordul meg, s a nyereség is megvan rajta.

Mások ezt nem így gondolhatják — fogalmazódik meg bennem, amint a csarnokbeli s a kinti árakat összehasonlítom. A kinti tízfórtos paprikát bent huszonnégyért mérik. A hagymát hatvan, a káposztát százötven százalékkal adják többért. A kereskedők vásárláskor fitymálják, eladásakor dicsérik portékájukat. Mintha a jókora áremelésétől a minősége is megváltozott volna. Az egyik asztalon zeller látk. Darabja tíz forint. Két sorral hátrébb ugyanolyan szépét három forintért.

— Én csak ennyiért adom — mondja a fiatalasszony.

— Amott tíz forint — intek az előbbi stand felé. Odapillant, elvörösödik.

— Egy perce sincs, hogy az a kofa tölem vette a zellert. Most hét forinttal többért adja, mint én.

A Derecskei ÁFÉSZ boltjaiban sem alacsonyabbak az árak, mint az asztaloknál. S úgy tűnik, a Debreceni Konzervgyár és a hajdúhadházi Booskai Termelőszövetkezet esetenkénti árudömpingje sem elegendő ahhoz, hogy az árakat tartósan le-törje.

— Valamiből nekem is meg kell élni — mondja Patáki Béláné kiskereskedő. — Olcsóbban nem adhatom az árumat, mert ráfizetek. De drágábban sem, mert akkor meg rám rohad. Inkább azoknál a magánkereskedők-nél kellene kereskedni, akik östermelőnek álcázzák magukat, és itt akarnak meggazdagodni.

Csak hogy ezt nehéz bizonyítani. S szinte azt is lehetetlen, hogy az egyik kereskedő a másikkal adja el fel-árral az árut. A homályos üzleteknek csak egyetlen nyertese van: a kereskedő; vesztesége pedig a vásárlók és kipakolhatja autójából az a termelő.

Eladhatatlan áruk?

Nyolc óra felé már csak kocsiba. — Hazamegyek, s megettem a disznókkal. Van nyolcvan sertésem, százötven mázsa káposztával csak el-bánnak.

Bent a csarnokban egy kiló káposztáért hét-nyolc forintot kérnek.

Van, aki a paprikáját, van, aki a hagymáját pakolja visszafelé. Nem volt rá vevő, vagy úgy döntöttek, ennyi-ért nem érdemes eladni.

— Attól függ, mit hoz az ember — mondja Nagy Gyula. — Az uborka például jól megy, a sárgadinnyét is szépen el tudtam adni. Igaz, a múltkor a burgonyámat dühömben a disznókkal ettem meg. Nagyon keveset ígérték érte. Bizom benne, hogy egy hét múlva a paprikának is magasabb lesz az ára, most csak a vásárlóknak sok az a pénz, amit a kereskedők kérnek érte, amit nekünk adnak, az szinte sem-mi.

Ráthy Sándor

Balaton nyár, 1984

— Zamárdiba megyünk — mondta a két tizenéves fiú, mikor úgy éjték körül Boglárlellén az autómba szállt.

— Földvárig elviszlek benneteket — válaszoltam és a két fiú kapott is az alkalmon.

Mielőtt Földváron kiszálltak volna, hallottam, amint egymás között eldöntik: nem is mennek tovább, itt, Földváron fognak „bulizni”. Kiderült az is, hogy sem pénzük, sem bármilyen elképzelésük nincs az éjszakát illetően. Csak úgy eljöttek a táborból, mert un-ták magukat. Így aztán némi lelkiismeret-furdalás közepette intettem búcsút nekik.

...

Autóstoposok sokasága áll a balatoni országotagat mellett, de mintha ismét kevesebb üdülő lenne a magyar tenger partján. A napsütéses hétfő délután buda-pesti invázióját és az egyetlen Siófokot leszámítva, mintha jobban elférnének a tóparton, mintha rövidebbek volnának a sorok a boltokban, mintha nem lennének oly zsúfoltak a buszok és vonatok, de a strandokon sem érezne úgy magát az ember, mint hering a hordó-ban.

Az üdülőfalut utcáin sétálva sorra szemünkbe ötlenek a feliratok: „Szoba kiadó.” És még gyakrabban: „Zimmer frei.” Sőt, nem egy helyen a magyar szöveget teljesen mellőzik a büszke üdültulajdonosok. Talán csak német vendégek számítanak? Vagy úgy gondolják: ha valaki eljön a Balatonhoz, annak illik németül is beszélni...

Felirat a földvári utcán: „Restaurant. Der schef kocht selbst. Geöffnet: 12-22 Uhr.” Néhány méterrel arrébb — még ugyanez előtt az épület előtt, ezúttal azonban csak magyarul: „Ez az üdülő eladó.”

Pedig csak az átlag magyar állam-polgár számára talán ezek a kifőzdék lehetnének inkább megfizethetők. Hiszen hol tartanak már az étteremárak? És főleg a Balaton mellett!

Palacsinta 7,50-ért

Széplaki „talponálló”. Az eltérben palacsintát árulnak. Tanulmányozni kezdem az árlistát. „Diós palacsinta — 7,50” — olvasom és mintha egyet már úgy egészében le is nyomtam volna, torkomon akad a szó. Pedig a vékonyka diótakarékos készítményből egyszerre talán kettő is a számba férne.

A Somogy megyei Kereskedelmi Felügyelőség megállapítása szerint az idén jobban a magyar tengernél az áruinál, de sokkal több a kisebb szabályszegő. Ugyancsak elszaporodtak az ügyeskedések. A boglárlellei strandon levő bázárok például hamis márkajelzésű árukat találtak, a szárszói 1-es ABC-ben pedig ahol csak sorbaálltak az ellenőrök, mindenütt be is csapták őket. A mélyhűtő áru még csak hűtve sem volt. A boglárlellei Vörös Csillag étte-rem hűtőjében gombalevest és gombás ragut tároltak...

Talán ezek az ügyeskedések, a nagy drágaság is szerepet játszanak abban, hogy valamelyest csökkent a Balaton-part forgalma. Idén — főleg júliusban — az időjárás sem kedvezett el igazán a nyaralóknak. Igazi kánikula alig-alig volt, a Balaton vize is csak ritkán melegedett fel 22 fok fölé.

Már csak ezért is a fűrdődöt mindenki igyekezett maximálisan kihasználni. Ha sütött a nap, mindenki a partra igyekezett, nehogy egyetlen óra is kárba vesszen. Persze a partot elérni nem mindig könnyű. Különösen, ha az ember nem akar fizető strandra menni.

Hol vannak a szabadstrandok?

Mi van akkor, ha csak úszni akarunk egyet, ha csak éppen meg akarunk mártózni a vízben? Közel a Balaton-part és mégis oly távol. Kevés a szabadstrand a magyar tenger partján! Pedig hogy milyen nagy igény volna rá, azt a földvári Kvassay sétány népszerűsége is mutatja. Boglárón viszont a fizetőstrand mellett közvetlen part-részen rozsdás tábla díszel: „Fűrdőni életveszélyes és tilos!” — hirdeti és a mégis ott strandolók legfeljebb azon medítálhatnak, hogy egy méterrel ar-rébb — pénzért — miért lehet fűrdőni.

Kevesebben vannak a tóparton, de persze ez is relatív. Ha elromlik az idő, a Balaton két oldalán hirtelen nem nagyon tudnak magukkal mit kezdeni az emberek. Kevés az igazán jó program és a kirándulóhelyekből sem akad sok napra való.

Egynek persze ott van Tihany. Igaz, a déli partról kirándulókban nem kis megpróbáltatások közepette lehet csak átjutni. A szántódj révnél több kilométer hosszú autósor várakozik arra, hogy a kompra juthasson. A békés várakozók között itt is feltűnnek az ügyesek, s főleg az feltűnő, hogy a hazaiak mily szemtelen módon vágnak bele soronki-vül egy-egy autó elé. Közlekedéskultú-rából sajnos van még tanulni valónk.

És mit láthat a Tihanyba érkező? Mint a Hungar Hotels vezérigazgatója mondta: az itteni motelek már elavultak, egyre kevesebb pénzért értékesíthetők. Ezért külföldi tőke bevonásával részvénytársaság alakult, mely felújít-ja, nivósabbá teszi a jelenlegi motel-sort. Az elavultak helyén mintegy százhatvan dán faházból álló bungaló-telep létesül. Kialakul egy új sport-centrum is fedett uszodával, fedett és nyitott tenisz-, skash- és bowlingpályák-al.

Mily nagyszerű tervek! De én önző, lám mégsem ezeket, hanem azokat a fránya szabadstrandokat keresem. De szó se róla — Tihanyban is akad ilyen — ha kell is hozzá egy kicsit gyalogni.

Kultúra - mindenkinek

Programok után áhítozom és közben nem is tudom, kinek a nevében. A gyermekek számára az Állami Báb-színház rendezett műsorokat. (Június-ban az egész Balaton-parton összesen tizenhatot. Más programot a gyerekek-nek hiába keresett az ember.) Mikor az Ezüsfurulya bábelőadás, elővétel-ben akartam jegyeket, váltani, a Sió-tour club alkalmazottja csodálkozva vá-laszolta: „Ráér az előadás előtt is.” Es valóban, végül szülőkkkel együtt össze-sen husz-huszonötven lézengtünk a föld-vári nagyteremben — pedig akkor nem is volt strandidő.

Felesleges volt az izgalom amiatt is, hogy nem lesz jegy a kaposvári szin-ház boglárlellei szabadtéri előadására. Vancura Szeszélyes nyár című csehovi ihletű, de jóval könnyedebb darabja igaz zsúfoltság megtöltötte a Vörös ká-pozna előtti teret, de végül is ki-csinyke nézőtérre minden érdeklődő be-fért.

Tömeget, igaz, telt házat csak egy-szer láttam: amikor a King Kongot ve-títették. Akkor aztán mindenki előbűjt-rejtékéből, és az éjjel fél 11-kor kezdő-dő mozielőadásra még 6-7 éves gyere-keket is visogtattak a nézőtérben. Neoton, Dolly Roll, Soltész Rezső vonultak még fel a szabadterei színpadokon, de — lám, hogy öregszik az ember — nem jutott eszembe, hogy bármelyikre is legalább egy hetvenforintos állóhely-jegyet váltassak.

Szó volt már az autóstoposokról, akikből jócskán lehetett látni. Sok szá-guldó autóst is (gyorshajtásért tucatjával büntettek a rendőrök), de e sok jármű sem jelentette azt, hogy arany-életük lett volna a stoposoknak.

Kivétel talán az a két hölgy volt, akiket éjjel fél 2-kor láttunk „integeti-ni”. Miniszoknyában, mély dekoltázsú selymblúznban, feltűnően festett hajjal s arccal áldogáltak az országút szélén. Azaz csak áldogáltak volna, mert aminő felemelték karjukat, egy nagy sebességgel érkező osztrák kamionos azonnal csikorogva fékezett. És a két leány már el is tűnt a nagy sötét éj-szakában.

Vegyes benyomások, kellemes és kel-lemetlen élmények — ezek az idei bal-aton nyári emlékei. Nem szóltam per-se oly sok mindentről, például még arról sem, hogy a sok-sok környezetvé-delmi intézkedésnek lassan meglett az eredménye: tisztább a Balaton vize. Mindenképpen tisztább, mint tavaly vagy két évvel korábban.

És talán már ez az egyetlen tény is elég ahhoz, hogy hazafelé jövet az em-ber azon medítálgon, jövőre miképpen juthat el megint a magyar tengerre.

Dombrovsky Ádám

AZ AG Peny

Különösen jó tudomány akadtak olyan művelői is, leges tudományágaké, Penyigey Péter, az élők sorában benne a gyalogszakmájának kevesek egyike között hazán nem mellőzve kat. A mezőnelem egység-ban.

Képviselője az az agát it tisztázza, s át tekintti a gazdálkodás s át, természeti szerepét sem kenységet, ar-hatósegeit kul-legnagyobb Penyigey Péter, a hazai mezőszínterét galszép számmá mérték, s be-szen megism-állott rendelt-sokaknak sz-rült: közelebb-cen mezőgaz-részt. 1930-beépült De- amelybe szor-dasági művel-végigjárta az-zatát.

A növény-tanszék

Penyigey Péter, a napvilágot nyújtó felnyugalmasz, mincas évek örökölt több, határában, későbbi életpe-dott, fittye h-nak.

Az érettség Akadémia ha-kapott, de to-Szellem fogé-idejűleg hallg-Tudománygy-bölcsészdiplor-is van energi-s kirándulás-lomát szerev-

E szerteágá-„eredeti” szab-ban működik-tanszéken. 19-1938-ban tan-Gazdasági-tanszékét ve-Ideiglenes Né-telre. 1945. Debreceni M-leges Növény-tőjévé Nagy-gyónának me-közöségeket, f-

1948 őszén-nisztérium sz-következő év-kamatotzatja-ranglétrán, 19-apparátusába-1956 elejéig. Innen halálá-Egyetemen o-lon. 1974. febr-rából.

Penyigey Pé- vagy talán t- de előtanul-hogy szerenc-nek adatott, emellett ő m-tudás haszno-massá tette a-nyenyésítéséve-tások egyik- amint Gunst-dott bevezető-agrártörténeti-János, Apácz-nos, Pethe Fe-gazdasági saj-Gazda, Magy-a Debreceni-mind-mind b-les, de egyú-szakiróink kö-zad utolsó-nemcsak jelen-érdeklődtek, tunk egyném-

AZ AGRÁR MŰLT ÉS JELEN ÖTVÖZŐDÉSE:

Penyigey Dénes életútja

Különösen hasznos egy határterületen levő tudományág számára, ha művelői között akadnak olyanok, kik egyúttal gyakorlati művelői is szakmájuknak, illetve a különleges tudományterületnek. Egy ilyen tudományág az agrártörténet, s ennek művelője, Penyigey Dénes, aki tíz éve távozott el az élők sorából. Szerencsésen ötvöződik benne a gyakorlati mezőgazda és tollforgató, szakmájának múltját kutató ember. Azon kevesek egyike, aki hivatásszerűen foglalkozott hazánk mezőgazdasági múltjával, nem mellőzve a napi feladatokat, gondokat. A mezőgazdasági kultúra és a történelem egységéig kövacsolódik munkásságában.

Képviselője a hazai mezőgazdasági kutatás azon ágának, amely a múlt mozzanatait tisztázza, a *termelés történeti* bemutatását tekintve feladatának, nyomon követve a gazdálkodás fejlődését, netalán megtorpanását, természetesen nem mellőzve az ember szerepét sem. Azon tudatos emberi tevékenységet, amely a termelés fokozásának lehetőségeit kutatja, egyúttal pedig a lehető legnagyobb jövedelem elérésére törekszik. Penyigey Dénes agrártörténeti búvárkodásai a hazai mezőgazdasági kultúra egészének színterét gazdagítják. Szerencsére, még szép számmal vannak, akik személyesen ismerték, s becsülik még napjainkban is, hiszen megismerésére majdnem két évtized állott rendelkezésre. Sokakat tanított, de sokaknak szakmai kapcsolat révén sikerült közelebb kerülni személyéhez. Debrecen mezőgazdasági szakoktatásából kivette részét. 1930 és 1949 között tevékenységével beépült Debrecen szellemi kultúrájába, amelybe szorosan beletartozik a mezőgazdasági műveltség is. E két évtized alatt végigjárta az oktatói munka minden fokozatát.

A növénytermesztési tanszék élén

Penyigey Dénes 1909. április 18-án látta meg a napvilágot, a hazai művelődéstörténet egyik fellegrárában, Kolozsvárott. Apja nyugalmazott ezredesként hunyt el a harmincas évek közepén. Édesanyja születő örökölt több, mint 300 hold föld Nyiradony határában, Tamásipusztán, meghatározó későbbi életpályájára. Saját maga gazdálkodott, fittvert hányva a családi tradícióknak.

Az érettségi után a debreceni Gazdasági Akadémia hallgatója. 1930-ban oklevelet kapott, de továbbra is kötelekében maradt. Szellemi fogékonyságát fémjelzi, hogy egyidejűleg hallgatója az egykori Tisza István Tudományegyetem bölcsészkarának, sőt a bölcsészdiploma megszerzése után még arra is van energiája, hogy a jogtudományban is kirándulást tegyen, ezzel még egy diplomát szerezve.

E szerteágazó stúdiumok alatt művelői „eredeti” szakmáját, 1934-ig a tanegyetemen működik, majd a növénytermesztési tanszék élén. 1936-ban lett végleges gyakorló, 1938-ban tanársegéd, 1940-ben a megnyíló Gazdasági Tanintézet növénytermesztési tanszékét vezeti, 1945-ben jelentkezett az Ideiglenes Nemzeti Kormányánál szolgálatra. 1945. február 12-én nevezték ki a Debreceni Mezőgazdasági Főiskola Különleges Növénytermesztési Tanszékének vezetőjévé. Nagy érdemeket szerzett iskolája vagyónának megmentésében. Közben járja a községeket, fölvilágosító előadásokat tartva.

1948 őszén már a Földművelésügyi Minisztérium szakoktatási főosztályán van. A következő évben az Országos Terhivatalban kamatoztatja tudását. Tovább emelkedve a ranglétrán, 1952 végétől a Minisztertanács apparátusában dolgozik. 1944 októbertől 1956 elejéig az FM miniszterhelyettese. Innen haláláig a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen oktat, növénytermesztési vonalon. 1974. február 25-én távozott az élők sorából.

Penyigey Dénes nem tudni ösztönösen, vagy talán tudatosan készült életpályájára, de előtanulmányai mindenesetre jelzik, hogy szerencsésen választott. Kevés embernek adatott meg e nagyszerű lehetőség, emellett ő még élni is tudott a megszerzett tudás hasznossá tételével. Személye alkalmassá tette arra, hogy új szempontok érvényesítésével, a hazai agrártörténeti kutatások egyik kezdeményezője legyen — amint Gunst Péter írja egyik könyvéhez íródott bevezető tanulmányában. Forrásértékű agrártörténeti adatokra támaszkodik. Lippai János, Apáczai Csere János, Nagyváthy János, Pethe Ferenc, Apor Péter stb. nemzeti gazdasági sajtóknak legkitünőbbjei: Nemzeti Gazda, Magyar Gazda, Falusi Gazda stb. a Debreceni Levéltár gazdag anyaga, mind-mind beletartozik a vizsgálódás széles, de egyúttal alapos körébe. Gazdasági szakíróink között — különösen a múlt század utolsó harmadában — jónéhányan nemcsak jelenük, így koruk kutatásai iránt érdeklődtek, hanem kirándultak agrárműtünk egynemely területére is. Gondoljunk

csak Rodiczky Jenőre, aki szerencsésen ötvözte kora tudományos megállapításait, nemcsak agrártörténeti, hanem tudománytörténeti visszatekintéssel is. De ide sorolható Balás Árpád, aki a növénytermesztés és rét-, legelőgazdálkodás tudományában vált híressé vagy Dorner Béla, aki szintén e kevesek egyike. A nagy elődökkel szemben egy óriási előnnyel rendelkezett Penyigey Dénes, mivel jártas volt a történettudományban, ennek segéttudományiban. Emellett, a kutatási vágy párosul nála a könyvgyűjtő szenvedéllyel, amely révén számos, elsősorban mezőgazdasági könyvritkaság boldog tulajdonosának mondhatta magát.

Agrártörténeti témák

Számtalan könyv, tanulmány, hosszabb-rövidebb cikk példázta termékenységét, de bepillantást enged sokoldalúságába is. Mint gyakorló szakember tevékenykedik az Országos Fajtamintázó Tanácsban is hosszú évekig. Így lehetősége van arra, hogy kövesse, illetve művelje kora mezőgazdasági tudományát. Könyvet ír a kultúr növények természetéről, érdeklődéssel fordul a burgonya, napraforgó, cukorrépa, a kobakosok felé. Sarkalatosnak tekinti a kenyérgabona kérdést, amiről szerzőtársakkal ír könyvet. De nem kisebb jelentőségű a futóhomoki gazdálkodás problémája sem. Dédelgetett terve volt egy olyan növénytermesztési szakkönyv megírása, ahol érvényesülhet agrártörténeti ismerete, kibővítve archeobotanikai és etnobotanikai adatokkal. Innen már egyenes út vezet azon törekvésehez, hogy agrárfelsőoktatásunkban rendszeressé váljanak az agrártörténeti stúdiumok. Ez annál is fontosabb, mert féldalul az a tudás, amely a múltat mellőzi, mert — amint Mikó Imre írja — a múlt nem mögöttünk van, hanem lábunk alatt, azon állunk. A jelen a múlttal, s a jövővel együtt kerek.

Már az 1930-as évek elején próbálkozik agrártörténeti témájú kérdések taglalásával. A Debreceni Szemlében jelenik meg: „Adatok a zöldtrágyázás mezőgazdasági történetéhez”. E kitűnő folyóirat jónéhány tanulmányának ad nyomdafestéket. Izeltől álljon itt egy néhány: „A szerbtövis fellépésének és irtásának története Debrecenben”, „Adatok a vetési varjak 18. sz. végi és 19. sz. eleji telepesei fészkeléséhez és kártételeihez Debrecen város levéltárából”, „A vadászás és a gubacszedés mint mellékhaszonvételek Debrecen város erdőgazdálkodásában”, a makkoltatás, az egykoron fontos hízalási mód debreceni történetét tekintve, így rövid tanulmányában, amely sok forrásra épül, s a Magyar Gazdák Szemléjében lát napvilágot 1941-ben. Ezen lap közli két részben a magyar szarvasmarhatenyésztés és kereskedelem múltjában tett kalandozásait, vagy egy napjainkban is lényeges, a növénytermesztés — produktumát alapvetően befolyásoló emberi tevékenységet, a növényvédelmet, természetesen múltbéli formáit. De szorgosan írogat a Természettudományi Közlönynek, csakúgy mint a Kertészeti Szemlének, amelyek taglalják gyümölcs- és kertkultúránk egy-egy általa fontosnak tartott mozzanatát, érdekesebb fejezetek.

Két legjelentősebb agrártörténeti munkája posztumusz kötetként jelenik meg az Agrártörténeti tanulmányok sorozatban: Debrecen erdőgazdálkodása a 18. században és a 19. század első felében, amely 1980-ban hagyta el a nyomdát és monográfiája Tessedik Sámuelről ugyancsak azon esztendőben. E művek méltán teszik föl a koronát tudományos tevékenységére, fölillantva egy gazdag életpályá kiteljesedését.

Surányi Béla

Nemzetközi tudományos műhely az MTA Atommagkutató Intézetében

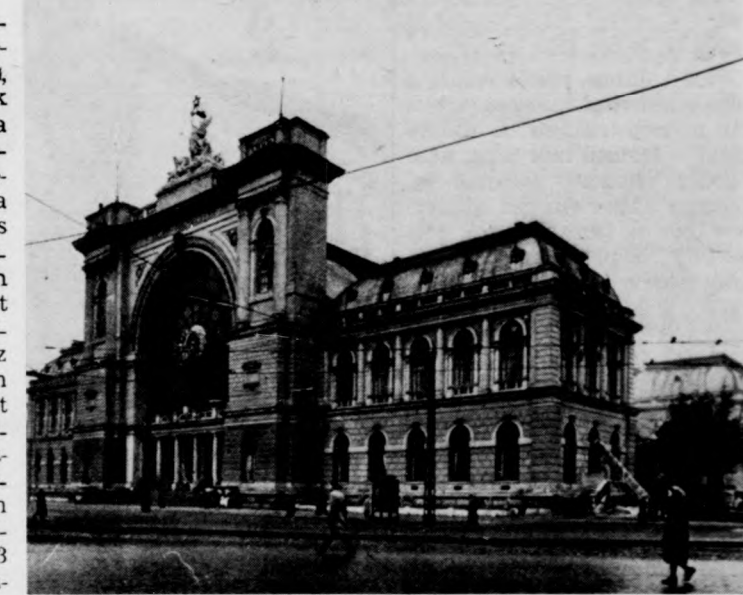
1984. augusztus 27-én két-napos nemzetközi tudományos műhely megrendezésére került sor — immár másodízben a, elmúlt évek során — az MTA Atommagkutató Intézetében, Debrecenben, az atomi ütközések fizikájának témaköréből. Az atomi elektronburok vizsgálata atomoknak ionokkal történő bombázása révén, illetve magának az ütközési folyamatnak a megértése szerte a világon intenzív kutatás tárgyát képezi, így hazánkban elsősorban az ATOMKI-ban jött létre évekkel ezelőtt ilyen irányú kutatási bázis. Az atomi ütközések fizikája — túl az alapvető fizikai jelenségek vizsgálatán — számos alkalmazott kutatási területen kiemelkedő jelentőségű, így a szabályozott fűzős magenergia-termelés megvalósításánál, vagy az anyagvizsgálat és a környezetkutatás, a sugárbiológia, illetve sugárterápia, a asztrofizika stb. igen változatos területen nyújthat a problé-

mák megoldásában nélkülözhetetlen segítséget. Az elmúlt években az atomi ütközések (mind alapvető, mind pedig alkalmazott jellegű) kutatása során nemzetközileg is elismert eredmények születtek az ATOMKI-ban. Ezek részben hazai, részben nemzetközi együttműködésen alapuló kutatások eredményei. Az együttműködés között a legjelentősebb a dubnai Egyesített Atommagkutató Intézetben (Szovjetunió) az ATOMKI munkatársai által néhány éve folytatott kutatómunka, amelyet a fenti intézet egyik ciklontróján és a debreceni intézetben épített, a világon egyedülálló kísérleti berendezéssel végeznek. A soron következő tudományos találkozó az atomi ütközések fizikájának aktuális kérdései kerülnek napirendre, ezen belül a legújabb eredmények áttekintése, megvitatása és összegzése szerepel. A viszonylag kis létszámú (kb. 40 főnyi) részt-

vevő között a legkiemelkedőbb külföldi szakemberek tartanak áttekintő és rövidebb előadásokat a hazaiak mellett, elsősorban az USA-ból, az NSZK-ból és Japánból. A szám szerint 9 áttekintő előadás mellett 17 további rövidebb előadás várható, amelyek mintegy harmadát a debreceni kutatók tartják majd. Tapasztalat szerint a kis létszámú „tudományos műhely”-nek nevezett találkozó — mivel azokat rendszerint szűkebb területtel mélyebben tekintenek át — inkább nyílik mód sok vitára, személyes megbeszélésre. A tudományos műhely megrendezését a Magyar Tudományos Akadémia mellett az ATOMKI-val tudományos kutatási, együttműködési kapcsolatban álló néhány debreceni vállalat is támogatja, úm. a BIOGAL Gyógyszergyár, a MEDICOR Művek Debreceni Orvosi Műszergyára és a Debreceni Finommechanikai Vállalat.

ÉVSZÁZADOS INDÓHÁZ

Az ország ma is legnagyobb pályaudvarát, a Keletit egy évszázaddal ezelőtt, 1884. augusztus 16-án adták át rendeltetésének. A maga idején az egész Duna mentén a legnagyobb és legdíszesebb pályaudvar volt a klasszicista stílusú épület, s a hozzá tartozó fedett csarnok. A hónapok 1888-ban bízták meg az illetékeseket az új központi indóház építésével. A munkálatokhoz azonban csak 1882 tavaszán fogtak hozzá, s egy esztendő vett igénybe az épületet tartó cédruscölöpök lesüllyesztése az akkoriban még mozaras, városzéli területen (a mai Baross téren). A magaspítés elkezdésére 1883 tavaszán került sor, de őszre már tető alá is került a hatalmas épület. A pályaudvar vasszerkezetét a kor neves hidépítő mérnöke, Fekete János tervezte — ő álmodta meg többek között a szép ívű Szabadság-hidat is. A csarnokhoz illeszkedő eklektikus épület Rochlitz Gyula alkotása, az ötrészes, húsz méter széles, negyvenhárom méter magas, impozáns, re-

neszansz mintázatú kapuzatot, továbbá az épület valamennyi kovacsoltvas díszítését pedig Jungfer Gyulának köszönhetjük (manapság ugyan csupán díszként szolgál a főkapu, mert az aluljáró rendszer 1969-es átadása óta az utasok többsége a „külső alatt” közlekedik). Száz év alatt a másfél kilométeres pályaudvar két-

Csillogás nélküli lencsék

A fényesre polírozott optikai lencsék a rájuk eső fény egy részét visszaverik; a visszavert fény — szokványos optikai üveget feltételezve — felületenként a beeső fénynek általában mintegy a 4 százalékát teszi ki. A lencserendszerek fényvesztése azonban ennél sokkal több is lehet. Am a legnagyobb gondot nem is a fényvesztés jelent, hanem az, hogy a visszavert fény zavaró bevilágításokat okoz, és csökkent a kép élességét. Ezt a kellemetlen jelenséget mérsékli — a visszavert fény mennyiségét csökkenti — a fényképezőgépek lencséjén megfigyelhető jellegzetes, többnyire kékes színű bevonat, az úgynevezett antireflexió réteg: ennek a mindössze néhány tízed mikron vastagságú bevonatnak és az üvegnek a felületéről visszavert fény sugarak kioltják egymást.

Az antireflexió réteg elkészítése meglehetősen kényes feladat. Ha ugyanis a réteg a kellőnél vastagabb vagy vékonyabb,

előfordul, hogy ellentétes hatást érünk el: a fénysugarak nem gyengülnek, hanem éppen ellenkezőleg, erősítik egymást. A fény visszaverődését csökkentő bevonat egyik anyaga magnézium-fluorid. Ez a fény 4 százaléknál nagyobb visszaverődést okozhat az egyharmadára csökkenti. Am ma már más, hatásosabb bevonó anyagokat is ismerünk és használunk. Sőt arra is van mód, hogy a lencsén több rétegű bevonatot készítsünk, tovább csökkentve vele a reflexiót.

A bevonat vákuumban gőzöléssel készül. A lencsét — miután felületüket gondosan megtisztították — gömbszelet alakú tartón egy légmentesen zárható kamrába helyezik. Ezután a kamrából kiszivattyúzzák a levegőt, s a lencsék közelében elhelyezett, a bevonó anyagot tartalmazó tégelyt fűtve, a tégelyből elpárologó anyag a lencsék felületén csapódik le. Eközben a réteg vastagságát optikai vagy villamos eljárással folyamatosan mérik, s ha a bevonat elérte a kellő vastagságot, a gőzölés folyamatát leállítják. A vákuumgőzöléses eljárás elterjedésével hovatovább mód lesz rá, hogy ne csak a kényesebb — drágább — optikai eszközök, műszerek lencséit, hanem a szemüveglencsét is tömegesen bevonják antireflexió réteggel. Hiszen a visszavert fénysugarak a szemüveg viselőjét is zavarhatják: a valóság mellett egy szellemkép is láthat, s ez a kettős kép — különösen esti autózétek közben — zavart okozhat. A szemüveglencsét antireflexió réteggel bevonva a szellemkép és a csillogás szinte teljesen megszűnik.

Képvilág az optikai lencsék vákuumgőzölésre való előkészítését láthatjuk egy brit vállalatnál. (KS)

Akiről utcát
neveztek el
Debrecenben

TORNAGYAKORLATOK LÁBDÁVAL

János vitéz

Petőfi Sándor verses elbeszélésének (1844. november) paraszti hőse Kukorica János, a későbbi János vitéz. A János vitéz eredetileg rövidebb népies elbeszélésnek készült. Vörösmarty Mihály azt mondta róla, hogy „bármely irodalomnak díszére válnék”. Ferenczi Zoltán szerint „teljesen magyar, s Petőfi a nép képzeletének megfelelő meséket dolgozott fel, melyek elemeit vándorlásaiban szedte magába, képeiben, hasonlataiban, nyelvében oly népiességet bírt alkalmazni, mely alkalmas a legmagasabb elbeszélés hangjához, is, magyaros és naiv, egyszerű, természetes és művészi”.

Illyés Gyulánál olvassuk, hogy Petőfi 1845-ben megjelent János vitéze a népi tartalommal, népi formájával a népi felemelkedés irodalmi előkészítője akkor, amikor a reform-országgyűléseken a jobbágyfelszabadítás a legégetőbb kérdések egyike volt, a kor népének felemelkedési vágyát tükrözi, de hitét és reményét is. Olyan hánának a képét vetíti elő, melyben nem sír a bánat. János vitéz egyéni sorsa egyetemes jelentőségű. „annyira övé a világ, hogy bárhová indul is, a céj felé halad”.

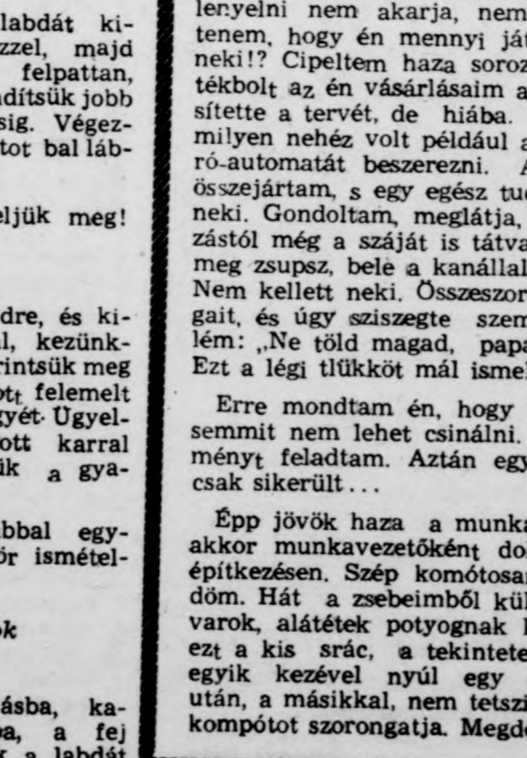
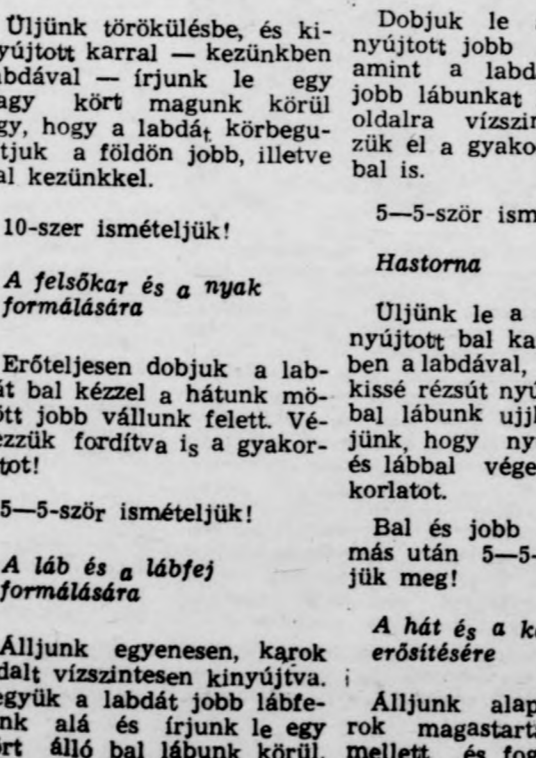
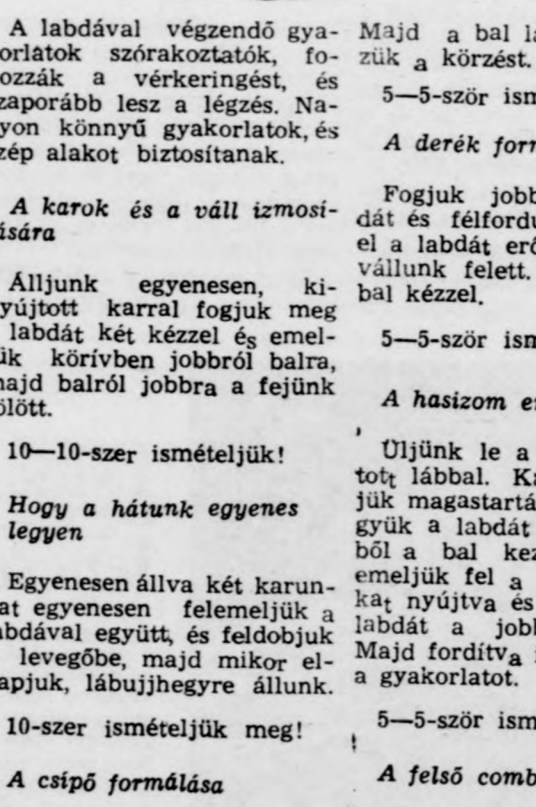
Petőfi János vitéze rokon a népköltéssel. János vitézben a nép legjobb tulajdonságai testesülnek meg, akadályok hosszú sorának legyőzése után elnyeri tündérszörnyeket és iluszkáját. A költemény megírásakor a magyar nép, a jobbágyok elindult a felemelkedés útján, melynek jelentős állomása az 1848-as jobbágyfelszabadítás lett. Ez a korabeli aktualitás igazolja a János vitéz politikai jelentőségét is.

Az 1900-as évek elején fejlődött fel a János vitéz, színpadi feldolgozásának gondolata. Sztojanovits Jenő (1864-1919) dolgozta fel iskolák számára szavalkókkal egybekötött daljátékká (1909). Példátlan sikere volt Kacsóh Pongrácnak (1873-1924) János vitéz című daljátékának (Librettó: Bakonyi Károly, dalszöveg: Heitai Jenő), bemutatója 1904. november 18-án volt a Király Színházban, s a magyar operett, illetve daljáték diadalát jelentette a nálunk egyeduralmat gyakorló bécsi és francia operettek fölött. A Pesti Hírlap 1905. február 18-i száma már a János vitéz századik előadásáról számolt be. A daljáték felkerült az Operaház színpadára is. A daljáték sikerében Kacsóh eredeti, népies hangvételű muzsikáján kívül része volt a bemutatkozó előtti országgyűlés (1904. október 10.) Habsburg-ellenes hangulatának, a ellenzéki és kormányparti képviselők botrányos összecsapásának is. A János vitéz debreceni bemutatója 1905. január 15-én volt, Rózsa Lillivel a címszerepben. A János vitéz első férfi alakítója Debrecenben Árkossy Vilmos volt 1905. október 23-án. Nagy sikerrel alakította János vitézt később a debreceni Horváth Kálmán is. Sárjai Tibor (1919) táncjátékká dolgozta fel Petőfi népszerű művét, majd szívet készített belőle.

A 19. század második felében a parasztházak díszei között is megtalálható a harcra kész magyar vitéz, a mesebeli János vitéz tükroskón, gyertyatartókon, faragott botokon, cserép-, mázosedényeken, mézeskalácsokon egyaránt. A nép az 1848-49-es szabadságharc megdöntése után is szívesen látta János vitéz figurájában remény-csillagát. Számtalan bábjátékunk is van, melyeknek a gyermekek kedvence János vitéze a főszereplője, aki minden ellenségén diadal-maskodik.

János vitézről a Postakertben neveztek el utcát.

Dr. Nyakas László

A labdával végzendő gyakorlatok szórakoztatók, fokozzák a vérkeringést, és szaporabb lesz a légzés. Nagyon könnyű gyakorlatok, és szép alakot biztosítanak.

A karok és a váll izmosítására

Alljunk egyenesen, kinyújtott karral fogjuk meg a labdát két kézzel és emeljük körívben jobbról balra, majd balról jobbra a fejünk fölé.

10-10-szer ismételjük!

Hogy a hátunk egyenes legyen

Egyenesen állva két karunkat egyenesen felemeljük a labdával együtt, és feldobjuk a levegőbe, majd mikor elkapjuk, lábujjhegyre állunk.

10-szer ismételjük meg!

A csípő formálása

Üljünk törökülésbe, és kinyújtott karral — kezünkben labdával — írjunk le egy nagy kört magunk körül úgy, hogy a labdát körbeurítjuk a földön jobbra, illetve bal kezünkkel.

10-szer ismételjük!

A felsőkar és a nyak formálására

Erőteljesen dobjuk a labdát bal kézzel a hátunk mögött jobbra vállunk felett. Végezzük fordítva is a gyakorlatot!

5-5-ször ismételjük!

A láb és a lábfej formálására

Alljunk egyenesen, karok oldalra vízszintesen kinyújtva. Tegyük a labdát jobb lábfejük alá és írjunk le egy kört álló bal lábunk körül.

Majd a bal lábfejjel végezzük a kört.

5-5-ször ismételjük meg!

A derék formálására

Fogjuk jobb kézbe a labdát és félfordulattal dobjuk el a labdát erőteljesen a bal vállunk felett. Majd dobjuk bal kézzel.

5-5-ször ismételjük meg!

A hasizom erősítésére

Üljünk le a földre nyújtott lábbal. Karunkat emeljük magastartásba, és tegyük a labdát jobb kezünkbe, majd emeljük fel a jobb lábunkat nyújtva és tegyük át a labdát a jobb kezünkbe. Majd fordítva is végezzük el a gyakorlatot.

5-5-ször ismételjük meg!

A felső comb izmosítására

Dobjunk le a labdát kinyújtott jobb kézzel, majd amint a labda felpattan, jobb lábunkat lendítsük jobbra oldalra vízszintesen. Végezzük el a gyakorlatot bal lábunkkal is.

5-5-ször ismételjük meg!

Hastorna

Üljünk le a földre, és kinyújtott bal karral, kezünkben a labdával, érintsük meg kissé részűt nyújtott felemelt bal lábunk ujjhegyét. Ügyeljünk, hogy nyújtott karral és lábbal végezzük a gyakorlatot.

Bal és jobb lábbal egymás után 5-5-ször ismételjük meg!

A hát és a karok erősítésére

Alljunk alapállásba, karok magastartásba, a fej mellett, és fogjuk a labdát

mindkét kezünkkel fejük fölé, és húzogassuk hátra. Majd kezünkben a labdával hajoljunk előre és próbáljuk megérinteni ujjhegyünket!

10-szer ismételjük meg!

K. E.

KERESZTREJTVÉNY

Simon István írta

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13				14		15			16		
	17		18		19			20			21
22	23		24				25				26
27	28	29	30	31	32			33	34		
35				36						37	
38				39		40			41		
42	43		44				45				46
47		48			49		50		51		52
53				54				55		56	
57				58						59	
	60		61		62				63		
64	65		66		67			68			69
70		71		72		73		74			75

Simon István Kossuth-díjas költőnk (függőleges 33.) című költeményének egy versszakában írta 1949-ben: (vízszintes 1., függőleges 13., 15., és 29.)

A sarokkockák betűi: K, H, N, G.

Vízszintes: 1. (Beküldendő.) 13. Rabszolgasorban tartott amerikai mezőgazdasági munkás. 14. Rovar lárvája. 16. Verdi operája. 17. Ereinkben folyik. 19. Göröngy. 20. Azonos betűk. 21. Fele-fele! 23. Konyhaedény. 25. Római út. 26. OI. 27. Nehéztem. 30. Illegitásban használt név. 33. Erre formálják a készülő kalapot. 35. Esek betűi. 36. Egyik megyeszékhelyünk sportklubja. 37. Névelős üreges henger. 38. Bizmu. 40. Szakszervezeti bizottság. 41. Illatos növény, ételízesítő. 42. EEE. 44. Névelő. 45. ASU. 46. Mese-film címűje. 47. Hímabló. 49. Vonatközvetítő. 51. Gyermekevelő intézmény. 53. Nőrokon. 54. Áraszt. 56. Névelős testrész. 57. Zuhanna. 58. Túl magas a testhőmérséklete. 59. Becezetett női név. 60. Új-zélandi és osztrák autók betűjele. 62. Omlik. 63. AYW. 64. Sértes. 66. Helység a főváros közelében. 68. Győri sportegyesület. 69. Fajsúly rov. 70.

Az életviszonyok alakulása. 72. Épületmaradvány. 74. Páncélos. 75. Föléje.

Függőleges: 2. Azonos betűk. 3. Hónapnév rov. 4. Vissza: bizonyító adat. 5. Recept rov. 6. Végtag. 7. Leggyakoribb magánhangzónk. 8. Logaritmus rov. 9. L. R. 10. Jobbik része. 11. Nemzetközi Teherkocsi Szabvány olasz rövidítése. 12. Buda közepe! 13. (Beküldendő.) 15. (Beküldendő.) 18. Kerékpárt. 20. Tusázik. 22. Elen haladó. 24. Vadászóhely. 25. Gondol. 26. Országos Mentőszolgálat. 28. OEN. 29. (Beküldendő.) 31. Hármás mássalhangzók. 32. Nemzetközi Olimpiai Bizottság. 33. (Beküldendő.) 34. O. C. I. 39. YGÖ. 41. Kerti szerszám. 42. Szép táj jelzője. 46. Halogat. 48. Azonos betűk. 49. Nálad lejjebb. 50. Iszkol. 52. Sárgászöld. 54. Tova. 55. Tessedik Sámuel. 61. Abba az irányba. 63. Olasz tűzhányó. 65. Edgar Allan. 67. Nagy testű kutya. 68. Tea betűi. 69. Kést elesít. 71. Római katolikus. 73. Molibden vegyjele. 74. TD. 75. Helyrag. Beküldendő: IX. 6-ig a függőleges 33., vízszintes 1. függőleges 13., 15. és 29. számú sorok megfejtése. G. Gy.

ALEKSZANDR KUCER :

MIT CSINÁLJAK?

Most mondja meg, mit csináljak, ha egyszer nem eszik? Nem eszik, nem és nem. Kettőtörj neki az ember azt az ízet, kinyomkodja, átpasszírozza, aztán leszűri, de így sem eszi. Próbáltam már, hogy dalok közben, meg táncolok, de az sem segített. Hátha eszik, ha mesélek neki, mondom magamban. Erre mit csinál? Összehúzza magát, priszkol, hiába nyomom a kanalat a szájába, nem megy. Még a füle is tele van mindennel, lenyelni nem akarja, nem és nem. Is-tenem, hogy én mennyi játékot vettem neki! Cipeltem haza sorozatban, a játékbolt az én vásárlásaim alapján teljesítette a tervét, de hiába. Emlékszem, milyen nehéz volt például azt a holdjáró-automatát beszerezni. A fél várost összejártam, s egy egész tucatot vettem neki. Gondoltam, meglátja, a csodálkozástól még a száját is tátva felejt, én meg zsupsz, belé a kanállal! De nem. Nem kellett neki. Összeszorította a fogait, és úgy sziszegte szemtelenül felém: „Ne tölj magad, papa, ne tölj! Ezt a légi tülköt már ismelem!”

Erre mondtam én, hogy kész, kifűjt, semmit nem lehet csinálni. Minden remény feladtam. Aztán egyszer mégiscsak sikerült...

Épp jövök haza a munkából, tudja, akkor munkavezetőként dolgoztam az építkezésen. Szép komótosan átöltözök. Hát a zsebeimből különböző csavarok, alátétek potyognak ki. Meglátja ezt a kis srác, a tekintete felragyog, egyik kezével nyúl egy anyáscsavar után, a másikkal, nem tetszik elhinni, a kompótot szorongatja. Megdermesztett a

látvány. Nézem, s nem hiszek a szememnek. Az én csemetém a kompótot falatozta. Összeszedtem magam, s máris rohantam az építkezésre. Szerencsémre nem volt messze. Teleraktam a zsebeimet mindenféle aprósággal, ami a kezembe akadt: villanykapcsolóval, biztosítékkal, kapcsolótáblával, vezetékkel, aztán sipre haza. Otthon meg izgulok toporgok a gyerek körül, lesem a hatást. Mit mondjak? Meghökkenem. Az eredmény leirhatatlan volt. Az én fiam addig rakosgatta ide-oda ezeket a holmikat, míg közben megevett egy egész almát.

Hát ekkor kezdődött. A munkahelyemről hazahordtam minden apróságot, a gyerek ezek hatására enni kezdett. Megette már a kompótot, a savanyúságot, az edességet is. És ekkor elhatároztam: a fenébe ezekkel az apró holmikkal, olyat kell hazahozni, amitől a gyerek már egy háromfogásos ebédet is bekebelez. Így aztán hoztam haza cementet, mozaiklapot, csempét, mindent. Meg is jött a kis lurkó étvágya, rendszeresen telerakta a pocakját, és nőt, mint a gomba. En meg nem tudtam, hova legyen az örömtől. Akkor hoztam haza azt az ízet is, azt a fűrdőkádat... Emlékszem, három napig egymás után még repetát is kért a kis srác.

Meg kell hogy értse, drága nyomozó elvtárs, hiszen magának is vannak gyerekei! Maga is apa, és egy igazi, a családját szerető, gondos édesapa mindent megtesz a csemetéjéért, nem igaz?

Fordította:
Kiss György Mihály

HALL

Igen, bírnak urra róla, mint azt mond...

A tánc ahol Alfrelemű fiatalodvas jámszavallást, tudhattam ták.

Többek lapáttal a így nem l hatóságok

Mint hohoz leztem, hohoz szeütköztlakot kiny

Senkit s kit megüt len, mint

Nem is pénzárca de a benn Ezért meg

Az idősegyrebb az ó koránie. Nyilvate a varró befűzte a most fűz

A verekligetben" amikor Thént előszórol, hogy gyász nem volna.

RECE

MUSTÁRO SERTESPE

Hozzávalók pecsenye, 10 szalonna, kőm kanál mustár tejföl.

A szűzpecs pácikaformárikás szalonnájuk. Fűszere ménymaggal. Sütőbe tesszük öntünk alá megpároljuk, kanálnyi zsír pirosra sütjük elkészült, kiviből, majd a ba öntjük, mustárt, a t ralkuk, drótsz. Ezzel a márt rül a felszelyét. Köretké gost adunk.

BURGONYA

Hozzávalók burgonya, 18 élesztő, 1 dl sűtéshez.

Az élesztő lisztel elkevszük, hagyjuk burgonyát; átjuk a lisztet, jük a felfuttetjet és könnjuk. Fél ó Gyűrődészká tagra nyújtjuk darabokra sz egyik közepét csinálunk és fél órat pihelőt palacsitban mindkét nára sütjük.

KÜLÖNLE RAKOTT E

Hozzávalók gonya, 3 db t telt zészta, 4 bors.

A burgonya főzzük. A toj főzzük, a met főzzük.

A burgonya együtt kariká Egy tűzálló zunk, egy sor gott burgonyá telt, majd főt zik, mindadd

Bélyeggyűjtőknek

MELYIK A LEGSZEBB?

A Magyar Posta és a Filatéliai Szemle ismét számvetésre szólítja fel a filatelistákat. Elkészült az 1983. év bélyeget eredeti színeiben bemutató plakát, amelyet a gyűjtők lapja júniusi számához csatoltak. Ennek segítségével lehetett kiválasztani a legjobban tetszőt. A döntésnél figyelembe kellett venni a bélyeg kivételének szépségét, a tervezés művészi értékét és az adott példány eszmei mondanivalóját. Az olvasóknak a plakáton szereplő szám szerint kellett szavazni és a véleményeket a Filatéliai Szemle címére (1387 Budapest Pf. 4.) beküldeni. A legszebbnek ítélt bélyeg tervezőjét és az előállító nyomdát a bélyegnap kiállítás megnyitására jutalomban részesítik. Azok között, akik jól választanak, vagyis a legtöbb közönségszavazatot elérő bélyeget jelöljük legszebbnek, bélyegajándékokat sorsolnak ki. Bízunk abban, hogy a pályázaton számosan vesznek részt, mert a gyűjtők véleménye a következő kiadásokat befolyásolhatja.

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND

A szobrászat, alkotók és alkotások szerényen képviselik magukat a hazai bélyegeken. Ezért öröndetes, hogy a Magyar Posta június 29-én bélyeggel adózott Kisfaludi Strobl Zsigmond emlékének. A művész születésének századik évfordulóján két forint névértékű bélyeg jelent meg, amely a budapesti Városligetben felállított íjászt ábrázoló szobrát mutatja be. A művész legismertebb alkotása a Gellért-hegyen álló Felszabadulás-szobor, amely jelképpé vált és így 1947 óta számos bélyeg középpontjában, néha pedig mellékmotívumként látható. Az új bélyeget az Állami Nyomda állította elő 1 837 300 fogazott és 5800 vágott példányban. A bélyeg tervét Lengyel György grafikusművész készítette.

ÜNNEPI MEGMOZDULÁSOK

Az ország felszabadulásának közelgő 40. évfordulója pezsgésbe hozta a filatéliai életet. Két akciót ismertettünk ezúttal, hogy az érdekeltek közül minél számszerűbben vehessenek részt ezekben. A Szövetség motívumfilatéliai szakosztálya a magyar, valamint a külföldön kiadott hazai vonatkozású (hungarika) bélyegekből 60 lap terjedelmű kiállítási anyag elkészítését tűzi ki célul. A legjobb pályamunkákat jelentős értékű bélyegajándékban részesítik és a jövő évi felszabadulási emlékkiállításra tárják a közönség elé.

A fiatalokat folyamatos rendezvénysorozatra szólítja fel a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége, valamint a bélyeggyűjtők szövetsége. A felszabadulás jubileumával kapcsolatos ünnepek fényének emelésére bélyegkiállításokat szeretnének tartani az egyes helységeken. A bemutató célja, hogy az ország fejlődése mellett minél több helyi vonatkozású filatelista dokumentummal igazolják a második világháborút követő politikai és társadalmi átalakulást.

HALLOTTUK VALAHOL

Igen, bíró úr, az igaz, hogy az itt jelenlevő Hausmann úrral a szállodába mentem, de nem tehettem róla, minthogy megévesztett, amikor a recepcionál azt mondta, hogy a felesége vagyok.

A táncestről hazafelé keresztülmentünk az erdőn, ahol Alfred G. verseket szavalt, egy emelkedett szellemű fiatalemberhez illően. Amikor azonban egy nagy odras fánál szörnyen nyugtalan lett, és abbahagyta a szavaltást, önvédelemből megtámadtam, minthogy nem tudhattam, hogy nyugtalanságát bélbántalmak okozták.

Többek között volt ott egy bajor férfi, aki, amikor a lapátal a fejemre ütöttek, megjegyezte: „A szentségit, így nem lehet a dolgot megoldani. Erre itt vannak a hatóságok.”

Minthogy a villogó nem működött, a kezemmel jeleztem, hogy be akarok kanyarodni. Csak amikor összeütköztem, vettem észre, hogy elfelejtettem az ablakot kinyitni.

Senkit sem ütöttem meg. Ismerem magam, ha valakit megütök, sokkal hosszabb ideig lesz munkaképtelen, mint ameddig a panaszos munkaképtelen volt.

Nem is tudom pontosan, hogyan került hozzám a pénztárca. Magát a pénztárcát előzőleg nem láttam, de a benne levő pénz valahogyan ismerősnek tűnt. Ezért megtartottam, a pénztárcát pedig eldobtam.

Az idős hölgy a bíróság elé került, mert nem vette figyelembe a stopjelet. A fiatal bíró kijelentette, hogy az ő korában már egyáltalában nem szabadna vezetnie. Nyilvánvalóan rossz a szeme. Az idős hölgy kivette a varrószekért a táskájából, egyetlen mozdulattal befűzte a célnát a tübe és átnyújtotta a bírónak: „Es most fűzze be ön!”

A verekezés az elhunyt sírjánál röviddel „A zöld ligetben” első hangjainak felhangzása után tört ki, amikor Thekla R. felkiáltott: „Igen, ő istenem, itt történt először!” — mély fájdalommal megjeledezve arról, hogy mellette áll az elhunyt hites felesége, akit a gyógyszer nem vert le annyira, hogy önkívületben lett volna.

RECEPTEK

MUSTÁROS SERTÉSPENCSENYE

Hozzávalók: 40 dkg szűzpecsenye, 10 dkg paprikás szalonna, kóménymag, 2 evőkanál mustár, só, bors, 2 dl tejföl.

A szűzpecsenyét a vékony pálcikaformájúra vágott paprikás szalonnával megtűzdeljük. Fűszerezük kevés kóménymaggal, sóval, borssal. Sütőbe tesszük, kevés vizet öntünk alá. Először kissé megpároljuk, majd egy evőkanálnyit zsírt teszünk rá, és pirosra sütjük. Mikor a hús elkészült, kivesszük a levéből, majd a levét egy lábosba öntjük, beletejjel, mustárral, sóval, borsal, tejfölnel, drótszűrőn átszűrjük. Ezzel a mártással öntjük körülrül a felsejeletelt szűzpecsenyét. Köretként burgonyalángost adunk.

BURGONYALÁNGOS

Hozzávalók: 15 dkg főtt burgonya, 18 dkg liszt, 2 dkg élesztő, 1 dl tej, só, olaj a ki-sütéshez.

Az élesztőt kevés tejjel, liszttel elkeverjük, félretesszük, hagyjuk felújni. A főtt burgonyát áttörjük, hozzáadjuk a lisztet, sót, belekeverjük a felfuttatott élesztőt, a tejet és könnyedén összegyúrjuk. Fél órát pihentetjük. Gyűrődéskán fél ujjnyi vastagra nyújtjuk. Négyzetleges darabokra szabdaljuk. Mind-egyik közepébe két-két vágást csinálunk és letakarva újabb fél órát pihentetjük. Tálalás előtt palacsintásütőben olajban mindkét oldalát pirosbar-nára sütjük.

KÜLÖNLEGES RAKOTT BURGONYA

Hozzávalók: Másfél kg burgonya, 3 db tojás, 10 dkg méltészta, 4 dl tejfő, só, bors.

A burgonyát héjában megfőzzük. A tojásokat keményre főzzük, a metélt tésztát is kifőzzük. A burgonyát a tojásokkal együtt karikára vágjuk. Egy tűzálló tálat kizsírozunk, egy sor karikára vágott burgonyára egy sor metélt, majd főtt tojás következik, mindaddig rakjuk így,

ami az anyagok el nem fogynak. Lehetőség szerint a tetejére metélt kerüljön. A rétegek között ízlés szerint fűszerezünk. Végül a tejfölt jól kikeverjük és egyenletesen a készítményre öntjük. Sütőben megsütjük, forróan adjuk az asztalra. Idényben zöldségével, de egyébként bármilyen savanyúsággal feladható.

RAKOTT SERTÉSTARJA

Hozzávalók: 40 dkg tarja, 1 kg burgonya, 4 dl tejfő, só, bors, 10-15 dkg zsír.

A húst felszeleteljük, jól kiverjük, sózzuk, borsozzuk. Serpenyőben zsírt hevítünk és a hússzeleteket hirtelen, mindkét oldalán átsütjük. Félretesszük. A burgonyát megtisztítjuk, megmossuk, felkarikázzuk. Egy jénai tálat kizsírozunk, egy sor karikára vágott burgonyát belerakunk. A burgonyára néhány szelet húst teszünk. Sóval, borssal fűszerezzük. Letakarjuk egy sor burgonyával. Tejfővel meglocsoljuk. Ismét hús, illetve burgonya következik. Tetejére feltétlenül burgonya kerüljön, tejfővel gazdagon leöntve. Sütőben sütjük. Az étel akkor jó, ha a burgonya puhára párolódott és a teteje pirosbarnára sült. Savanyúságot adunk hozzá.

MÁGNÁS PALACSINTA

Hozzávalók: 1 dl tej, 3 tojás, 6 dkg liszt, 2 dkg vaj, 1 késhegynyi szóda-bikarbóna, só, 2 dkg kakaó, 10 dkg porcukor.

A tejet, a tojások sárgáját, a lisztet, parányi sót, szóda-bikarbónát összekeverjük, majd egy órát állni hagyjuk. Könnyedén hozzákeverjük a felolvasztott, de hideg vajat, a tojások keményre vert habját. Palacsintásütőben kávékanálnyit zsírt hevítünk, beleöntünk egy kis merőkanálnyit a masszából. A palacsintáknak csak az egyik felét sütjük meg, majd óvatosan tányérra tesszük, és a sütetlen felére gazdagon kakaóval kevert porcukrot öntünk. Melegben adjuk asztalra. Tálalásnál cikkeket vágunk a torta formájú palacsintából. Moravcsik Miklós

EZ A DIVAT!

Az ideai divatirányzatot a hanyag elegancia, az egyszerű, de mégis rafinált vonalak, érdekes, de kényelmes szabások jellemzik. Lássunk néhány illusztrációt.

A telteknek előnyös a csikos, egyenes vonalú ruha nyitott, kis állógalléros, kétoldalt szicelt — elkerekített sarokkal. 2. Különleges a krémszínű ruha ujjszabása. Az ujjak kétféle pasztell-színűből vannak összeállítva. 3. Mélyre szabott ujjak, egyszerű gallérmegoldás, a ruha lezserségét öv fogja össze. 4. Gombolása, illetve nyakmegoldása az 1. modellhez hasonló, bő háromnegyedes ujjakkal. A tunika szoknya vagy nadrág nélkül miniruhaként is viselhető. 5. Elegáns, sima vonalú a kosztüm szoknyája: oldalt szicelt. A kabát a most divatos kimonósabás szerinti szabott, széles öv fogja össze. 6. Különösen fiataloknak kedves a romantikus stílus: húzott fodros felső és csipkés alszoknya, fodros blúzzal, széles, fűzős övvel.

Bányai Katalin

M. VASZILEVSKIJ:

Fogják meg! Tolvaj!

Az utcán egy fiatalember futott és fell torokból kiabálta: — Fogják meg! Tolvaj!

A járőrelők megálltak, körül néztek, de nem látták, hogy kit üldöz a fiatalember.

— Fogja meg! Segítsen! — kiáltotta nekem is, amikor mel-lém ért.

— Jól van, segíték. De hol van a tolvaj?

— Azt nem tudom.

— A tolvajt üldözi, biztosan tudja, merre szaladt.

— Azt meg honnan veszi, hogy tolvaj után szaladok? Csak egyszerűen azzal szórakozom, hogy a plakátok feliratait, reklámokai propagálom.

— Na jó, de akkor hová szaladt?

— Ebédelni. Kocogok. Kell-mest a hasznossal. Ugy lát-szik, nem nagyon tejszik magá-nak a szöveget, pedig nem én találtam ki. „Semmisítő meg a burgonyabogarat!” — ez talán jobban tejszik?

— Teljesen mindegy. De lássa be, mindenki konkrét tolvaj után szokott szaladni, s nem úgy általában.

— Nekem viszont az a véleményem, hogy minden tolvajt el kell fogni: a konkrét tolvajt és általában minden tolvajt. Es mindenki gyantás!

— Csak nem azt akarja monda-ni, hogy én is?

— De igen!

— Na, hallja, válogassa meg a kifejezéseit! Bizonyítsa be!

— Nagyon szivesem. Elrabolja itt a drága jó időmet.

— Hallatlan! Ide hív, hogy segítsék, aztán meg sértéget.

— En aztán igazán nem hív-tam. Mindenki a saját területén kell hogy éber legyen, s elfogja a tolvajokat.

— Ugy gondolja, hogy ma még esetleg én is foghatok tolvajt?

— Persze. Es arra kérem, hogy a kikkel ma még találkozik, azok-nak is feltétlenül adja tovább a jelszót.

— Jó, rendben van, de hogyan miről ismerhető fel a tolvaj?

— Jöember, keresse csak nyugodtan. Nem vagyok én informác-ióiroda. Különbben is men-nem kell, mert kívül az ebéd. — Azzal tovább futott.

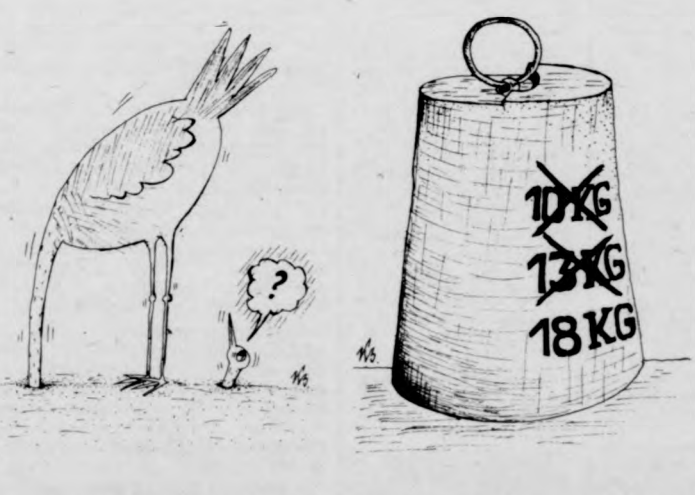
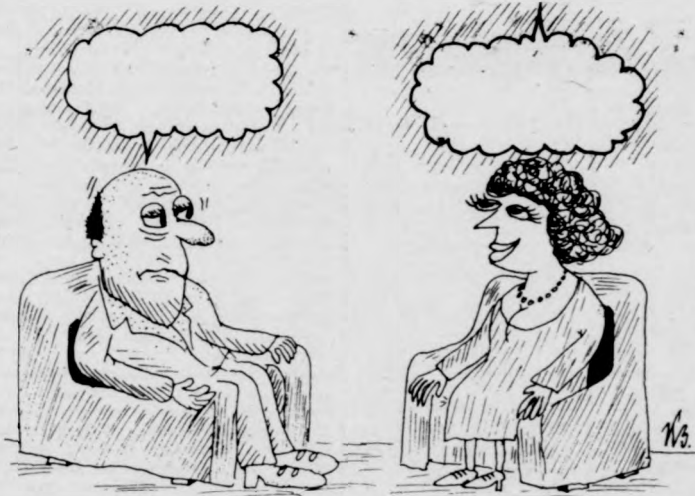
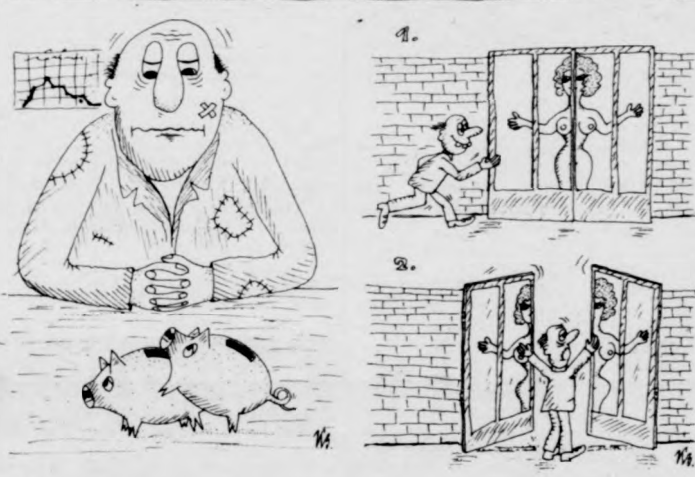
Váratlanul a zsembehez nyúl-tam. Uramisten! Hiányzik a pénztárcám!

— Segítség! Fogják meg! Tol-vaj!

— Már ez is nyomja a süket szöveget... — jegyezte meg va-laki a szétóslzó tömegből.

(Ford.: S. A. V.)

SZÖVEG NÉLKÜL

NYÍRÁS ELŐTT AZ ANGÓRANYÚL

Az MHSZ dicsérete Négy érem Debrecenbe került a hajómodellező VB-ről

A minap rendezték meg hazánkban, Nagykanizsán a rádió-távírányítású tóruhajó modellek világajnokságát, négy kategóriában, felnőttek és ifjúságiak részvételével. A versenyen 21 nemzet 202 modellezője, mintegy háromszáz modellel vett részt, köztük nyolc hajdúbihari. A magyar versenyzők összesen öt érmet szereztek, s ezek közül négy (!) Debrecenbe került.

A rádió-távírányítású hajómodellezésben összesen 34 kategóriában tevékenykednek a modellezők, s 1979-ben az NSZK-beli Duisburgban összefontanak volt világajnokság, majd a mostanihoz hasonlóan 1980-ban rendezték VB-t a hollandiai Rotterdamban, s ezután, 1982-ben a franciaországi Les Andelys-ben.

Mielőtt a VB-re — Nagykanizsára — elutaztak volna a debreceniek, érdeklődésünkre elmondották: mily jó lenne bekerülni néhány kategóriában a 12-es döntőbe. Az óhaját a kívánságot — a szorgos felkészülés eredményeként — alaposan túl is szárnyalták. Az MHSZ modellezőklubjaiban folyó jó munka eredményeként, a sportolók szorgalmra, felkészültségre jutalmaként született meg a nagyszerű teljesítmény, egy felnőtt és három ifjúsági versenyző ezüst- illetve bronzérmeket hozott haza, és ezekhez jött még egy értékes negyedik hely is.

Bemutatjuk a kitűnően szerepelt debreceni modellezőket, a városi klub tagjait, bár a felnőttek már évek óta jól ismertek eddigi eredményeik után is.

Solyom István

Az MHSZ Hajdú-Bihar megyei Vezetőségének főtámasza, a megyei modellező szövetség főtámasza, 42 éves, eredeti foglalkozása finommechanikai műszerész. Immár harminc (!) évesen modellez, előbb repülő-, majd autómódellel foglalkozott, 1971-től „házaságot kötött” a tóruhajómodellekkel, s „el sem vált tőlük”. Eddig nem kevesebb, mint 12 alkalommal nyert országos bajnokságot a 3,5 és a 15 köbcentiméteres kategóriákban. A duisburgi VB-n negyedik, Les Andelys-ben ötödik volt, s „mellesleg” jegyezte el magát a modellezéssel, Jámor Laci bácsi írással. Ausztriában rendezett nyitányával. Az MHSZ Debreceni városi Modellező Klubjában — Várdi Mihály a

méteres kategóriában! Ezzel nemzetközi osztályú sportolóvá minősítést ért el.

Solyom Magdolna

Ő az ezüstérmes Solyom István kislánya, csupán 17 éves, és őstől a Tóth Árpád Gimnázium negyedikese. Elmondta, hogy édesapja vezette be a modellezés rejtelmeibe, tudományába, amikor ő még nyolcéves volt. Előbb vitorlázó repülővel foglalkozott, s úttörőként ért el szép eredményeket, de 1980-tól már a rádió-távírányítású hajómodellezés érdekelt, s 1982-ben már országos ifjúsági bajnokságot nyert. Nagyon készült a mostani VB-re, előzőleg a Veker-tavon naponta edzett, az eredmény: a 35 köbcentiméteres kategóriában bronzérem, a 3,5-esben „ráadás-ként” hatodik, az ifik mezőnyében.

Bundi Sándor

Az idén érettségizett a Gépiparban, amely egyben esztétikus szakmát is adott. Ösztölként a 127. sz. Ipari Szakmunkásképzőbe jár, mert autómunkássági szakmát kíván szerezni. Bundi a Petőfi Általános Iskolában ismerkedett a modellezéssel, ő is előbb „vitorlázott”, repülőket, majd a hajót választotta, s ezzel 1980-ban a megyei ifjúsági bajnokságon harmadik lett. Később, 1983-tól — saját, 15 köbcentiméteres tóruhajómodellel kísérletezett, különösebb eredmény nélkül, de a VB-re az MHSZ segítségével új modellt készített, amely bevált, hiszen Nagykanizsán 48 körös teljesítménnyel bronzérmes lett.

Takács István

A debreceni MEDICOR-ban szerszámkészítő a még negyedik, Les Andelys-ben ötödik volt, s „mellesleg” jegyezte el magát a modellezéssel, Jámor Laci bácsi írással. Ausztriában rendezett nyitányával. Az MHSZ Debreceni városi Modellező Klubjában — Várdi Mihály a

vezetője — a 6,5 köbcentiméteres kategóriában jeleskedett, ifjúsági társaihoz hasonlóan bronzérmes hozott haza, Debrecenbe. Persze, eddig sem volt könnyű az út, bár többször felhívta a figyelmet magára. A DX kategóriában negyedik volt az országos ifjúsági bajnokságon, 1982-ben, de tavaly már bronzérmes lett a 6,5 köbcentiméteres kategóriában rádió-távírányítású tóruhajómodellel. Persze, tovább folytatja a modellezést, újabb sikerekre számít. Teheti, hiszen igen fiatal még.

Kiss István

Törzsgárdatag a BIOGAL-ban, ahol húsz esztendője dolgozik, mechanikai műszerészként. A 39 éves modellező 15 éve foglalkozik a kis gépek építésével, rövid ideig autó volt a hobbija, de 1971-től áttért az FSR modellek készítésére a 3,5, a 6,5 és a 15 köbcentiméteres kategóriákban. A 6,5 és a 15 köbcentiméteresek között már négyszer nyert országos bajnokságot. A legértékesebb trófeája az 1982-es VB-n szerzett ezüstérmes a 6,5 köbcentiméteres modellek közt, 189 körrel. Nagykanizsán 171 kört teljesített a modellje, ugyanígy több percet vesztett azzal, hogy verseny közben szerelni, javítani kellett a gépjét. Biztos dobogós helyezéstől esett így el, negyedik lett. Segíti a fiatalokat, Takács István útját is ő egyengette.

Sok tapasztalatot is adott a nagykanizsai világajnokságon, s ezeket is felhasználják a debreceniek munkájuk finomítására, fejlesztésére. Újabb feladatot jelent számukra a szeptemberben a csehszlovákiai Plaveckýben megrendezésre kerülő nemzetközi viadal és 1986: a milánói világajnokság, ahol van mit megvédeni és lehet újabb, még szebb sikereket elérni.

Fülep Kornél

FÉRFI KÉZILABDATORNA

A D. Dózsa két győzelme

Pórol járt az, aki nem vette komolyan a megnyitó ünnepség kezdési időpontját, ugyanis szokatlanul hamar véget ért a ceremónia. Délután három óra előtt pár perccel a sportinduló hangjaira bevonultak a csapatok, majd Balogh István, a szervező bizottság elnöke helyettese lépett a mikrofonhoz, s felkérte dr. Ács Istvánt, a Debrecen városi Tanács elnökét, a nemzetközi férfi kézilabdatorna fővédnökét, hogy nyissa meg a háromnapos rendezvénysorozatot. A tanácselnök rövid köszöntője után utalt arra, hogy a szervezők nyolc évvel ezelőtt azzal a szándékkal hívták életre ezt a tornát, hogy színvonalas, élvezetes összejáratásokkal növeljék a sportág népszerűségét. Így mi mást is kívánhatna az idei küzdelem-sorozat résztvevőinek, nézőinek, mint hogy ezúttal is sportszerű mérkőzéseken, küzdelemes találkozókon dőljön el, ki őrzi egy évig Debrecen város Nagydíját.

Am maradjunk az időbeli sorrendnél. Mint a beharangozókból is kiderül, a torna penteken reggel megkezdődött. A délelőtti folyamán két találkozóra került sor. Előbb a D. Dózsa magabiztosan győzte le az NDK kézilabda-bajnokságának első osztályában szereplő Post Schwerin együttesét, majd a következő találkozóon megszűletett az első meglepetés. Az esélytelenebbnek vélt Constructorul Oradea legyőzte a Dinamo Berlin gárdáját.

Eredmények

D. Dózsa—Post Schwerin 32—17 (19—5). Debreceni vá-

rosi sportcsarnok, 300 néző, vezette: Gyulai, Keszthelyi. D. Dózsa: Medgyessy — Homocics (5), Török (5), Kasku (5), Szilágyi (10), Kordás (5), Menyhért (1), Cserék: Péter (1), Kóti.

Az ellenfél játékosai közül Flau (5), Herper (3) gólt dobott.

Constructorul Oradea—Dinamo Berlin 27—24 (11—13). Vezető: Hummel, Kiss L.

Legjobb dobók: Kapornay (8), Fehér (5), Vranau (4), Mirza (3), illetve Neitzel (10), Hauck (3), Strassburger (3), Wigrim (3).

Dinamo Bucuresti—TuS Spenge 23—17 (13—8). Játékező: Taizs, Finta. Ld.:

Dogarescu 5, Grabovschi 5, Oprea 3, Durai 3, illetve Varga 13, Westerwelle 3.

Constructorul Oradea—Post Schwerin 19—17 (10—8). Játékezők: Gyulai, Keszthelyi. Ld.: Kapornay 5, Porumb 3, illetve Flau 4, Kujas 4.

D. Dózsa—TuS Spenge 34—27 (16—13). Játékezők: Hummel, Kiss L. Legjobb dobók: Szilágyi 9, Kordás 8, Homocics 8, Török 4, Menyhért 3, illetve Varga 13, Westerwelle 3, Thomas 3, Schlüter 3, Kleigrew 3.

Lapzártakor a torna még tart. A Dinamo Bucuresti—Dinamo Berlin mérkőzésről holnapki lapszámunkban tudósítjuk olvasóinkat.

Varga (7) szabaddobása ezúttal is utat talált a hálóba (Fotó: Nagy Gábor)

TOT Kupa '84

HAJDÚ-BIHAR: KÉT ARANY, EGY EZÜST

A mezőgazdasági, termelőszövetkezetek tagjai, dolgozói részére évenként rendeznek tömeges versenyeket, több sportágban. Asztaliteniszben, sakkban és tekében az országos döntőket augusztus 18—19-én bonyolították le Veszprémben, jó rendezés mellett. A versenyen — mindhárom sportágban hajdú-bihariek is részt vettek, két arany- és egy ezüstérmes helyezést szereztek.

Sakkban teljes hajdú-bihari sikereket hoztak a küzdelmek. A nőknél a debreceni Hunyadi Tsz együttese (Mészáros Sándorné és Katona Irén) szerezte meg a győzelmet, a férfiaknál a püspökkladányi November 7. Tsz csapata (Kovács István és Kovács Sándor). Asztaliteniszben a férfiaknál a nádudvari Vörös Csillag Tsz (Lórei Sándor és Farkas Béla) ezüstérmes lett.

HÉT VÉGI SPORTMŰSOR

Augusztus 25., szombat

Kézilabda

Városi sportcsarnok, 8.30: Constructorul Oradea—Dinamo Bucuresti, 9.30: D. Dózsa—Dinamo Berlin, 11.05: Post Schwerin—TuS Spenge, 15: TuS Spenge—Constructorul Oradea, 16.20: D. Dózsa—TuS Spenge (örögfiúk), 17.35: Dinamo Bucuresti—D. Dózsa, 18.50: Post Schwerin—Dinamo Berlin, Férfi nemzetközi torna mérkőzése Debrecen Nagydíjért — MEDICOR-pálya, 18.30: D. MEDICOR—Bp. Husos (férfi NB II., Gyuró, Rózsa), — Oláh Gábor utcai pálya, 17.15: D. Állami Gazdaság—Földes (férfi megyei, Katona, Simon), — DUSE-pálya, 10.30: D. Universitas—Balmazújváros (férfi megyei) Mezőteleki, Nádasy), — MEDICOR-pálya, 9: D. MEDICOR II.—Konyár (női II., Kiss I., Szűcs).
Videkén, NB II: Püspökkladány—Budaörs (női, Burján, Maresch, 16), Női II. osztály: Sárrétudvari—Egyek (18.30, Domokos, Juhos), — Megyei bajnokság, Férfiak: Hajdúszoboszló—Fleming ellen játszót és 3:6, 6:3, 5:2 arányban vereséget szenvedett.
Közép-pálya, 11: Balmazújváros (16.15, Gacsályi, Veréb), Derecske—D. Dózsa II. (15, Kiss I., Szűcs), — Nők: Komádi—Hajdúszoboszló Bocska (16, Kiss A., Nagy J.), BMSE—Kaba (10.10, Kapusi, Nagy L.).

Labdarúgás

DMVSC nagyerdői pályája (Oláh G. u.), 11.30: DMVSC—Központi Sportiskola (serdülő NB-s, Szabó I., Vass A.) és NB-s ifjúsági (Csáki, Papp Cs., Benedek), — Kinizsi-pálya, 11: D. Kinizsi—STC (NB-s serdülő, Szarka, Nagy F.), — 12.30: D. Kinizsi—STC (NB-s ifjúsági, Szabó J., Szarka, Nagy F.).

Teke

DMVSC nagyerdői automata pályája, 9: Szabolcsi Építők SE—Törökstigmiklós, — 11.20: Nyíregyházi Taurus—Cegléd, — 14.30:

Egyén- és csapatverseny a Hajdú Kupáért.

Augusztus 26., vasárnap

Kézilabda

Városi sportcsarnok, 8.30: Dinamo Berlin—TuS Spenge, 9.30: D. Dózsa—Constructorul Oradea, 11.05: Dinamo Bucuresti—Post Schwerin. A férfi nemzetközi torna befejező küzdelmei Debrecen Nagydíjért — DMVSC Vághid utcai pályája, 10.10: D. Sportiskola—D. Közúti Építők II. (női megyei, Nádasy, Pesti), — Vendéglátó pályája, 9: D. Vörös Meteor—Hajdú Vasas (női megyei Gacsályi, Veréb), Videkén, Megyei bajnokság, Nők: Komádi—Hajdúszoboszló (10, Széchy, Vass), Földes—Hajdúnánás (10.10, Komáromi, Sídó), — Férfiak: Berettyóújfalui — MSE—Püspökkladány (10.15, Sebők, Tibi A.), Hajdúnánás—Hajdudorog (6.55, Kiss A., Nagy M.), — Női II. osztály: Nádudvar—Hajdúszoboszló (10.45, Kiss I., Szűcs), Derecske II.—Hadháztégás (10, Katona, Simon), Hosszútálya—Berettyóújfalui (10, Juhos, Mezőteleki).

Labdarúgás

Egyetemi sporttelep (Dóczy

Papp László a kubai tv-ben

A kubai televízió sportadásai ezekben a napokban gazdag választékot nyújtanak. Az európai A kategóriás viadalok több adásban vetítettek, a havannai sorozatokról pedig kapcsolós helyszíni adásokban számolnak be.

A tv riportere véleményét kért Papp Lászlótól, a havannai versenyekről és Stevensorról. — Szívnemű, nagy csaták színhelye a havannai aréna — választotta többek között, — Kubá öklözői jók, kimagasló képességű versenyzőkkel rendelkeznek az ország. A kubaiak rendkívül adottságokkal rendelkeznek, s megfelelő az utánpótlás nevelése. — Stevenson a barátom és évek óta jó kapcsolatokat ápoltunk. Külön örülök annak, hogy győzelme nyomán nem futott el vele a világ és ma is fegyelmzett sportolónak él. Kívánok neki újabb sikereket, és ha szegre is akasztja majd egyszer a kubaik szíjait, akkor nevelje a kubai fiatalokat a nagy feladatokra, újabb győzelmekre.

J. u.), 17: D. Kinizsi—Volán SC (Márton S., Eöry, Horváth G.) NB II-es mérkőzés. — Debreceni Dózsa, 16: D. Haladás—Miké-percs (Tóth S., Dulovics, Benedek). Megyei bajnoki mérkőzés, Videkén, Területi bajnokság, Tízcs-csoppr: Hajdúszoboszló Bocska—D. Universitas (16, Pecze), Balmazújvárosi Lenin TSE—Mátészalkai MTK (16, Balázs, Balogh, Abonyi), — Megyei bajnokság (16 óra): Derecske—Létavértes (Nyéki, Nagy L., Mészáros), Hadháztégási Szövetkezet SE—Komádi (Fodor F., Vezendi, Mikecz), Kaba—Hajdúszoboszló Bocska (Hunyadi, Bende, Török), Körörszegapáti—Hajdúnánás (Cseh, Szabó I., Antal), Nagyrábé—D. Volán (Nagy J., Nagy F., Szarka), Nádudvar—Sárrétudvari (Koroknai, Csató, Domokos), Tépe—Polgár (Vince, Nyilas, Vilmányi), — Sárréti Kupa (17): Szerp—Báránd, Nagyhégyes—Bihartorda, Biharnagybajom—Hajdúszovát.

Teke

DMVSC nagyerdői automata pályája, 8: Miskolci EMTE—DMVSC, — 10.20: Szolnoki MAV—MTE—Dunaujvárosi Építők. A férfi Hajdú Kupa küzdelmei.

Teke

DMVSC nagyerdői automata pályája, 8: Miskolci EMTE—DMVSC, — 10.20: Szolnoki MAV—MTE—Dunaujvárosi Építők. A férfi Hajdú Kupa küzdelmei.

Sorokban

A masoni nemzetközi teniszverseny második fordulójában Taróczy Balázs az amerikai Peter Fleming ellen játszót és 3:6, 6:3, 5:2 arányban vereséget szenvedett.

Labdarúgóberlet-Árusítás. A DMVSC NB I-es labdarúgócsapata szeptember 1-én megkezdte bajnoki szereplését. A bérletek árusítása már javában tart, újabban a debreceni mozik (Apolló, Híradó, Meteor, Vig) pénztárlinál is megvásárolhatók az 1984-85-ös idényre szóló bérletek.

Kézilabda-villámturnát rendezett a püspökkladányi körzeti kézilabda-szövetség, melyen négy férficsapat indult. Végeredmény: 1. Püspökkladányi MAV Egyetemes, 2. Nádudvar, 3. Nyíregyházi TKF, 4. Balmazújváros.

Befejeződött Havannában a A kategóriás nyílt, nemzetközi vízilabdatorna, melyen Magyarország ezüstérmes nyert. Végeredmény: 1. Szovjetunió 8, 2. Magyarország 5, 3. Kubá 5, 4. Csehszlovákia 2, 5. Bulgária 0.

Üzemi lapokban olvastuk

Emlékezem Báthori Gáborral Hajdúböszörményben

A Hajdúböszörményi Termelőszövetkezetek lapjában (kétszeten) a legérdekesebb hír a hátoldalon látható. Látható és olvasható, mert a városi tanács végrehajtó bizottsága emlékéremet veretett Báthori Gáborral, abból az alkalomból, hogy Erdély fejedelme 375 évvel ezelőtt telepítette le a hajdúkat Bősörménybe.

A Tiszántúli Öntözőrendszer napjainkban

A Tiszántúli Vízgazdálkodás legutóbbi számában ezzel a címmel tesz terjedelmes írást Szűk Tibor osztályvezető és dr. Dunka Sándor osztályvezető. Visszatekintenek a Keleti-főcsatorna tervezésének lényeges feladataira, az eredeti célkitűzésekre, s így jutnak el odáig, hogy az öntözéses gazdálkodásra mind nagyobb szükség van. Azt is megállapítják, hogy a mezőgazdasági üzemek „a tavalyi tapasztalatokat s az idei januári, februári, áprilisi hónapok csapadékességét figyelembe véve” már tervszerűbben öntözték.

Orgonaestek

Augusztus 28-án, kedden 18 órakor a Nagytemplomban Kovács Endre orgonaestjét tartják meg. Közreműködik Simándy József (ének), Varga Magda (ének), Ádám Károly (gordonka). Másorán: Bach, Händel, Stradella, Pergolesi, Bizet Schubert stb. művei.

Nyári balatoni vonatok

A MÁV a tanévkezdést figyelembe véve egy héttel meghosszabbította egyes nyári balatoni vonatok közlekedését. Így augusztus 27-e helyett szeptember 2-ig járnak naponta a Budapest Déli pályaudvarról 7.15 és 10.35 óra-

DARU A DUNÁN

A Magyar Hajó- és Darugyár anyalföldi gyáregységében készülnek az úszódaruk. Az idén tízenhat és huszonöt tonna teherbírájú folyami, illetve tengeri darukat gyártanak a Szovjetunió, Románia és Csehszlovákia részére. Az év végéig összesen tízenhat darab készül, ebből az első fél évben a tervezettnél egytől többet adták át a megrendelőnek. Képünkön útjára indul az úszódaru.

(MTI-fotó: Fehér József felv. — KS)

Baleseti krónika

Az elmúlt héten megyénk területén 31 személyi sérüléssel járó közlekedési baleset történt. A balesetek során ketten meghaltak, 16-an súlyos, 25-en könnyű sérülést szenvedtek. A balesetek többsége az elsőbbségi jog meg nem adása és a figyelmen kívül hagyása miatt következett be. Továbbra is sok az ittassággal párosuló közlekedési balesetek száma.

Augusztus 20-án Debrecenben három baleset történt, ami személyi sérüléssel járt, de sok olyan is volt, ami szerencsére csak anyagi kárral végződött. Hortobágyon csak anyagi káros balesetek, koccanások voltak. Ezek közül megdöbbentő és elgondolkodtató az alábbi eset.

Augusztus 19-én 15.10 órakor a 33-as főút 75 km-szelvényében közlekedett Papp József, Balmauzi úti lakos az általa vezetett személygépkocsijával. Nevezett személy vezetés közben alkoholt fogyasztott — üvegölt sörrel — és így figyelmetlensége és ittassága miatt gépkocsijával az úttestről az árokba hajtott és felborult. A baleset során sem a gépkocsivezető, sem pedig az utasoként szállított három stopos nem sérült meg. Papp József vezetői engedélyét a helyszínen elvették.

Augusztus 14-én 10 órakor Zöld László Gyuláné miskolci lakos személygépkocsijával Balmauzi város külterületén Hajdúböszörmény irányába haladt. Egy kamionban járművel kisördögöt és az út szélén álló beton villanyoszlopnak ütközött. A baleset során a jármű vezetője könnyű, utasai közül ketten súlyos, egy könnyű sérülést szenvedett. A rendőrség Zöld László Gyuláné vezetői engedélyét a helyszínen elvette.

Augusztus 17-én 11 órakor Csik Mihály penszéki lakos az általa vezetett autóbusszal nem megfelelően választotta meg a sebességet és ennek következtében a busszal az árokba hajtott és ott egy fának ütközött. Megállapították, hogy Csik Mihály az autóbussz irtással vezette, vezetői engedélyét a helyszínen elvették.

Augusztus 17-én 17.25 órakor Debrecen, Miesurin utca 3. számú ház előtt a Kerekes István debreceni lakos által vezetett tehérgépkocsis első lökhárítója felugrott Tóth Istvánné ugyan- csak debreceni lakos. Korábban 50 méter után Tóthné a tehérgépkocsiról leest és olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy a helyszínen meghalt. Kerekes István vezetői engedélyét a helyszínen elvették.

Augusztus 18-án 13 óra körül időben a szárai térség területén egy lovasfutár a lovak közé esett Diószegi Katalin 15 éves tanuló. A fogatir felakadva, a lovak még körülbelül 300 méteren keresztül húzták maguk után, aminek következtében olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy a kórházba szállítás után meghalt.

Augusztus 18-án 13 óra körül időben a szárai térség területén egy lovasfutár a lovak közé esett Diószegi Katalin 15 éves tanuló. A fogatir felakadva, a lovak még körülbelül 300 méteren keresztül húzták maguk után, aminek következtében olyan súlyos sérüléseket szenvedett, hogy a kórházba szállítás után meghalt.

HÍREK

HÍRSZERKESZTŐ: SZALAI CSABA — TEL.: 12-144

VÁRHATÓ IDÓJÁRÁS: Délnyugat felől lassan beorul a ég. Mindenütt várható ismétlődő zápor és zivatar. A délies szél egyre többfelé lesz éleik, a Dunántúlon erős, sőt zivatarban viharos szellőkésekre is számítani kell. A legmagasabb nappali hőmérséklet 18 és 23 fok között várható.

1984. AUGUSZTUS 25., SZOMBAT LAJOS NAPJA A Nap két 5.33 — nyugszik 19.38 órakor

GYÜMÖLCS A MŰVELŐ. DESI HÁZBAN. Kabán a kertbarát kör a Mácsai Sándor Művelődési Házban a kertek termelésének legjavából kiállításra rendez. A nyitási időpontja augusztus 27-én 17 óra.

DEBRECENI FÜVŐSÖTŐS. Hajdúszoboszlón a Bocskai István Múzeumban augusztus 28-án este 8 órakor Tréfy György Liszt-díjas érdemes művész és Karika Róza közreműködésével a Debreceni Fűvösötös ad hangversenyt.

ÁLLATORVOSI ÜGYELET. Augusztus 25-én, szombaton reggel 6 órától vasárnap reggel 6 óráig dr. Gulyás Ferenc tart állatorvosi ügyeletet. Címe: Debrecen, Landler Jenő u. 16., telefon: 22-592.

BEIRATKOZÁS A DOLGOZÓK ÁLTALÁNOS ISKOLAJÁBA (Debrecen, Fürst Sándor u. 6. sz.) minden munkanapon 8—18 óra és szombaton 8—12 óra között.

HALFGŐVERSENY. A MOHOSZ Hajdú-Bihar megyei intéző bizottsága közli, hogy a megyei egyesületek számára halfgőversenyt rendez augusztus 25-én, szombaton 7 óra 30 perctől 10 óra 30 percig a fanszikai I-es víztoronyon.

NOVEMBERIG NOSZTALGIVONAT. Budapest és Esztergom között a MÁV szombaton és vasárnap eddig augusztus 27-ig „tartotta forgalomban” gőzöst, a nosztalgivonatot. Tekintettel a nagy érdeklődésre, csak november 4-én szűnik meg a járat. A gőzös egyébként a Nyugati pályaudvarról indul 6 óra 20 perckor.

GÁZVEZETÉK-LERAKÁS. A TIGÁZ szeptember elején kezdi meg az Olajút-lakótelep gázvezetékének lerakását, a második ütem kivételével. A munkák idején az Olajút teret, a Repece utcát, valamint a Sajtoló utca—Olajút tér és a Repece utca közötti szakaszt a forgalom elől lezárják.

KÖZLEMÉNYEK

Az AFOR értesíti tisztelt vásárlóit, hogy Debrecen, István uti töltőállomáson a karbantartási munkák miatt 1984. augusztus 28-tól 1984. szeptember 7-ig az üzemanyag-kiszállítás szünetel. A kiegészítő pótlására 1984. augusztus 27-től szeptember 8-ig a Segner téri töltőállomást 0 órától 24 óráig, a Fürst S. utcai töltőállomást munkanapokon 6 órától 20 óráig, vasárnap 8 órától 16 óráig üzemeltetjük. (x)

Aramszámla leszt 1984. augusztus 31-én 8-tól 15 óráig az Agárdi, a Busi, a Perces, a Maróthi Gy. u. páros oldán az Eötvös utcától a Busi utcáig.

1984. augusztus 30-án, 31-én 8-tól 15 óráig a Nográdi Mátyás utcán végig és a Felsőházi Tamás utcán az 1. számtól a 20., ill. 25. számig.

1984. szeptember 3-án, 4-én 8-tól 15 óráig a Leimlingen utcán az 1. számtól a 103. számig, a Kábar, a Pöltengerg, a Gyórfi I., a Komáromi, a Tátra, a Várd utcaikon végig, az Achim A. utcán az 1. számtól a 61., ill. a 42. számig, a Bulgár utcán a Mikepércsi utcól az Achim A. utcáig, a Lázár utcán az 1. számtól a 19. számig. (x)

A TITÁSZ értesíti a lakosságot, hogy Debrecen, Létal úton a Hugyik Tibor részére épített kifestőműködő vezetéket 1984. aug. 28-án 8 órakor feszültség alá helyezi. Ezen időn túl a létesítmény érintése életveszélyes, tehát tilos! (x)

Balett-... dszesszalett-tanfolyamra beiratkozás 1984. szeptember 1-én 15-től 18 óráig a Vasutas Klubkönyvtárban (Petőfi tér 6. sz.), Nagyné Sárközy Edit (szeptember 1-én 4-6 óráig) és dr. Losonczy Nagy Judit (szeptember 3-5, 7-én) balettpedagógusoknál. (x)

ÉVFORDULÓNAPTÁR

Százhetvenöt évvel ezelőtt, 1808. augusztus 25-én született Pécsét, és 45 éves korában, 1854-ben halt meg Pesten Fánzy Lajos színművész, a Nemzeti Színház első gárdájának egyik vezető alakja. Eredetileg egyházi tanulmányokat folytatott, majd azokat félbeszakítva 1828-ban Pesten lépett színpadra Balla Károlynak a Belezay-kerben játszó társulatánál. A következő esztendőben már Miskolcon találtuk, ahol Derynével együtt játszik. Több más városban is fellépett, így Debrecenben is, ahol kitűnő társulatot szervezett, s ezzel bejárta a Felvidéket. 1836-37-ől ismét Budán működött; a Nemzeti Színháznak megnyitásától tagja volt. A Balza József lemondását követő átmeneti időszakban Egressy Gáborral versengett a színház vezetéséért, s ebből a harcból 6 kikerült ki győzelemre. Többek között szabályozta a rendezői és az ügyelői hatáskört, kialakította a színház ügyrendjét. A művészeti vezetés — rövid megszakításokkal — 1852-ig az ő kezében volt.

Nagy képzettségű, művelt színész, aki különösen a cselzvívi szerepek síma modorú, finom eszközökkel dolgozó alakításokért szerzett népszerűséget, új, realista stílust alakította ki ebben a szerepkörben. Ertekes színiapjútéményét az Országos Széchenyi Könyvtár őrzi.

A pályakezdő könyvéhez jár a munkáltatók küldeniük a munkaiügyi hivatal felé, amely meg a Helyi Hivatal központjába adatkot, így kult ki a képzés idején az emlékezőképességét vált a feldolgozó megyei tanács osztálya azzal kiegészíteni, szédos megyei kapcsolatokat ba: ki az, akik ba fejezte be de nem itt vá

A lottó nyerőszámai: 29, 33, 42, 48, 51

Rejtvényfejtők figyelmébe!

A Napló 1984. augusztus 11-i számában megjelent keresztfejtvény helyes megfejtése: A látható ember, Hazatérés, Az utolsó nap, Almódó Ifjúság, Az én utam.

50-50 forintos könyvtalványt nyertek: Kovács István, Debrecen, Jászai Mari tér 7.; Pósa Magdolna, Debrecen, Jerikó u. 15. VII. em. 53.; Böhm Andorné, Debrecen, Erőssy u. 2. VI. em. 49.; Borusz Dániel, Debrecen, Budai Nagy A. u. 118.; Fehérvári Sándorné, Debrecen, Alvinczi u. 11.; Kokas Katalin, Debrecen, Falgati út 13.; Csire Imre, Hajdúszoboszló, Róza Ferenc u. 42.; dr. Gacsó Sándorné, Hajdúböszörmény, Deák Ferenc u. 62.; Köhegyi Ferencné, Biharkeeresztes, Kossuth u. 6.; Darvasi László, Hajdúszoboszló, Deák Ferenc u. 15.

TALÉK

A középiskolai tanév előkeztik el az oroboltokból és hagyományok szaktanársai.

A jövő hétköztanársai ünnepélyes tartanak a ptekenak, a Antal, a Haosztályának és vasárnaplyen az ünnevek árusítás.

Az alsó ékezdése utamék és főt Egyetem a ban tartja a szeptembermányaegyetén az egyvános tanác.

Az egyetjék az aran címzetes ok

MOZI • TV • RÁDIÓ

MOZI

A sárkány közelébe (hongkongi-amerikai). Felmélet helyár: 27. 18. 8 Ft. Kedvezmények nem érvényesek! Vig. hn. 2. hn. 4. 6. n. 9. Egy tiszta nő (I-II. francia-angol). Vig. n. 10. Apolló f. 3. f. 8. Meteor n. 6. Híradó f. 10. hn. 8. Az ember, aki lerázza a város (szovjet). Vig. 6. Apolló n. 10. n. 12. hn. 2. Bűnös dal a föld (finn, 18). Művész f. 8. István, a király (magyar). Meteor kert 9 (magyar). Meteor mese 3. n. 6. A pap, a kurizás és a magányos hős (amerikai). Furdó mozi 9. 11. 13. 17. Pukki (olasz). Vig. kamara f. 5. f. 7. Régi nyár (magyar). Híradó hn. 2. hn. 4. hn. 6. Robin Hood nyíla (szovjet). Meteor 3. Serelem receptre (szovjet). Művész 5. Szupermodell (amerikai). 16. Delta f. 6. Tízharc (angol). Petőfi kert f. 9.

TELEVÍZIÓ

BUDAPEST, 1.: 7.50 Műsorismertetés. 8.00 Télióra. 8.05 Unser Bildschirm. 8.25 Meséről mesére. 8.50 Szept tájak. Szovjet kifestő. 9.10 Winnetou, a meszkalero. Francia kalandfilmsorozat (ism.). 10.05 Testünk. 10.20 Fantomas a Scotland Yard ellen. Francia-olasz film. 11.55 Képzőművészet. 15.05 Műsorismertetés. 15.15 Idéssel: 15.40 A titok nyitja. 16.20 Hírek. 16.25 Reklám. 16.30 Sorstársak. 16.50 A bőség földje. 17.20 Képzőművészet. 17.25 MAFILM-magazin. 17.35 A fele sem igaz! 18.05 Parabola. 18.35 Reklám. 18.50 Magyarország-Mexikó válogatott labdarúgó-mérkőzés. A szünetben: Esti mese. 20.45 Tv-híradó. 21.15 Vers — mindenki-nek. William Wordsworth: Táncoló düllesztők. 21.20 Révű '83. 22.15 A hét műtárgya. Csontváry Kosztka Tivadar: Villany világította fák Jajcá-

RÁDIÓ

20.35 Barátság sportversenyek. 21.45 Hírek. 21.55 Rafferty. Tévéfilm, 2. rész. 23.00 Nemzetközi szemle. 23.15 Cirkuszműsor. KOSSUTH: 4.25-7.59 Jó reggelt! 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Műsorismertetés. Kb. 8.20 Mai kulturális programok. Megvalósult álmok. NSZK-ről. 8.25 Családi túrók. 8.55 A Föld, amelyen élünk. 9.10 Színes népi muzsika. 10.00 Hírek. Időjárás. 10.05 Romantikus kamaramuzsika. 11.08 Dr. Doollite kalandjai. 12.00 Déli krónika. 12.30 Déli zenepárodé. 12.35 Orvosi tanácsok. 13.30 Tenyészés, felvásárlás, értékesítés. 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 A hét embere. 14.15 Népzenei példatár. 14.25 Magyarán szólva. 14.40 Irodalmi figyelő. 15.10 Bemutatók új felvételeinket. 15.25 Új zenei újság. 15.55 Reklámparádé. 16.00 168 óra. Közben: 17.00-17.45 Hírek. Időjárás. 17.30 Maurice André trombitál. 18.16 Hol volt, hol nem volt... 18.20 Mai könyvajánlatunk. 18.30 Hírek. Időjárás. Sport. 18.45 Budapesti séta Szerb Antallal. 19.34 Az elhagyott robot. Hangjáték. 20.16 Gyurkovics Mária nőtelvével. 20.20 A hét történelmi. 20.25 Nyári kedvencelvel! 21.25 Nyári szünet. Jelenet. 22.00 Hírek. Időjárás. Sport. 22.20 Európa hangversenyterméiből. A Tokio vonósnyégy hangversenye. 24.00 Hírek. Időjárás. 0.10 Melódiaköztél. Közben: 1.00-1.05 Hírek. Időjárás. 1.58 Himnusz. PETŐFI: 4.25-7.59 A Petőfi rádió reggeli zenes műsora. 8.00 Hírek. Időjárás. 8.05 Sztereóbeállító műsor. 8.11 Könyvzene, hangszerszólók. 8.20 Tíz perc külpolitikai (ism.). 8.30 Hírek. Utközben. 8.35 László Margit operettalokat énekel. 8.57 Reklám. 9.00 Inyes történelem. 9.40 Hogy ből 20.29 Német nyelvű hírek. 10.30 Hírek. Utközben. 10.35 Többet észszel... 11.27 Orosz nyelvű hírek. 11.30 Hírek. Utközben. 11.35 Fűvészene. 11.57 Án. 12.00 Jó

A MAGYA

Első Pályakez

Mintegy kezd új életet a munkáltatókban Hajdú-Bihar megyében. Az így kikerülő első két költséges életet, kapcsoló termelőmunka-

A pályakezdő könyvéhez jár a munkáltatók küldeniük a munkaiügyi hivatal felé, amely meg a Helyi Hivatal központjába adatkot, így kult ki a képzés idején az emlékezőképességét vált a feldolgozó megyei tanács osztálya azzal kiegészíteni, szédos megyei kapcsolatokat ba: ki az, akik ba fejezte be de nem itt vá

A kép meg a visszajelzés csak érkeznek csak körülbe munkáltató je valatosan a fogadását. negyvenhét képzőt és költalanos iskolát elhelyezkedésé megyében. gimnáziumban iskolában érelvezkedett el egyetemét. főt tek munkáltat egy része jelz

Az eddigi okot az agg